

Lagrådsremiss

Genomförande av Europaparlamentets och rådets direktiv om mönsterskydd, m.m.

Regeringen överlämnar denna remiss till Lagrådet.

Stockholm den 7 februari 2002

Thomas Bodström

Christine Lager
(Justitiedepartementet)

Lagrådsremissens huvudsakliga innehåll

I lagrådsremissen föreslås de ändringar i mönsterskyddslagen (1970:485) som behövs för att genomföra Europaparlamentets och rådets direktiv 98/71/EG av den 13 oktober 1998 om mönsterskydd (mönsterdirektivet) i svensk rätt.

Förutom de ändringar som föranleds av direktivet föreslås i lagrådsremissen att den granskning som registreringsmyndigheten skall göra i samband med registrering av ett mönster begränsas väsentligt samt att invändningsförfarandet blir tillgängligt först efter registrering. Vidare föreslås vissa förändringar i bestämmelserna om ombudskrav och s.k. prioritet i mönsterskyddslagen.

De ändringar i mönsterskyddslagen som föreslås med anledning av mönsterdirektivet innebär bl.a. följande.

Även ”icke-fysiska” föremål som typsnitt och en layout på en bildskärm skall kunna skyddas. Särskilda regler införs om skydd för beståndsdelar i en sammansatt produkt.

Mönsterrätten ändras från att omfatta endast yrkesmässig användning till att omfatta all användning av mönstret. Samtidigt införs nya undantag från mönsterrätten, bl.a. för privat utnyttjande.

Skyddsomfånget utökas från att endast gälla varor för vilka mönstret registrerats och likartade varor till att omfatta samtliga mönster som är identiska eller som inte, jämfört med det registrerade mönstret, gör ett annat helhetsintryck på en kunnig användare. En s.k. nyhetsfrist införs som innebär att en formgivare inte skall gå miste om sitt skydd om mönstret har blivit känt innan ansökan lämnades in, förutsatt att ansökan lämnades in inom tolv månader från det att mönstret gjordes offentligt. Skyddstiden förlängs från maximalt 15 till maximalt 25 år.

Vad gäller övriga ändringar föreslås bl.a. att den granskning som registreringsmyndigheten skall vidta i samband med registrering av ett mönster endast skall omfatta vissa absoluta hinder mot mönsterrätten, nämligen om mönstret uppfyller den i lagen uppställda definitionen på ett mönster, om mönstret strider mot goda seder eller allmän ordning samt om i mönstret utan tillstånd har tagits in ett statsvapen eller annan officiell beteckning. Övriga förutsättningar för mönsterrätt kommer endast att kunna prövas senare i samband med ett invändningsförfarande eller en talan i allmän domstol.

Lagändringarna föreslås träda i kraft den 1 juli 2002.

Innehållsförteckning

1	Förslag till lag om ändring i mönsterskyddslagen (1970:485)	8
2	Ärendet och dess beredning	33
3	Huvuddragen i gällande rätt och internationella överenskommelser	34
3.1	Mönsterskyddet i Sverige	34
3.2	Internationella konventioner och avtal	35
3.2.1	Inledning	35
3.2.2	Pariskonventionen för industriellt rättsskydd	35
3.2.3	Haagöverenskommelsen	36
3.2.4	Locarnoöverenskommelsen om internationell klassificering av mönster	37
3.2.5	TRIP:s-avtalet	37
3.3	EG-rätten	38
4	Direktivet om mönsterskydd	39
4.1	Direktivets syfte	39
4.2	Direktivets bestämmelser	40
4.3	Svenska bestämmelser som berörs av direktivet	41
5	Genomförandet av direktivet	42
5.1	Allmänna utgångspunkter för genomförandet	42
5.2	Det nordiska samarbetet	43
6	Det skyddsbara området	43
6.1	Inledning	43
6.2	Nuvarande ordning	43
6.3	Överväganden	45
6.3.1	Definitioner	45
6.3.2	Mönster	46
6.3.3	Produkt	48
6.3.4	Sammansatt produkt	48
7	Skyddsförutsättningarna	49
7.1	Inledning	49
7.2	Nuvarande ordning	50
7.3	Överväganden	51

7.3.1	De allmänna skyddsförutsättningarna	51
7.3.2	När ett mönster anses allmänt tillgängligt.....	55
7.3.3	Mönsterrätt till beståndsdelar i en sammansatt produkt	57
7.3.4	Mönster uteslutande bestämda av teknisk funktion	59
7.3.5	Mönsterrätt till mekaniskt sammanfogande delar	60
8	Särskilda hinder mot mönsterrätt.....	61
8.1	Inledning.....	61
8.2	Nuvarande ordning	62
8.3	Överväganden.....	63
8.3.1	Mönster som strider mot goda seder eller allmän ordning	63
8.3.2	Bättre rätt till mönster	64
8.3.3	Verkan av tidigare ansökningar och registreringar	64
8.3.4	Användning av vissa kännetecken m.m.	66
8.3.5	Användning av sådant som skyddas av upphovsrätt.....	68
8.3.6	Användning av statsvapen och liknande symboler	69
9	Mönsterrättens innehåll, omfattning och giltighetstid	69
9.1	Inledning.....	69
9.2	Nuvarande ordning	70
9.3	Överväganden.....	71
9.3.1	Mönsterrättens innehåll.....	71
9.3.2	Undantag från mönsterrätten.....	72
9.3.3	Mönsterrättens skyddsomfång	75
9.3.4	Mönsterrättens giltighetstid.....	76
10	Talerätt vid hävning	77
10.1	Inledning.....	77
10.2	Nuvarande ordning	77
10.3	Överväganden.....	78
11	Ändring av ett mönster och partiell ogiltighet, m.m.....	80
11.1	Inledning.....	80
11.2	Nuvarande ordning	81

11.3	Överväganden.....	82
11.3.1	Ändring av mönster i ansökan	82
11.3.2	Partiell ogiltighet.....	83
11.3.3	Ogiltighet av en registrering som upphört	86
12	Konsumtion av mönsterrätt och förhållandet till andra former av skydd	86
12.1	Inledning.....	86
12.2	Nuvarande ordning	87
12.3	Överväganden.....	88
12.3.1	Konsumtion av mönsterrätt.....	88
12.3.2	Förhållandet till andra former av skydd.....	88
13	Registreringsförfarandet, m.m.	89
13.1	Inledning.....	89
13.2	Nuvarande ordning	90
13.2.1	Svenska förhållanden	90
13.2.2	Internationella förhållanden	92
13.3	Överväganden.....	93
13.3.1	Officialgranskningens omfattning.....	93
13.3.2	Nyhetsförsäkran	98
13.3.3	Invändningsförfarandet	99
13.3.4	Samregistrering	101
14	Ombudskrav och prioritet	102
14.1	Inledning.....	102
14.2	Nuvarande ordning	103
14.3	Överväganden.....	104
14.3.1	Ombudskrav	104
14.3.2	Prioritet.....	105
15	Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser	106
16	Ekonomiska konsekvenser, m.m.	108
17	Författningskommentar.....	110
<i>Bilaga 1</i>	Europaparlamentets och rådets direktiv 98/71/ EG av den 13 oktober 1998 om mönsterskydd	

- Bilaga 2* Directive 98/71/EC of the European Parliament and of the Council of 13 October 1998 on the legal protection of designs
- Bilaga 3* Sammanfattning av delbetänkandet (SOU 2000:79)
- Bilaga 4* Utredningens lagförslag i delbetänkandet
- Bilaga 5* Förteckning över remissinstanser, SOU 2000:79
- Bilaga 6* Förteckning över remissinstanser, SOU 2001:68
- Bilaga 7* Jämförelsetabell

Beslut

Regeringen har beslutat att inhämta Lagrådets yttrande över förslag till lag om ändring i mönsterskyddslagen (1970:485).

1 Förslag till lag om ändring i mönster- skyddslagen (1970:485)

Härigenom föreskrivs¹ i fråga om mönsterskyddslagen (1970:485)
dels att 6, 23, 28–30 §§ skall upphöra att gälla,
dels att i 34 och 37 §§ ordet ”vara” skall bytas ut mot ”produkt”,
dels att 1–5, 7, 8, 10–14, 18, 20, 21, 24, 26, 27, 31, 32, 38, 39 och 42–
44 §§ skall ha följande lydelse samt
dels att det i lagen skall införas tretton nya paragrafer, 1 a, 2 a, 3 a, 4 a,
7 a–b, 8 a–d, 18 a och 31 a–b §§ av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

*Med mönster förstås i denna lag
förebilden för en varas utseende
eller för ett ornament.*

Föreslagen lydelse

1 §

I denna lag avses med
1. mönster: en produkts eller pro-
duktdels utseende, som bestäms av
själva produktens detaljer eller av
detaljer i produktens utsmyckning
särskilt vad gäller linjer, konturer,
färger, former, ytstrukturer eller
material,

2. produkt: ett industriellt eller
hantverksmässigt framställt före-
mål, inbegripet delar som skall
monteras till en sammansatt
produkt, förpackningar, utstyrsel,
grafiska symboler och typsnitt, men
inte datorprogram,

3. sammansatt produkt: en
produkt som genom att den är sam-
mansatt av flera utbytbara be-
ståndsdelar kan tas isär och på nytt
fogas samman.

¹ Jfr Europaparlamentets och rådets direktiv 98/71/EG av den 13 oktober 1998 om mönsterskydd (EGT L 289, 28.10.1998, s. 28, Celex 31998L0071).

Den som skapat ett mönster eller hans rättsinnehavare kan genom registrering få ensamrätt att yrkesmässigt utnyttja mönstret enligt denna lag (mönsterrätt).

1 a §

Den som har skapat ett mönster (formgivaren) eller den till vilken formgivarens rätt har övergått kan genom registrering enligt denna lag få ensamrätt till mönstret (mönsterrätt).

2 §

Mönster registreras endast om det väsentligen skiljer sig från vad som blivit känt före dagen för registreringsansökningen.

Som känt anses allt som blivit allmänt tillgängligt, vare sig detta skett genom avbildande, utställande, saluhållande eller på annat sätt. Även ett icke allmänt tillgängligt mönster anses som känt, ifall mönstret framgår av en ansökan här i riket om patent eller om varumärkes- eller mönsterregistrering, vilken är eller enligt vad därom är föreskrivet skall anses gjord före den dag som anges i första stycket, och mönstret sedermera i samband med ansökningens handläggning göres allmänt tillgängligt.

Mönsterrätt kan någon få endast om mönstret är nytt och särpräglat.

Ett mönster anses som nytt om inget identiskt mönster har gjorts allmänt tillgängligt före dagen för registreringsansökan eller, om prioritet åberopas enligt 8–8 d §§, före prioritetdagen. Mönster skall anses som identiska trots att de skiljer sig åt, om skillnaderna föreligger endast i oväsentliga avseenden.

Ett mönster anses ha särprägel om en kunnig användares helhetsintryck av mönstret skiljer sig från helhetsintrycket av varje annat

mönster som har gjorts allmänt tillgängligt före den dag som anges i andra stycket. Vid bedömningen av om mönstret har särprägel skall hänsyn tas till det variationsutrymme som funnits för formgivar- en vid framtagandet av mönstret.

2 a §

Ett mönster till en beståndsdel i en sammansatt produkt, anses vara nytt och särpräglat endast om

1. beståndsdelens eller del därav, när den har fogats in i den sammansatta produkten, förblir synlig vid normal användning av den produkten, och

2. mönstret till det som syns i sig uppfyller kraven på nyhet och särprägel i 2 §.

Med normal användning avses slutanvändarens användning, med undantag för underhåll, service och reparationsarbeten.

3 §

Mönster kan registreras utan hinder av att det inom sex månader innan registreringsansökningen gjordes blivit allmänt tillgängligt

1. till följd av uppenbart missbruk i förhållande till sökanden eller någon från vilken han härleder sin rätt eller

2. genom att sökanden eller någon från vilken han härleder sin rätt förevisat mönstret på officiell eller officiellt erkänd, internationell

Ett mönster skall anses ha blivit allmänt tillgängligt om det har offentliggjorts i samband med ett registreringsförfarande eller på annat sätt. Detsamma gäller om mönstret har förevisats, använts i yrkesmässig verksamhet eller annars har blivit känt.

utställning.

Trots det som sägs i första stycket anses ett mönster inte ha blivit allmänt tillgängligt

1. om fackkretsarna inom den aktuella sektorn inom det Europeiska ekonomiska samarbetsområdet i sin normala näringsverksamhet inte rimligen kunde ha fått kunskap om de åtgärder som nämns i första stycket före dagen för registreringsansökan eller, om prioritet åberopas enligt 8–8 d §§, före prioritetsdagen, eller

2. om mönstret har blivit känt endast till följd av att det har visats för någon annan efter ett uttalat eller underförstått krav på att mönstret skall hållas hemligt.

3 a §

Ett mönster anses inte heller ha blivit allmänt tillgängligt om det har blivit känt inom en period av tolv månader före den dag som anges i 2 § andra stycket, förutsatt att mönstret har offentliggjorts eller annars gjorts känt

1. av formgivaren,

2. av någon annan till följd av uppgifter som formgivaren tillhandahållit eller åtgärder som formgivaren vidtagit, eller

3. till följd av missbruk i förhållande till formgivaren.

Vad som sägs om formgivaren i denna paragraf gäller även den som formgivarens rätt har övergått

till.

4 §

Mönster registreras icke

1. om mönstret eller dess utnyttjande strider mot goda seder eller allmän ordning,

2. om i mönstret utan tillstånd intagits

a) statsvapen, statsflagga eller annat statseblem, statlig kontroll- eller garantibeteckning, annan beteckning som hänsyftar på svenska staten och därigenom ger mönstret en officiell karaktär, svenskt kommunalt vapen eller sådan internationell beteckning som åtnjuter skydd enligt lagen (1970:498) om skydd för vapen och vissa andra officiella beteckningar eller något som lätt kan förväxlas med vapen, flagga, emblem eller beteckning som nu nämnts,

b) något som kan uppfattas som beteckning för stiftelse, ideell förening eller liknande sammanlutning eller som annans här i riket skyddade firma eller varukännetecken eller som annat kännetecken, vilket i näringsverksamhet inarbetats här i riket för annan,

c) annans porträtt eller något som kan uppfattas som annans släktnamn, konstnärnamn eller likartat namn, om icke porträttet eller namnet uppenbart åsyftar någon sedan länge avliden person,

Ett mönster får inte registreras

1. om mönstret strider mot goda seder eller allmän ordning,

2. om i mönstret utan tillstånd intagits statsvapen, statsflagga eller annat statseblem, statlig kontroll- eller garantibeteckning, annan beteckning som hänsyftar på svenska staten och därigenom ger mönstret en officiell karaktär, svenskt kommunalt vapen eller sådan internationell beteckning som åtnjuter skydd enligt lagen (1970:498) om skydd för vapen och vissa andra officiella beteckningar eller något som lätt kan förväxlas med vapen, flagga, emblem eller beteckning som nu nämnts.

d) något som kan uppfattas som titel på annans här i riket skyddade litterära eller konstnärliga verk i fall då titeln är egenartad eller något som kränker annans upphovsrätt till sådant verk eller annans rätt till fotografisk bild som åtnjuter skydd här i riket,

e) något som icke väsentligen skiljer sig från mönster som är registrerat här i riket för annan.

Hinder mot mönsterrätten föreligger om mönstret strider mot ett äldre mönster för vilket registrering söktes tidigare men som inte var allmänt tillgängligt före den dag som anges i 2 § andra stycket, om det äldre mönstret framgår av en ansökan om registrering eller av en registrering i Sverige eller vid Byrån för harmonisering inom den inre marknaden (varumärken och formgivning), och om det äldre mönstret sedermera har gjorts allmänt tillgängligt.

Hinder mot mönsterrätten föreligger vidare om mönstret utan tillstånd innehåller

a) någon annans i Sverige skyddade firma eller varukännetecken eller något som kan uppfattas som ett kännetecken som i näringsverksamhet har inarbetats i Sverige för annan,

b) någon annans porträtt eller något som kan uppfattas som annans släktnamn, konstnärnamn

eller likartat namn, om inte porträttet eller namnet uppenbart syftar på någon sedan länge avliden person,

c) något som kan uppfattas som titel på annans här i riket skyddade litterära eller konstnärliga verk i fall då titeln är egenartad eller något som kränker annans upphovsrätt till sådant verk eller annans rätt till fotografisk bild som åtnjuter skydd i Sverige.

4 a §

Mönsterrätt får inte omfatta sådana detaljer i en produkts utseende

1. som uteslutande är bestämda av produktens tekniska funktion, eller

2. som måste återskapas exakt till formen och dimensionerna för att den produkt som mönstret avser skall gå att mekaniskt ansluta till eller placera i, kring eller mot en annan produkt så att båda produkterna fyller sin funktion.

Trots det som sägs i första stycket 2 kan mönsterrätt omfatta mönster som tillåter att sinsemellan utbytbara produkter kan fogas samman ett upprepat antal gånger eller förbindas med varandra inom ett system uppbyggt av moduler.

5 §²

Mönsterrätt innebär, med de undantag som anges *nedan*, att ingen får utan samtycke av den som är innehavare av mönsterrätten (mönsterhavaren) utnyttja mönstret yrkesmässigt genom att tillverka, införa till Sverige, bjuda ut, saluhålla, överlåta eller hyra ut vara, vars utseende inte väsentligen skiljer sig från mönstret eller som i sig har upptagit något som inte väsentligen skiljer sig från detta.

Mönsterrätten omfattar endast de varor för vilka mönstret registrerats och därmed likartade varor.

Mönsterrätten omfattar inte utnyttjande av en vara, om den har bringats i omsättning inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet av mönsterhavaren eller med dennes samtycke.

Mönsterrätt innebär, med de undantag som anges i 7, 7 a och 7 b §§, att ingen får utnyttja mönstret utan samtycke av den som är innehavare av mönsterrätten (mönsterhavaren). Förbudet mot utnyttjande omfattar särskilt att tillverka, bjuda ut, marknadsföra, införa till eller utföra från Sverige eller använda en produkt som mönstret används på eller ingår i eller att lagerhålla en sådan produkt för ändamål som nu sagts.

Mönsterrätten omfattar varje annat mönster som jämfört med det registrerade mönstret inte gör ett annat helhetsintryck på en kunnig användare (skyddsomfång). Vid prövning av mönsterrättens skyddsomfång skall hänsyn tas till det variationsutrymme som funnits för formgivaren vid framtagandet av mönstret.

7 §³

Regeringen kan förordna, att reservdelar och tillbehör till luftfartyg utan hinder av mönster-

Från mönsterrätten undantas utnyttjanden
1. för privat bruk och utan

² Senaste lydelse 1992:1689. Ändringen innebär bl.a. att tredje stycket förs över till en ny paragraf, 7 b §.

³ Senaste lydelse 1977:731.

rätt får införas till riket för att användas vid reparation av luftfartyg, hemmahörande i främmande stat, i vilken motsvarande förmåner medges för svenskt luftfartyg.

vinstsyfte,

2. i experimentsyfte, eller

3. som innebär återgivning i syfte att citera eller undervisa, förutsatt att sådana utnyttjanden är förenliga med god affärssed och inte oskäligt inkräktar på ett normalt utnyttjande av mönstret samt på villkor att källan anges.

7 a §

Från mönsterrätten undantas vidare utrustningen på fartyg och luftfartyg hemmahörande i främmande stat när ett sådant fartyg tillfälligt kommer in till Sverige. Detsamma gäller införsel till Sverige av reservdelar och tillbehör för reparation av sådana fartyg samt arbete med reparation av sådana fartyg.

7 b §

Mönsterrätten omfattar inte utnyttjandet av en produkt, om den har bringats i omsättning inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet av mönsterhavaren eller med dennes samtycke.

8 §⁴

Regeringen kan förordna, att ansökan om registrering av mönster, vilket tidigare angivits i ansökan om skydd utom riket, skall vid tillämpning av 2 och 6 §§ anses gjord samtidigt med ansökningen

Har ett mönster angetts i en ansökan om mönsterregistrering eller om skydd för en nyttighetsmodell i en främmande stat, som är ansluten till Pariskonventionen den 20 mars 1883 om skydd för den

⁴ Senaste lydelse 1977:731.

utom riket, om sökanden yrkar det.

industriella äganderätten (Paris-konventionen), och söks registrering av mönstret i Sverige inom sex månader från ansökan i den främmande staten, skall ansökan i Sverige vid tillämpningen av 2 § anses gjord samtidigt med ansökan i den främmande staten (prioritetsdagen). Detsamma skall gälla om mönstret har angetts i en sådan ansökan som har gjorts i en stat som är ansluten till, eller ett område som är anslutet till, avtalet om upprättandet av Världshandelsorganisationen (WTO-avtalet).

I förordnande skall anges de närmare villkor under vilka sådan prioritet får åtnjutas.

Samma prioritet får åtnjutas också från en ansökan om registrering som avser någon annan stat eller något annat område, om motsvarande prioritet från en svensk ansökan medges där den tidigare ansökan har gjorts och om där gällande lagstiftning i huvudsak stämmer överens med Paris-konventionen.

En sökande som vill åtnjuta prioritet skall begära detta i ansökan om registrering. Sökanden skall därvid lämna uppgifter om var och när den åberopade ansökan gjordes. Sökanden skall också, så snart det kan ske, uppge numret på den tidigare ansökan.

8 a §

Registreringsmyndigheten kan förelägga sökanden att inom viss frist styrka begärd prioritet genom att ge in följande handlingar.

1. Ett bevis om sökandens namn och om ingivningsdagen utfärdat av den myndighet som har mottagit ansökan.

2. En av samma myndighet bestyrkt kopia av ansökan och därvid fogad bild som visar mönstret.

Den förelagda fristen får inte löpa ut tidigare än tre månader från ingivandet av ansökan här i riket.

8 b §

Prioritet kan grundas endast på den första ansökan som mönstret har angetts i.

Om den som har gjort den första ansökan eller hans eller hennes rättsinnehavare senare till samma myndighet har gett in en ansökan som avser samma mönster, får den senare ansökan åberopas som prioritetsgrundande. Detta gäller dock bara om den tidigare ansökan när den senare ansökan ges in

1. har återkallats, avskrivits eller avslagits utan att ha blivit allmänt tillgänglig och

2. inte kvarlämnar någon rätt som grundas på den eller har

utgjort grund för någon rätt till prioritet.

Om någon har fått prioritet på grund av en senare ansökan enligt andra stycket, får den tidigare ansökan inte längre åberopas som grund för prioritet.

8 c §

Vid ansökan om samregistrering enligt 11 § kan prioritet erhållas för ett eller flera av mönstren.

Prioritet kan vid sådan ansökan åberopas från flera tidigare ansökningar. Detta gäller även om de tidigare ansökningarna har getts in i olika länder.

8 d §

Om föreskrifterna i 8–8 c §§ inte iakttas, gäller inte rätten till prioritet.

10 §

Ansökan om registrering av mönster göres skriftligen hos registreringsmyndigheten.

Ansökningen skall innehålla uppgift om vara för vilken mönstret sökes registrerat. I ansökningen skall anges vem som skapat mönstret. Sökes registrering av annan än den som skapat mönstret, skall sökanden styrka sin rätt till detta.

Vid ansökningshandlingen skall fogas bild, som visar mönstret.

Den som vill ansöka om registrering av ett mönster skall göra detta skriftligen hos registreringsmyndigheten.

Ansökan skall innehålla uppgifter om vem som har skapat mönstret, om den produkt eller de produkter som mönstret begärs registrerat för och bildmaterial som visar mönstret. Sökes registrering av annan än formgivaren, skall sökanden styrka sin rätt till mönstret.

Om sökanden innan *ansökningen kungöres* enligt 18 § inger även en modell, skall modellen anses visa mönstret. *Vid ansökningshandlingen skall vidare fogas en av sökanden egenhändigt underskriven försäkran på heder och samvete, att mönstret, såvitt sökanden har sig bekant, icke före den dag då ansökningen göres eller enligt 8 § skall anses gjord blivit känt på sätt som enligt 2 och 3 §§ hindrar registrering av mönstret.*

Sökanden skall *erlägga* i 48 § *angivna* ansöknings- och tilläggsavgifter.

Om sökanden innan *mönstret kungöres* enligt 18 § inger även en modell, skall modellen anses visa mönstret.

I övrigt skall ansökan uppfylla de föreskrifter som meddelas med stöd av 49 §. Sökanden skall också betala i 48 § föreskrivna ansöknings- och tilläggsavgifter.

11 §

En ansökan får omfatta flera mönster, om de *varor* för vilka mönstren *sökes* registrerade hör *samma med avseende på tillverkning och bruk. Ansökan om sådan samregistrering får omfatta högst 20 mönster och får ej avse ornament.*

En ansökan får omfatta flera mönster, om de *produkter* för vilka mönstren *söks* registrerade hör *samma klass enligt Locarnoöverenskommelsen av den 8 oktober 1968 om upprättande av en internationell klassificering för mönster.*

12 §

Sökande, som *icke* har hemvist i Sverige, skall ha ett här bosatt ombud, som *äger företräda honom i allt som rör ansökningen.*

Registreringsmyndigheten får förelägga en sökande som inte har hemvist i Sverige att för sig ställa ett ombud med behörighet att ta emot delgivning i ärendet och med hemvist här i landet, samt att anmäla ombudet hos myndigheten. Om sökanden inte följer förelägg-

andet, får delgivning ske genom att handlingen sänds med posten till sökanden under dennes senaste kända adress. Delgivning skall anses ha skett när detta har blivit fullgjort.

13 §

Ansökan om registrering anses icke gjord förrän sökanden givit in bild eller modell som visar mönstret.

Ansökan får ej ändras till att avse annat mönster eller annan vara än som angivits i ansökningen.

En ansökan om registrering anses inte gjord förrän sökanden lämnat in bildmaterial eller en modell som visar mönstret.

På sökandens begäran får mönstret i en ansökan ändras om mönstret efter ändringen bibehåller sin identitet och uppfyller förutsättningarna för skydd enligt denna lag.

14 §⁵

Vid prövning av ansökan om mönsterregistrering skall registreringsmyndigheten i den utsträckning regeringen bestämmer undersöka, om förutsättningarna för registrering av mönstret är uppfyllda. Har sökanden ej iakttagit vad som är föreskrivet om ansökan eller finner myndigheten annat hinder föreligga för bifall till ansökningen, skall sökanden föreläggas att inom viss tid yttra sig eller vidtaga rättelse.

Underlåter sökanden att inom förelagd tid inkomma med yttrande eller vidtaga åtgärd för att avhjälpa anmärkt brist,

Registreringsmyndigheten skall undersöka om en ansökan uppfyller de krav som avses i 10, 11 och 13 §§. Registreringsmyndigheten skall också undersöka om en ansökan avser ett mönster enligt 1 § 1 och om det finns något hinder mot registrering enligt 4 § första stycket.

Uppfyller ansökan inte de krav som avses i första stycket, skall registreringsmyndigheten förelägga sökanden att inom viss

⁵ Senaste lydelse 1977:731.

avskrivs ansökningen. Erinran härom skall tagas in i föreläggandet.

Avskriven ansökan återupptages, om sökanden inom två månader efter utgången av förelagd tid inkommer med yttrande eller vidtager åtgärd för att avhjälpa bristen och inom samma tid erlägger fastställd återupptagningsavgift. Återupptagning får ske endast en gång.

Är ansökningshandlingarna fullständiga och föreligger ej hinder för registrering, skall registreringsmyndigheten kungöra ansökningen för att bereda allmänheten tillfälle att inkomma med invändning mot ansökningen. Om handling i ärendet skall hållas hemlig enligt vad som sägs i 19 §, skall dock kungörandet anstå till dess handlingen skall hållas allmänt tillgänglig.

Invändning göres skriftligen hos registreringsmyndigheten inom två månader från kungörelsedagen.

tid komplettera eller ändra sin ansökan. I föreläggandet skall sökanden upplysas om att ansökan kan komma att avskrivas om han inte svarar i rätt tid.

Yttrar sig sökanden inte i rätt tid över ett föreläggande enligt andra stycket, skall registreringsmyndigheten avskriva ansökan.

Registreringsmyndigheten skall återuppta en avskriven ansökan, om sökanden inom två månader efter utgången av förelagd tid kompletterar eller ändrar sin ansökan och betalar fastställd återupptagningsavgift. En ansökan kan återupptas endast en gång.

18 §

Är ansökningshandlingarna fullständiga och har registreringsmyndigheten inte efter granskning enligt 14 § första stycket funnit något hinder mot registrering, skall mönstret tas in i registret och en kungörelse om det utfärdas.

Den som vill invända mot registreringen skall göra det skriftligen hos registreringsmyndigheten inom två månader från kungörelsedagen.

Registreringsmyndigheten skall

underrätta innehavaren av mönstret om invändningen och ge denne tillfälle att yttra sig, om invändningen inte är uppenbart obefogad.

Återkallas invändningen får invändningsförfarandet ändå fullföljas, om särskilda skäl föreligger.

18 a §

Invändning får göras endast av

1. den som anser sig vara berättigad till mönstret, om invändningen grundas på att registreringen har meddelats i strid med 1 a §,

2. den som ansöker om eller innehar rättigheten, om invändningen grundas på att registreringen har meddelats i strid med 4 § andra eller tredje stycket, eller

3. den person eller den organisation som berörs av rättigheten, om invändningen grundas på att registreringen har meddelats i strid med 4 § första stycket 2.

I övriga fall råder ingen begränsning i möjligheten att framställa invändning.

20 §

Efter utgången av den i 18 § andra stycket föreskrivna tiden upptages ansökningen till fortsatt prövning. Vid denna prövning

Registreringsmyndigheten skall efter invändning häva en registrering helt eller delvis, om den skett i strid med 1–4 a §§ eller 13 §

äger 14–17 §§ tillämpning.

Har invändning gjorts, skall sökanden underrättas därom. Är invändningen ej uppenbart obefogad, skall sökanden beredas tillfälle att yttra sig över den.

andra stycket och det fortfarande finns hinder mot mönsterrätten.

Registreringsmyndigheten skall avslå invändningen, om det inte finns något hinder mot mönsterrätten.

En registrering får hävas delvis endast om innehavaren yrkar det eller medger ett yrkande om det och mönstret i ändrad form bibehåller sin identitet och uppfyller förutsättningarna för skydd enligt denna lag.

När registreringsmyndighetens beslut om en invändning har vunnit laga kraft, skall det kungöras. Om beslutet innebär att registreringen helt eller delvis hävs, skall en anteckning om det göras i registret.

21 §

Talan mot slutligt beslut av registreringsmyndigheten i ärende angående ansökan om registrering av mönster får föras av sökanden, om beslutet gått honom emot. Mot beslut, varigenom ansökan bifallits trots att invändning framställts i behörig ordning, får talan föras av den som gjort invändningen. Återkallar invändaren sin talan, får denna likväl prövas, om särskilda skäl före-

Talan mot slutligt beslut av registreringsmyndigheten i ett ärende angående ansökan om registrering av mönster får föras av sökanden, om beslutet gått honom emot. Ett slutligt beslut om en invändning mot registrering får överklagas av mönsterhavaren och invändaren, om det har gått den som vill klaga emot. Återkallar invändaren sin talan, får den ändå prövas, om särskilda skäl före-

ligger.

Mot beslut, varigenom begäran om återupptagning enligt 14 § *tredje* stycket avslagits eller yrkande om överföring enligt 17 § bifallits, får talan föras av sökanden. Den som framställt yrkande om överföring får föra talan mot beslut varigenom yrkandet avslagits.

ligger.

Mot beslut, varigenom begäran om återupptagning enligt 14 § *fjärde* stycket avslagits eller yrkande om överföring enligt 17 § bifallits, får talan föras av sökanden. Den som framställt yrkande om överföring får föra talan mot beslut varigenom yrkandet avslagits.

24 §

Mönsterregistrering gäller *under* fem år, räknat från den dag då ansökan om registrering gjordes, och kan på begäran förnyas för ytterligare *två* femårsperioder. Varje sådan period löper från utgången av föregående period.

Mönsterregistrering gäller *för en eller flera femårsperioder*, räknat från den dag då ansökan om registrering gjordes. *Registrering som gäller för en kortare period än tjugofem år* kan på begäran förnyas för ytterligare femårsperioder *till sammanlagt tjugofem år, räknat från den dag då ansökan lämnades in*. Varje sådan period löper från utgången av föregående period.

För mönster som avser en beståndsdel, som används för att reparera en sammansatt produkt så att den återfår sitt ursprungliga utseende, gäller registreringen aldrig för mer än högst tre femårsperioder.

26 §

Har mönsterhavare medgivit annan rätt att *yrkesmässigt* utnyttja mönstret (licens), får denne överlåta sin rätt vidare endast om avtal träffats *därom*.

Har mönsterhavare medgivit annan rätt att utnyttja mönstret (licens), får denne överlåta sin rätt vidare endast om avtal träffas *om det*.

Ingår licensen i en rörelse får den dock överlåtas i samband med överlåtelse av rörelsen, om ej annat avtalats. I sådant fall svarar överlåtaren alltjämt för att licensavtalet fullgöres.

27 §

Har mönsterrätt övergått på annan eller har licens upplåtits eller överlåtits, skall på begäran och mot fastställd avgift anteckning därom göras i mönsterregistret. Visas att licens som antecknats i registret upphört att gälla, skall anteckningen avföras.

Första stycket äger motsvarande Första stycket skall även tillämpning i fråga om tvångs- tillämpas i fråga om rätt som avses licens och rätt som avses i 32 § i 32 § andra stycket. andra stycket.

Har samregistrering skett, kan övergång av mönsterrätt antecknas endast i fråga om samtliga mönster.

I mål eller ärende om mönsterrätt anses den som mönsterhavare, vilken senast blivit införd i mönsterregistret i denna egenskap.

31 §⁶

Har mönster registrerats i strid mot 1–4 §§ och föreligger alltjämt hindret mot registrering, skall rätten på talan därom häva registreringen. Registreringen får dock icke hävas på den grund att den som fått registreringen varit berättigad till endast viss andel i mönsterrätten.

Talan som grundas på att registrering meddelats för annan än den som är berättigad därtill enligt 1 § får föras endast av den som påstår sig vara berättigad till mönstret. Talan skall väckas inom ett år efter det att käranden fått kännedom om registreringen och

Allmän domstol skall på talan därom häva en registrering av ett mönster helt eller delvis om registreringen skett i strid med 1–4 a §§ eller 13 § andra stycket och det fortfarande finns hinder mot mönsterrätten.

⁶ Senaste lydelse 1977:731. Ändringen innebär bl.a. att första stycket andra meningen bildar ett nytt tredje stycke.

de övriga omständigheter på vilka talan grundas. Var mönsterhavaren i god tro när mönstret registrerades eller när mönster-rätten övergick på honom, får talan icke väckas senare än tre år efter registreringen.

I övriga fall får talan föras av var och en som lider förfång av registreringen. Talan som grundas på bestämmelse i 4 § 1 eller 2 a) får föras även av myndighet som regeringen bestämmer.

En registrering får hävas delvis endast om innehavaren yrkar det eller medger ett yrkande om det och mönstret i ändrad form bibehåller sin identitet och uppfyller förutsättningarna för skydd enligt denna lag.

Registreringen får inte hävas på den grunden att den som fått registreringen endast varit berättigad till viss andel i mönsterrätten.

När domen vunnit laga kraft skall den sändas till registreringsmyndigheten för anteckning i mönsterregistret

31 a §

Talan om hävning av en registrering får föras endast av

1. den som anser sig vara berättigad till mönstret, om talan grundas på att registreringen har meddelats i strid med 1 a §,

2. den som ansöker om eller

innehar rättigheten, om talan grundas på att registreringen har meddelats i strid med 4 § andra eller tredje stycket, eller

3. den person eller den organisation som berörs av rättigheten, om talan grundas på att registreringen meddelats i strid med 4 § första stycket 2.

I övriga fall får talan föras av var och en som lider förfång av registreringen.

Talan som grundas på någon av bestämmelserna i 4 § första stycket får föras även av den myndighet som regeringen bestämmer.

Talan, som avses i första stycket 1, skall väckas inom ett år efter det att käranden fått kännedom om registreringen och de övriga omständigheter på vilka talan grundas. Var mönsterhavaren i god tro när mönstret registrerades eller när mönsterrätten övergick på honom eller henne, får talan inte väckas senare än tre år efter registreringen.

31 b §

Allmän domstol kan förklara en mönsterrätt ogiltig även efter att den har upphört eller uppgivits.

För sådan talan skall bestämmelserna i 31 a § tillämpas.

32 §

Har mönster registrerats för annan än den som är berättigad därtill enligt 1 §, skall rätten på talan av den berättigade överföra registreringen på honom. Talan skall väckas inom tid som anges i 31 § *andra* stycket.

Har den som fränkännes registrering av mönster i god tro börjat utnyttja mönstret yrkesmässigt här i riket eller vidtagit väsentliga åtgärder därför, får han mot skäligt vederlag och på skäliga villkor i övrigt fortsätta det påbörjade eller igångsätta det tillämnade utnyttjandet med bibehållande av dess allmänna art. Sådan rätt tillkommer under motsvarande förutsättningar innehavare av licens som är antecknad i registret.

Rätt enligt *andra* stycket kan övergå till annan endast tillsammans med rörelse vari den utnyttjas eller utnyttjandet avsetts skola ske.

38 §

Utnyttjar någon *yrkesmässigt* mönster, som avses med ansökan om registrering, efter det att handling som visar mönstret blivit allmänt tillgänglig, äger vad som sägs om mönsterintrång motsvarande tillämpning i den mån ansökningen leder till registrering. Till straff får dock icke dömas och ersättning för skada på grund av utnyttjande som sker innan *ansökningen* kungjorts enligt 18 § får bestämmas enligt 36 § *andra* stycket.

Bestämmelsen i 36 § tredje stycket äger icke tillämpning, om ersättningstalan väckes senast ett år efter det mönstret registrerades.

Utnyttjar någon *i strid med 5 §* mönster, som avses med ansökan om registrering, efter det att handling som visar mönstret blivit allmänt tillgänglig, äger vad som sägs om mönsterintrång motsvarande tillämpning i den mån ansökningen leder till registrering. Till straff får dock icke dömas och ersättning för skada på grund av utnyttjande som sker innan *mönstret* kungjorts enligt 18 § får bestämmas enligt 36 § *andra* stycket.

39 §⁷

Har registrering av mönster hävts genom dom som vunnit laga kraft, får inte dömas till straff, ersättning eller annan åtgärd enligt 35–38 §§.

Om en registrering av ett mönster har hävts eller förklarats ogiltigt genom ett beslut eller en dom som har vunnit laga kraft, får rätten inte döma till påföljd eller besluta om annan åtgärd enligt 35–38 §§.

Föres talan om mönsterinrång och gör den mot vilken talan föres gällande att mönsterregistreringen bör hävas, skall rätten på hans yrkande förklara målet vilande i avvaktan på att frågan om registreringens hävande slutligt prövas. Är talan härom inte väckt, skall domstolen i samband med vilandeförklaringen förelägga honom viss tid inom vilken sådan talan skall väckas.

42 §

Den som vill väcka talan om hävande av mönsterregistrering, om överföring av registrering eller om meddelande av tvångslicens skall anmäla detta till registreringsmyndigheten samt underrätta var och en som enligt mönsterregistret innehar licens att utnyttja mönstret. Vill licenstagare väcka talan om mönsterinrång eller om fastställelse enligt 41 § första stycket, skall han underrätta mönsterhavaren därom.

Den som vill väcka talan om hävande av mönsterregistrering eller om överföring av registrering skall anmäla detta till registreringsmyndigheten samt underrätta var och en som enligt mönsterregistret innehar licens att utnyttja mönstret. Vill licenstagare väcka talan om mönsterinrång eller om fastställelse enligt 41 § första stycket, skall han underrätta mönsterhavaren därom.

Underrättelseskyldighet enligt första stycket anses fullgjord, när underrättelse i betald rekommenderad försändelse sänts under den adress som antecknats i mönsterregistret.

Visas icke, när talan väckes, att anmälan eller underrättelse skett enligt första stycket, skall käranden ges tid därtill. Försitter han denna tid, får hans talan icke upptagas till prövning.

⁷ Senaste lydelse 1998:1457.

43 §

Finnes ej enligt rättegångsbalken behörig domstol för talan om bättre rätt till mönster, om hävande av mönsterregistrering, om överföring av sådan registrering, om *tvångslicens* eller rätt som avses i 32 § andra stycket, om ersättning enligt 40 § andra stycket eller om fastställelse enligt 41 §, *väckes* talan vid Stockholms tingsrätt.

Finnes ej enligt rättegångsbalken behörig domstol för talan om bättre rätt till mönster, om hävande av mönsterregistrering, om överföring av sådan registrering, om rätt som avses i 32 § andra stycket, om ersättning enligt 40 § andra stycket eller om fastställelse enligt 41 §, *väckes* talan vid Stockholms tingsrätt.

44 §

Avskrift av dom eller slutligt beslut i mål som avses i 16, 30–32, 35–38 eller 41 § sändes till registreringsmyndigheten.

Avskrift av dom eller slutligt beslut i mål som avses i 16, 31–32, 35–38 eller 41 §§ sändes till registreringsmyndigheten.

-
1. Denna lag träder i kraft den 1 juli 2002.
  2. De nya bestämmelserna skall tillämpas även på mönster som är registrerade vid tidpunkten för ikraftträdandet eller som registreras på grund av ansökningar som har gjorts innan dess, om inte annat följer av vad som föreskrivs nedan.
  3. En registreringsansökan som getts in före den 28 oktober 2001 skall, vad gäller registreringsförfarandet och förutsättningarna för registrering, behandlas och avgöras enligt äldre bestämmelser.
  4. Bestämmelserna i 2 a och 4 a §§ skall inte tillämpas på mönster som har registrerats på grund av ansökningar som har getts in före ikraftträdandet.
  5. Frågan om hävande av registrering av ett mönster som har registrerats enligt äldre bestämmelser skall bedömas enligt de äldre bestämmelserna.
  6. En mönsterregistrering för vilken en skyddstid om 15 år har löpt ut före ikraftträdandet men efter den 27 oktober 2001 kan på begäran förnyas för ytterligare femårsperioder till sammanlagt 25 år räknat från

den dagen då ansökan om registrering gjordes, om ansökan om förnyelse ges in före den 31 december 2002.

7. Om någon före ikraftträdandet har börjat utnyttja ett mönster på ett sätt som inte fordrade samtycke av innehavaren av mönsterrätten enligt äldre bestämmelser men som fordrar sådant samtycke enligt denna lag, får han eller hon trots de nya bestämmelserna fortsätta den planerade verksamheten. Sådan rätt har under motsvarande förutsättningar även den som vidtagit väsentliga åtgärder för att utnyttja mönstret.

2 Ärendet och dess beredning

Europaparlamentet och Europeiska unionens råd antog den 13 oktober 1998 direktivet 98/71/EG om mönsterskydd (EGT L 289, 28.10.1998, s.28, Celex 31998L0071). Syftet med direktivet är att närma medlemsstaternas bestämmelser om mönsterskydd till varandra. Direktivet är begränsat till de bestämmelser som har störst inverkan på den inre marknadens funktion.

Direktivet innehåller bestämmelser om det skyddsbara området, om skyddsförutsättningarna, om ensamrättens innehåll, omfattning och giltighetstid, om särskilda hinder mot mönsterrätt, om upphörande eller ändring av registrering och om konsumtion. Medlemsstaterna får däremot behålla sin frihet att lagstifta om ansvar, ersättningskyldighet m.m. Vidare får medlemsstaterna bestämma förfaranderegler vid registrering, förnyelse och ogiltigförklaring samt regler om rättsverkan av ogiltigförklaring. Direktivet finns i svensk och engelsk lydelse som *bilagorna 1 och 2*.

Genom beslut den 25 mars 1999 bemyndigade regeringen chefen för Justitiedepartementet att tillkalla en särskild utredare för att lämna förslag till hur Europaparlamentets och rådets direktiv om mönsterskydd skulle genomföras i svensk rätt. Enligt utredningsdirektiven (dir. 1999:28) skulle utredaren även göra en allmän översyn av mönsterskyddslagen (1970:485) och, om det framstod som ändamålsenligt, lämna förslag till en helt ny mönsterskyddslag.

Utredarens överväganden och förslag till lagändringar såvitt avser genomförandet av mönsterdirektivet redovisades i delbetänkandet *Mönster, Form, Design – Förslag till genomförande av Europaparlamentets och rådets direktiv om mönsterskydd m.m.* (SOU 2000:79). I delbetänkandet föreslås även vissa förändringar beträffande registreringsförfarandet och i fråga om ombudskrav och konventionsprioritet. Utredarens överväganden när det gäller den allmänna översynen av mönsterskyddslagen redovisades i slutbetänkandet *Förslag till Formskyddslag* (SOU 2001:68). På grundval av den remissbehandling som skett av delbetänkandet tog utredningen i slutbetänkandet på nytt upp vissa frågor som behandlats i delbetänkandet och föreslog därvid några förändringar i förhållande till förslagen i delbetänkandet.

En sammanfattning av delbetänkandet finns i *bilaga 3*. De lagförslag som lades fram i delbetänkandet redovisas i *bilaga 4*. Delbetänkandet och slutbetänkandet har remissbehandlats. En förteckning över remissinstanserna finns i *bilagorna 5 och 6*. Remissammanställningar finns tillgängliga i Justitiedepartementet (dnr 2000/3980/L3 och 2001/5906/L3).

På grundval av förslagen i delbetänkandet, och i vissa avseenden förslagen i slutbetänkandet, lägger regeringen i lagrådsremissen fram förslag till de lagändringar som behövs för att genomföra Europaparlamentets och rådets direktiv om mönsterskydd. Vidare föreslås lagändringar inom de övriga i delbetänkandet behandlade frågorna, dvs. avseende dels registreringsförfarandet, dels ombudskrav och prioritet.

3 Huvuddragen i gällande rätt och internationella överenskommelser

3.1 Mönsterskyddet i Sverige

Mönsterskyddet är ett immaterialrättsligt skydd för ett visst utseende på ett föremål. I Sverige regleras skyddet för mönster i mönsterskyddslagen (1970:485). Närmare föreskrifter för tillämpningen av lagen finns i mönsterskyddsförordningen (1970:486). Med mönster avses i lagen förebilden för en vara eller för ett ornament.

Mönsterskyddslagen trädde i kraft år 1970. Den föregicks av ett omfattande utredningsarbete av Mönsterskyddsutredningen, som år 1965 lade fram sitt betänkande Mönsterskydd (SOU 1965:61). Regeringens proposition (prop. 1969:168) med förslag till mönsterskyddslag byggde i allt väsentligt på betänkandet. Utredningsarbetet bedrevs i nordisk samverkan och samtidigt som den svenska mönsterskyddslagen trädde i kraft utfärdades i princip likalydande lagar om skydd för mönster i Danmark, Finland och Norge.

Mönsterskyddslagen innehåller 58 paragrafer och är indelad i nio avsnitt. Den har sedan tillkomsten i princip kvarstått oförändrad. Endast några mindre ändringar i lagen har gjorts.

Enligt mönsterskyddslagen ges den som har skapat ett mönster ensamrätt att yrkesmässigt utnyttja mönstret (mönsterrätt). Ensamrätten förvärfvas genom registrering. Ett mönster kan registreras bara om det väsentligen skiljer sig från vad som blivit känt före dagen för en registreringsansökan. Mönster registreras emellertid inte om mönstret eller dess utnyttjande strider mot goda seder eller allmän ordning eller om det i mönstret intagits någon officiell beteckning eller intagits något kännetecken till vilken ensamrätten tillkommer annan. Det är Patent- och registreringsverket som har hand om registreringen av mönster.

En mönsterregistrering gäller under fem år och kan på begäran förnyas för ytterligare två femårsperioder, dvs. till högst 15 år.

Mönsterrätten innebär att ingen utan samtycke av den som är innehavare av mönsterrätten (mönsterhavaren) får utnyttja mönstret yrkesmässigt genom att tillverka, införa till Sverige, bjuda ut, saluhålla, överlåta eller hyra ut vara, vars utseende inte väsentligen skiljer sig från mönstret eller som i sig har upptagit något som inte väsentligen skiljer sig från detta. Från ensamrätten görs vissa undantag.

Mönsterrätten är en förmögenhetsrätt och dess förmögenhetsvärde kan realiserars på olika sätt. Den kan exempelvis överlåtas helt eller delvis. Innehavaren av en mönsterrätt kan också ge annan licens att använda mönstret. Det finns även möjlighet för rätten att meddela licens mot mönsterhavarens vilja, s.k. tvångslicens. Ett registrerat mönster kan vidare mätas ut.

Mönsterskyddslagen innehåller vidare bestämmelser om straff, tvångsmedel, vite och skadestånd. Den som uppsåtligt eller av grov oaktsamhet inkräktar i någon annans mönsterrätt (mönsterintrång) kan dömas till böter eller fängelse. Allmän domstol kan även vid vite förbjuda den som gör sig skyldig till mönsterintrång att fortsätta med detta. Den som gjort intrång kan också förpliktas att betala skadestånd.

Ersättning kan, om och i den mån det är skäligt, dömas ut även om den som har gjort mönsterintrång inte känt till att någon annan haft ensamrätt till det utnyttjade mönstret. Domstolen kan för att hindra fortsatt intrång bland annat besluta att en vara som tillverkats eller förts in till Sverige i strid mot annans mönsterrätt skall förstöras.

3.2 Internationella konventioner och avtal

3.2.1 Inledning

De olika typer av intellektuella prestationer och kännetecken som skyddas genom immaterialrättigheter når ofta internationell spridning. Särskilt är detta fallet när det gäller konstnärliga och litterära verk, patent och varumärken. Även mönsterskyddade produkter är dock föremål för internationell spridning. På grund av behovet av ett internationellt skydd har ett antal internationella överenskommelser träffats. Särskilt kan nämnas Pariskonventionen för industriellt rättsskydd från år 1883, Bernkonventionen för skydd av litterära och konstnärliga verk från år 1886, Haag-arrangemanget om internationell deponering av mönster från år 1925, Världskonventionen om upphovsrätt från år 1952 och TRIP:s (Trade Related Aspects of Intellectual Property Rights) från år 1994. Pariskonventionen, Bernkonventionen och Haagöverenskommelsen administreras av WIPO (World Intellectual Property Organization) med säte i Genève. TRIP:s-avtalet administreras av WTO (World Trade Organization), också med säte i Genève.

Nedan lämnas en redogörelse för de överenskommelser som har störst betydelse för mönsterskyddet.

3.2.2 Pariskonventionen för industriellt rättsskydd

Sverige är sedan år 1885 anslutet till Pariskonventionen av 1883 för industriellt rättsskydd. Drygt 150 stater har anslutit sig till Pariskonventionen. Dessa länder bildar den s.k. Parisunionen. Pariskonventionen har reviderats i Bryssel år 1900, i Washington år 1911, i Haag år 1925, i London år 1934, i Lissabon år 1958 och i Stockholm år 1967. För svenskt vidkommande gäller sedan år 1970 den s.k. Stockholmstexten.

Pariskonventionen bygger på de två grundprinciperna om nationell behandling och minimiskydd.

I korthet innebär principen om nationell behandling att medborgare och företag i andra konventionsländer skall åtnjuta samma rättigheter och ha tillgång till samma rättsmedel som motsvarande inhemska subjekt.

Av de bestämmelser i Pariskonventionen som rör principen om ett minimiskydd är några av de viktigaste de som rör rätten till prioritet. Den som i behörig ordning i någon av unionsländerna har ansökt om skydd för t.ex. mönster skall ha en prioritetsrätt. Prioritetsrätten innebär att den utomlands inlämnade ansökan skall, förutsatt att den fullföljs där, anses som inlämnad vid tidpunkten för den första ansökan. Fristen för prioritetsrätt är, när det gäller mönster, sex månader från den första ansökan.

Mönster skall enligt Pariskonventionen skyddas i alla unionsländer. Pariskonventionen innehåller inga bestämmelser om på vilket sätt detta skall ske. Det är således inte nödvändigt med en särskild lagstiftning om skydd för mönster. I vissa konventionsstater skyddas mönster exempelvis genom den upphovsrättsliga lagstiftningen.

3.2.3 Haagöverenskommelsen

Under år 1925 träffades i Haag en överenskommelse om internationell deponering av mönster. Härigenom skapades en möjlighet för den som vill erhålla mönsterskydd i flera länder att genom en enda ansökan till WIPO i Genève ansöka om skydd i alla de länder som ratificerat eller tillträtt något av de fördrag som reglerar systemet. Haagsystemet regleras i huvudsak av tre olika fördrag, Londonfördraget från år 1934, Haagfördraget från år 1960 och det nyligen antagna men ännu inte ikraftträdde Genèveavtalet från år 1999. De olika fördragen uppställer något olika regler för förfarandet.

Knappt 30 stater har ratificerat eller tillträtt Haagöverenskommelsen. Dessa stater bildar den s.k. Haagunionen. För dessa gäller, utöver konventionstexter och tilläggsakter, tillämpningsföreskrifter som antogs år 1985. Sverige har inte anslutit sig till något av fördragen. Till stor del beror detta på att överenskommelsen fram till 1999 års avtal inte var anpassad till den omfattande svenska officialprövningen – innefattande en materiell prövning – av ansökningar om mönsterskydd.

Inom WIPO administreras systemet av den del av organisationen som benämns internationella byrån. En ansökan kan antingen lämnas direkt till internationella byrån eller förmedlas dit via en nationell myndighet. En ansökningsavgift skall erläggas till den internationella byrån.

Byrån kontrollerar att ansökan uppfyller vissa grundläggande formella krav innan den registreras som en internationell registrering av mönster. Härefter överlämnas åt de enskilda medlemsstaterna att med tillämpning av materiella regler i sin lagstiftning avgöra om mönstret kan få skydd i medlemsstaten i fråga. Inget av de fördrag som reglerar Haagsystemet ger en definition av vad ett mönster är eller vilka villkor som måste vara uppfyllda för att mönstret skall vara skyddsvärt. Den internationella registreringens rättsverkan kan således variera från medlemsstat till medlemsstat. Innehavaren är dock garanterad samma rättigheter som om han eller hon hade lämnat in en nationell ansökan om registrering av mönstret i medlemsstaten.

Om ett land i vilken sökanden vill ha skydd för sitt mönster finner några materiella hinder mot ansökan enligt den nationella rätten, kan underrättelse om detta ske till den internationella byrån. En sådan underrättelse, som sker inom föreskriven tid, leder till att skydd inte ges i detta land. Skyddet kan förlängas i femårsperioder, men får inte överskrida den maximala tid som medges i respektive medlemsland.

3.2.4 Locarnoöverenskommelsen om internationell klassificering av mönster

År 1968 träffades i Locarno en överenskommelse om etablering av en internationell klassificering av mönster. Sverige är sedan år 1971 anslutet till överenskommelsen. De stater som är medlemmar bildar en särskild union. Klassificeringen består av en alfabetisk förteckning över varor som kan vara föremål för registrering med angivande av vilka klasser och underklasser de hör till. Klassförteckningen upprättas av en expertkommitté. Klasslistan är endast av administrativ betydelse och det är upp till varje medlemsstat att bestämma om den i något avseende skall ha rättslig betydelse. Expertkommittén sammanträder regelbundet för att behandla eventuella ändringar i klasslistan och den alfabetiska förteckningen. Locarnoöverenskommelsens klasslista tillämpas av Patent- och registreringsverket vid indelning i klasser.

3.2.5 TRIP:s-avtalet

År 1994 bildades World Trade Organisation (WTO). Samtidigt antogs inom organisationen en immaterialrättslig överenskommelse, Avtalet om handelsrelaterade aspekter av immaterialrätter. Avtalet är främst känt under namnet TRIP:s-avtalet. Avtalet har ratificerats av Sverige och trädde i kraft år 1996. Även EU är part till avtalet. TRIP:s-avtalet (som bl.a. finns publicerat i prop. 1994/95:35 del C s. 103 ff.) innehåller 73 artiklar uppdelade på sju delar som i sin tur är uppdelade i avsnitt.

Av intresse i detta sammanhang är främst tre delar av avtalet (Del I, Del II avsnitt 4 och Del III).

Del I (artiklarna 1–8) innehåller allmänna bestämmelser med grundläggande principer. Där ges uttryck för två av de huvudprinciper avtalet vilar på, nationell behandling och mest gynnad nationsbehandling. Den förstnämnda principen är densamma som återfinns i Pariskonventionen, dvs. medborgare i en annan stat, som är avtalspart, får inte behandlas sämre än landets medborgare vad gäller tillgång till skydd och rättsmedel. Den andra principen innebär i korthet att alla de fördelar som medges rättssubjekt från en annan medlemsstat även skall medges övriga medlemmars rättssubjekt. Nämnade bestämmelser i TRIP:s-avtalet har nyligen föranlett ändringar i patentlagen (1967:837) och växtförädlarrättslagen (1997:306) (se Ds 2000:30 och prop. 2000/01:13). Förslagen innebär i korthet att reglerna om rätt till prioritet för medlemmar till Pariskonventionen skall utsträckas även till medlemmar i Världshandelsorganisationen (WTO). Motsvarande behov av förändringar finns även för mönsterskyddslagen (se mer om detta i avsnitt 14.3.2). Av den inledande delen av avtalet framgår även att bestämmelserna i avtalet är av minimikaraktär. Medlemmarna är således oförhindrade att införa regler som ger ett mer omfattande skydd än avtalet.

Den minsta skyddsnivå som TRIP:s-avtalet föreskriver för mönsterskyddets vidkommande finns i del II, artiklarna 25 och 26.

Enligt artikel 25 skall medlemsstaterna tillhandahålla skydd för självständigt skapade mönster som är nya eller särpräglade. Medlemsstaterna kan besluta att mönster inte anses som nya eller

särpräglade, och därmed värda skydd, om de inte i betydande grad avviker från kända mönster eller kombinationer av kända särdrag av mönster. Vidare kan medlemsstaterna vägra skydd för mönster som huvudsakligen är betingade av tekniska eller funktionella ändamål. Det finns även särskilda regler om snabb och billig tillgång till skydd för textilmönster.

I artikel 26 anges att medlemsländerna skall tillse att innehavare av skyddade mönster skall ha rätt att hindra tredje man från att utan innehavarens tillstånd i kommersiellt syfte framställa, försälja eller importera varor som bär eller omfattar ett mönster som är en avbildning eller i huvudsak en avbildning av det skyddade mönstret. Medlemsstaterna får besluta om undantag från mönsterskydd om detta inte otillbörligt strider mot ett normalt utnyttjande av mönstret och inte otillbörligt skadar mönsterhavarens legitima intressen, med beaktande av tredje mans intressen. Skyddstiden för mönster skall vara minst tio år.

Del III, som innehåller bestämmelser om säkerställande av skyddet för immateriella rättigheter, har lett till införandet av en ny skyddsåtgärd (s.k. intrångsundersökning) i bl.a. mönsterskyddslagen (se Ds 1998:24, prop. 1993/94:122, rskr. 1993/94:227). Ett annat utmärkande drag för TRIP:s-avtalet är den tvistlösningsmekanism och den övervakningsfunktion avtalet innehåller.

3.3 EG-rätten

Fördraget om upprättande av Europeiska gemenskapen (EG-fördraget) innehåller bestämmelser av grundläggande betydelse för skapandet och upprätthållandet av EG:s inre marknad. I fördraget finns flera bestämmelser med betydelse för mönsterrätten. Av särskild vikt är artikel 12 om förbud mot diskriminering, artikel 28 om förbud mot kvantitativa importrestriktioner och liknande åtgärder, artikel 30 om skydd för industriell äganderätt m.m. samt konkurrensreglerna i artiklarna 81 och 82.

EG-domstolen prövar bl.a. mål mot olika medlemsstater för brott mot gemenskapsrätten. Domstolen kan även på en nationell domstols begäran lämna förhandsavgöranden om hur en bestämmelse i gemenskapsrätten skall tolkas. De avgöranden från domstolen som haft betydelse för mönsterrätten har i huvudsak rört förhållandet mellan konkurrensreglerna i EG-fördraget och den ensamrätt som är förenad med en mönsterregistrering (att märka är bland annat avgörandena från den 14 september 1982 i mål C-144/81 Keurkoop mot Nancy Kean Gifts, REG 1982, s. 2853, den 5 oktober 1988 i mål C-53/87 CICRA mot Renault, REG 1988, s. 6039 och mål C-238/87 AB Volvo mot Erik Veng (UK) Ltd, REG 1987, s. 6211).

Inom EU har nyligen antagits en förordning om gemenskapsformgivning (Rådets förordning (EG) nr 6/2002 av den 12 december 2001 om gemenskapsformgivning, EGT L 3, 5.1.2002, s. 1). Förordningen träder i kraft den 6 mars 2002.

Förordningen etablerar ett gemenskapsrättsligt system för skydd av formgivning. Genom en enda ansökan till en gemenskapsmyndighet i Alicante skall formgivare och företag kunna skydda sin formgivning i

hela gemenskapen. Förordningen innehåller i huvudsak samma materiella bestämmelser som mönsterdirektivet. Vad gäller de bestämmelser som inte är av materiell natur så stämmer de i stor utsträckning överens med EG:s varumärkesförordning. Följande bestämmelser förtjänar särskilt att påpekas.

I förordningen anges att formgivning skall kunna skyddas antingen som oregistrerad eller registrerad gemenskapsformgivning. Vad gäller den oregistrerade gemenskapsformgivningen är skyddstiden tre år. För den registrerade gemenskapsformgivningen är skyddstiden maximalt 25 år från ansökan. En oregistrerad gemenskapsformgivning skyddas från den dag den gjordes tillgänglig för allmänheten inom gemenskapen.

En oregistrerad gemenskapsformgivning ger under vissa förutsättningar innehavaren rätt att hindra efterbildningar av formgivningen.

En ansökan om registrering av en formgivning skall prövas av Byrån för harmonisering av den inre marknaden i Alicante. Byrån prövar vid en ansökan, utöver att alla formella krav är uppfyllda, endast om formgivningen är en formgivning i enlighet med förordningen och om den strider mot allmän ordning eller allmänt erkända moraliska principer.

En ansökan om ogiltigförklaring av en registrering skall som huvudregel göras hos byrån. I en intrångstalan vid en nationell domstol kan giltighetsfrågan även underställas den nationella domstolens prövning, om svarenden genstämmer och yrkar att registreringen skall förklaras ogiltig. Medlemsstaterna skall enligt förordningen inom viss tid utse särskilda nationella domstolar som skall pröva mål om intrång och ogiltighet av gemenskapsformgivning.

4 Direktivet om mönsterskydd

4.1 Direktivets syfte

Europaparlamentets och rådets direktiv 98/71/EG av den 13 oktober 1998 har som huvudsakligt ändamål att skapa ett effektivt mönsterskydd inom medlemsstaterna. Tillkomsten av mönsterdirektivet skall ses mot bakgrund av de stora olikheter som råder mellan medlemsstaternas skydd för mönster. Enligt direktivet inverkar dessa skillnader, som bl.a. gäller skyddsobjektet, skyddstidens längd och registreringsförutsättningarna, direkt på upprättandet av den inre marknaden och dess funktion när det gäller mönsterskyddade varor. För att den inre marknaden skall fungera smidigt är det därför nödvändigt att medlemsstaternas lagar om mönsterskydd närmas till varandra. Enligt direktivet är det samtidigt viktigt att ta hänsyn till de lösningar och fördelar som finns i den nyligen antagna EG-förordningen om gemenskapsformgivning.

Enligt direktivet är det inte nödvändigt att åstadkomma en fullständig tillnärmning av medlemsstaternas mönsterskyddslagar utan tillnärmningen kan begränsas till att gälla de nationella bestämmelser som har störst inverkan på den inre marknads funktion. Bestämmelser om påföljder, ersättningskyldighet samt tillämpning och verkställighet bör överlåtas åt medlemsstaterna att bestämma. Medlemsstaterna skall också behålla sin frihet att bestämma förfaranden vid registrering, förnyelse

och ogiltigförklaring av mönsterrätter samt bestämmelser om rättsverkan av sådan ogiltigförklaring.

4.2 Direktivets bestämmelser

Antagandet av mönsterdirektivet föregicks av en tidvis mödosam process. Att direktivet slutligen kunde antas var ett resultat av den kompromiss, som uppnåddes först efter ett förlikningsförfarande mellan parlamentet och rådet.

Direktivet innehåller en ingress, med 21 stycken, och 21 artiklar. Vissa artiklar lämnar utrymme för de enskilda medlemsstaterna att avgöra om bestämmelserna skall införas i den nationella lagstiftningen. Detta är bl.a. fallet med artikel 11.2, som handlar om när ett mönster kan vägras registrering eller förklaras ogiltigt.

Direktivet inleds, bortsett från ingressen, med definitioner av begreppen mönster, produkt och sammansatt produkt (artikel 1). Enligt artikeln avses i direktivet med mönster en produkts eller produkt dels utseende som beror av själva produktens detaljer eller detaljer i produktens ornament och som särskilt kan vara linjer, konturer, färger, form, ytstruktur och/eller material. Med produkt avses varje industriellt eller hantverksmässigt framställt föremål. En sammansatt produkt anges vara en produkt som är hopsatt av flera utbytbara beståndsdelar så att produkten kan tas isär och åter fogas samman.

För att skydd skall kunna erhållas för ett mönster måste det registreras (artikel 3.1). Dessutom krävs att det är nytt och särpräglad (artiklarna 3.2, 4 och 5). Skyddet gäller under fem år i taget och under en maximal tid av tjugofem år (artikel 10). Registreringen ger mönsterhavaren en ensamrätt till mönstret. Ensamrätten till mönstret innebär att tredje man inte utan mönsterhavarens samtycke får använda mönstret genom att t.ex. tillverka, bjuda ut, marknadsföra, importera, exportera eller använda en produkt som mönstret ingår i eller används på, eller lagerhålla en sådan produkt för sådana ändamål (artikel 12.1).

I mönsterdirektivet finns vidare bestämmelser som berör

- när ett mönster skall anses ha gjorts tillgängligt för allmänheten (artikel 6),
- detaljer i ett mönster som uteslutande är betingade av teknisk funktion och mönster för mekaniskt sammanfogande delar (artikel 7),
- under vilka förutsättningar mönster skall vägras registrering eller när en beviljad registrering skall förklaras ogiltig (artikel 11),
- ensamrättens omfattning och innehåll (artiklarna 9, 12 och 13),
- konsumtion av ensamrätten (artikel 15), och
- förhållandet till andra former av skydd (artiklarna 16 och 17).

En fråga som vållade särskilda problem under förhandlingarna om direktivet var frågan om reservdelar. Det var i första hand reservdelar till bilar som var föremål för omfattande diskussioner inom EU. Vissa särbestämmelser infördes om att delar som inte syns vid normal användning av en produkt (t.ex. under motorhuven) och delar som utgör kopplingsanordningar skulle undantas från skydd. Däremot lyckades man inte enas när det gällde synliga beståndsdelar som i dess helhet måste utformas på ett visst sätt för att passa ihop med huvudprodukten, t.ex.

karosdelar. Någon helhetslösning gick inte att finna och frågan om skydd för sådana delar lämnades slutligen utanför direktivet. Medlemsstaterna kan därför behålla sina nuvarande regler rörande skydd för sådana delar. Avser någon medlemsstat att vidta förändringar i skyddet för sådana delar, får dessa förändringar emellertid endast genomföras om de syftar till att liberalisera marknaden, dvs. begränsa mönsterskyddet, för sådana delar (artikel 14).

Senast tre år efter att mönsterdirektivet har genomförts skall kommissionen lägga fram en analys av följderna av bestämmelserna i direktivet för industrin inom gemenskapen, konsumenterna, konkurrensen och den inre marknads funktion. Analysen skall särskilt omfatta följderna för de delar av industrin som tillverkar sammansatta produkter och beståndsdelar. Senast ett år senare, dvs. i oktober 2005 eller fyra år efter att mönsterdirektivet skall vara genomfört, skall kommissionen efter samråd med de berörda parterna lägga fram förslag till Europaparlamentet och rådet om sådana ändringar i direktivet som behövs för att fullfölja den inre marknaden med avseende på beståndsdelar i sammansatta produkter och alla andra ändringar som kan vara nödvändiga (artikel 18).

4.3 Svenska bestämmelser som berörs av direktivet

De grundläggande bestämmelserna om mönsterskydd finns, som framgått tidigare, i mönsterskyddslagen (1970:485). Med stöd av bemyndigande i lagen har regeringen meddelat ytterligare föreskrifter. Dessa finns i mönsterskyddsförordningen (1970:486). Tillämpningsföreskrifter har också, efter bemyndigande av regeringen, meddelats av Patent- och registreringsverket, som är den centrala förvaltningsmyndigheten i frågor rörande mönsterskydd. Regeringen har även bemyndigande att meddela föreskrifter om att reservdelar och tillbehör till luftfartyg får införas till riket utan hinder av mönsterrätt. Sådana föreskrifter har meddelats i kungörelsen (1970:496) om införsel och användning av reservdelar till luftfartyg utan hinder av mönsterrätt.

De regler som påverkas av direktivet är framförallt de som berör de materiella förutsättningarna för mönsterskydd. Vidare påverkas reglerna om mönsterrättens innehåll, omfattning och giltighetstid. Även vissa av reglerna om förfarandet kommer att påverkas. Bland dessa kan nämnas bestämmelser om vem som kan föra talan om att en beviljad registrering skall hävas. Utöver i de författningar som nu nämnts föranleder mönsterdirektivet inte något behov av förändringar av svensk lagstiftning.

5 Genomförandet av direktivet

5.1 Allmänna utgångspunkter för genomförandet

Regeringens bedömning: Ändringarna i mönsterskyddslagen (1970:485) bör utformas i så nära anslutning som möjligt till direktivtexten. Vid genomförandet bör bedömas om någon av ändringarna strider mot artikel 14 i direktivet om ändringar vad gäller reservdelar. Sådana ändringar bör i så fall inte tillåtas.

Utredningens bedömning överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna har inte haft något att erinra mot bedömningen.

Skälen för regeringens bedömning: Ett EG-direktiv är bindande för medlemsstaterna när det gäller det resultat som skall uppnås men överlåter åt staterna att bestämma form och tillvägagångssätt för genomförandet (artikel 249 i EG-fördraget). Det innebär att staterna inte är bundna av t.ex. ett direktivs terminologi och systematik, om väl det avsedda resultatet kan uppnås. Vad gäller mönsterdirektivet kan det dock konstateras att ett flertal av bestämmelserna är så utformade att det finns förhållandevis litet utrymme för medlemsstaterna att avvika från direktivets ordalydelse. En stat som i sin nationella lagstiftning avviker från ett direktivs ordalydelse måste vara beredd att övertyga kommissionen om att någon egentlig avvikelse från innehållet i direktivet inte skett. Detta gäller särskilt som den nyligen antagna EG-förordningen om mönster (Rådets förordning (EG) nr 6/2002 av den 12 december 2001 om gemenskapsformgivning, EGT L3 5.1.2002), som är direkt tillämplig i medlemsstaterna, innehåller motsvarande materiella bestämmelser med samma terminologi som direktivet. En utgångspunkt vid genomförandet bör därför vara att den svenska lagtexten utformas i så nära överensstämmelse som möjligt med direktivtexten.

En annan utgångspunkt vid utarbetandet av förslag till ett genomförande av direktivet i svensk rätt är artikel 14. Av denna artikel framgår som nämnts ovan (se avsnitt 4.2) att ändringar vad gäller skydd för vissa reservdelar endast får ske i syfte att liberalisera marknaden för sådana delar. Vid genomförandet av direktivet måste därmed denna bestämmelse beaktas vid varje ändring som kan påverka skyddet för sådana delar.

Frågan om skydd för reservdelar har mera utförligt behandlats i mönsterutredningens slutbetänkande Förslag till formskyddslag (SOU 2001:68) som överlämnades till regeringen den 28 augusti 2001. Betänkandet har remitterats. Utöver de överväganden som måste göras vid genomförandet av direktivet kommer frågan om skydd för reservdelar att bli föremål för regeringens helhetsbedömning i samband med behandlingen av slutbetänkandet.

5.2 Det nordiska samarbetet

Regeringens bedömning: En utgångspunkt vid genomförandet av direktivet bör vara intresset av att de nordiska länderna bibehåller så enhetliga regler som möjligt.

Utredningens bedömning överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna har inte haft något att erinra mot bedömningen.

Skälen för regeringens bedömning: Många svenska mindre och medelstora företag har Norden som sin huvudsakliga marknad. Verksamheten i dessa företag underlättas betydligt av att den lagstiftning som skyddar deras produkter är densamma eller liknande i de nordiska länderna. Alla nordiska länder utom Island har sedan ett trettiotal år haft i huvudsak likalydande lagar på mönsterområdet. Island har sedan år 1993 en ny designlag. Denna lagstiftning bygger på ett förslag från Max-Planck Institutet i München, som till stora delar också utgjort förebild för mönsterdirektivet.

En gemensam nordisk förståelse av direktivet kan dessutom bidra till ett bättre genomslag för nordiska synpunkter på detta område i internationella sammanhang. Ett samordnat nordiskt genomförande av mönsterdirektivet kan likaså göra det lättare att få gehör för nordiska lösningar vid lagstiftningsarbete på närliggande områden.

6 Det skyddsbara området

6.1 Inledning

Mönsterskyddet syftar till att ge skydd åt nyskapande formgivning. Formgivningen av produkter har blivit ett allt viktigare konkurrensmedel och inom många industriella sektorer läggs betydande investeringar och arbetsinsatser ned på produkternas utseende eller utformning. Med det skyddsbara området avses de yttre ramarna för vad som kan skyddas genom mönsterrätten. I mönsterskyddslagen regleras detta genom den inledande bestämmelsen som innehåller en definition av begreppet mönster. I mönsterdirektivet bestäms de yttre ramarna för vad som kan skyddas genom definitionerna i artikel 1. I detta avsnitt ges först en beskrivning av nuvarande ordning (6.2). I övervägandena behandlas först allmänt införandet av direktivets definitioner i lagtexten (6.3.1). Därefter behandlas definitionerna av begreppen mönster (6.3.2), produkt (6.3.3) och sammansatt produkt (6.3.4) var för sig.

6.2 Nuvarande ordning

I svensk rätt används ordet mönster för att beteckna det som skyddas enligt mönsterskyddslagen. Enligt 1 § mönsterskyddslagen definieras mönster som förebilden för en varas utseende eller för ett ornament. Både två- och tredimensionella alster är mönster i lagens mening. Även modeller kan alltså utgöra mönster. Någon åtskillnad mellan prydnads-

och nyttomönster görs inte utan båda typerna kan skyddas. Vidare är det inte bara en varas yttre form som kan skyddas utan även dess invändiga form kan åtnjuta skydd. Med ornament avses en fantasiskapelse som är avsedd att användas till dekorerings av varor, t.ex. dekoren på hushållspapper, tyger, tapeter m.m. Det kan vara fråga om en ytdekor men också en relief.

Skyddet som erbjuds genom mönsterskyddslagen är alltså ett utseendeskydd. Något skydd för tekniska idéer är inte avsett. Ett renodlat skydd för tekniska lösningar kan endast erhållas genom patenträtt. I många fall kombineras däremot en funktionell utformning med ett tilltalande utseende. Vidare kan formgivningen i vissa fall vara huvudsakligen betingad av funktionella hänsyn såsom t.ex. är fallet med viss industridesign. Under arbetet med mönsterskyddslagen diskuterades ett undantag från mönsterskyddet för sådana fall då ett visst mönster utgör den enda möjliga tekniska utformningen av en idé (se SOU 1965:61 s. 69 f. och prop. 1969:168 s. 58 f.). En sådan undantagsregel förespråkades bl.a. av några remissinstanser. Departementschefen anslöt sig dock till utredningens ståndpunkt, att det inte fanns behov för en sådan bestämmelse. Både utredningen och departementschefen menade att de fall där en sådan regel i verkligheten skulle bli tillämplig var ytterst få om de någonsin skulle förekomma. Vidare anfördes att den moderna teknikens nivå och utvecklingstakt ledde till att praktiskt taget varje teknisk idé kunde realiseras i olika former av utförande. Någon undantagsregel ansågs därmed inte behövlig.

I mönsterskyddslagen ges inte någon egentlig beskrivning av hur ett mönster kan vara sammansatt. Detta ansågs enligt de överväganden som föregick lagen föga ändamålsenligt (se SOU 1965:61 s. 66).

Det varubegrepp som används i mönsterskyddslagen knyter nära an till det allmänna språkbrukets varubegrepp. Det skall alltså vara fråga om en konkret sak som kan vara föremål för industriell eller hantverksmässig framställning och på detta sätt få sitt utseende fixerat (se prop. 1969:168 s. 144). Storleken på varan spelar ingen roll. Ett fartyg kan likaväl som en tallrik erhålla skydd. Utanför det skyddsbara området faller genom anknytningen till det allmänna varubegreppet bl.a. anvisningar beträffande tillverkning, förfaranden för att nå en viss effekt, och ritningar till rumsinredningar, skyltningar eller trädgårdsanläggningar. Inte heller gaser, vätskor, pulver och liknande formlösa ting kan utgöra mönsterobjekt. Vidare faller bokstävers utseende och typsnitt utanför det skyddsbara området (se SOU 1965: 61 s. 230 och prop. 1969:168 s. 143).

6.3 Överväganden

6.3.1 Definitioner

Regeringens förslag: En särskild bestämmelse införs i mönsterskyddslagen (1970:485) med definitioner av begreppen *mönster*, *produkt* och *sammansatt produkt*. Bestämmelsen placeras först i lagen.

Utredningens förslag överensstämmer i huvudsak med regeringens. Utredningen har dock föreslagit att bestämmelsen placeras efter den inledande bestämmelsen i lagen.

Remissinstanserna har i huvudsak tillstyrkt utredningens förslag eller lämnat det utan erinran.

Skälen för regeringens förslag: I artikel 1 i mönsterdirektivet definieras vissa begrepp som är av grundläggande betydelse för förståelsen av direktivets bestämmelser. Definitionerna bestämmer också i viss mån direktivets tillämpningsområde. Enligt ingressen till direktivet har definitionen av begreppet ”mönster” en särskild betydelse för att nå målen för den inre marknaden. Detsamma får i viss utsträckning antas gälla beträffande de definitioner som ges av begreppen ”produkt” och ”sammansatt produkt”.

Som framgått i föregående avsnitt innehåller mönsterskyddslagen en definition av begreppet ”mönster”. Denna skiljer sig dock från den definition som direktivet ger av begreppet. Begreppen ”produkt” respektive ”sammansatt produkt” saknas helt i den svenska lagen. De definitioner som ges i artikel 1 bör därför införas i mönsterskyddslagen. Definitionernas betydelse för direktivets tillämpningsområde innebär att de bör införas utan alltför stora avvikelser i förhållande till direktivtexten. I vissa avseenden anser regeringen det dock påkallat att avvika från direktivets ordval. Detta utvecklas i följande avsnitt.

När det gäller den nya bestämmelsens placering i lagen talar logiska och pedagogiska skäl för att låta denna inleda lagen. Från övriga nordiska länders sida har framförts starka önskemål om att inleda lagen med en allmän bestämmelse och såväl Danmark som Norge har redan valt att placera definitionerna efter denna inledande bestämmelse. Det skäl som talar emot en sådan lösning är framförallt att det blir nödvändigt att i den inledande bestämmelsen använda uttryck som först senare får sin betydelse angiven. Detta skäl måste anses väga tyngre än att följa den nordiska lösningen. Regeringen har därför valt att låta bestämmelsen med definitioner inleda lagen.

6.3.2 Mönster

Regeringens förslag: Begreppet ”mönster” definieras som en produkts eller produktfels utseende, som bestäms av själva produktens detaljer eller av detaljer i produktens utsmyckning särskilt vad gäller linjer, konturer, färger, former, ytstrukturer eller material.

Utredningens förslag överensstämmer i huvudsak med regeringens. De avvikelser som har gjorts i förhållande till utredningens förslag hänför sig till vissa detaljer och ordval.

Remissinstanserna har i huvudsak tillstyrkt utredningens förslag eller lämnat det utan erinran. De synpunkter som har lämnats hänför sig till språkliga detaljer och ordval.

Skälen för regeringens förslag: Enligt artikel 1 a i mönsterdirektivet avses med mönster en produkts eller en produktfels utseende som beror av detaljer som finns på själva produkten eller i produktens ornament och som särskilt kan vara linjer, konturer, färger, form, ytstruktur och/eller material.

Enligt mönsterdirektivet saknar det betydelse om det är ett prydnads- eller nyttomönster; båda erbjuds samma möjligheter till skydd. Uppräkningen i artikel 1 a av detaljer som sammantaget kan utgöra en produkts eller produktfels utseende är inte uttömmande. Detta framgår av att uppräkningsinledningen inleds med orden ”som särskilt kan vara”. Uppräkningen ger uttryck för att varje detalj som kan förnimmas visuellt har betydelse för bestämmandet av utseendet. Av betydelse är således inte var detalj för sig utan det helhetsintryck dessa skapar hos betraktaren, sedda tillsammans.

Som framgår av exemplifieringen kan en detalj även utgöras av produktens form. Det framstår därför som mer lämpligt att tala om ”produktens detaljer” än ”detaljer på produkten”. Någon saklig skillnad är inte avsedd med denna avvikelse från direktivtexten.

Med anledning av att det är helheten som är avgörande kan övervägas om man i klagande syfte bör använda uttrycket ”helhetsutseende” i stället för endast ”utseende”, som är det uttryck som förekommer i mönsterdirektivet. *Patent- och registreringsverket* och *Svensk Handel* har förordat ett sådant förtydligande. Som framgått i föregående avsnitt används begreppet ”utseende” i den svenska lagtexten redan i dag. Med detta begrepp avses helhetsutseende. De övriga nordiska länderna har valt att i sina lagar att behålla uttryck som motsvarar begreppet ”utseende”. Mot bakgrund av att det redan av direktivtexten med tillräcklig tydlighet framgår att det är helhetsutseendet som avses, att begreppet utseende i svensk rätt redan avser helhetsutseendet samt strävan att behålla nordisk rättslikhet anser regeringen att det uttryck som förekommer i direktivet bör användas, nämligen ”utseende”.

I artikel 1 a används uttrycket ”produktfels utseende”. Detta kan förstås så att även en inte självständigt omsättningsbar del av en produkt kan skyddas, t.ex. ett bordshörn eller inredningen i en resväska. En alternativ tolkning är att begreppet endast avser självständigt

omsättningsbara delar. Utredningen har förklarat sig inte kunna dra någon säker slutsats i frågan om hur direktivbestämmelsen bör tolkas. Enligt utredningen bör det avgörande vid tolkningen vara vilken typ av skydd som det finns behov av på marknaden och den bedömning som kommer att ske hos tillämpande myndigheter och domstolar, i sista hand EG-domstolen. Flera remissinstanser däribland *Kommerskollegium*, *Svenska föreningen för industriellt rättsskydd (SFIR)*, *Svenska patentombudsföreningen (SPOF)* och *Sveriges industriförbund* (numera Svenskt Näringsliv) har framhållit att begreppet ”produkt-del” måste tolkas så att det omfattar även icke-omsättningsbara delar. Som stöd för uppfattningen har hävdats att mönsterdirektivet skiljer på ”produkt-del” och ”beståndsdel”. Regeringen delar remissinstansernas bedömning. Som kommer att utvecklas nedan har begreppet ”beståndsdel” enligt direktivet en särskild betydelse, dvs. en utbytbar del i en sammansatt produkt (se artikel 1 a jämförd med artikel 1 c och 3.3 samt vad som sägs om beståndsdel nedan). När bestämmelserna om beståndsdelar introducerades förklarade kommissionen att begreppet ”beståndsdel” medvetet valts för att tydliggöra att en sådan del inte skulle sammanblandas med begreppet ”produkt-del” i artikel 1 a (se kommissionens ändrade förslag, KOM (96) 66 slutlig – COD 464 s. 4). I samband härmed anfördes som exempel att insidan av en resväska var att bedöma som en ”produkt-del” men inte en beståndsdel. Distinktionen som infördes i kommissionens ändrade förslag stod sig under resten av förhandlingarna. Det måste därmed anses framgå av direktivet att ”produkt-del” är ett vidare begrepp än ”beståndsdel”. Begreppet ”produkt-del” innefattar alltså såväl omsättningsbara delar som icke omsättningsbara delar av en produkt medan begreppet ”beståndsdel” endast avser självständigt omsättningsbara delar.

I mönsterdirektivet används beteckningen ”mönster” för det objekt som skall kunna skyddas. Andra tänkbara begrepp för att ange detta objekt är t.ex. ”design” eller ”form”. I den danska lagen har man valt att genomgående använda begreppet ”design”. Flera remissinstanser har förordat en användning av ”design” och bl.a. hänvisat till den nordiska rättslikheten. Mönsterutredningen har i sitt slutbetänkande Förslag till formskyddslag (SOU 2001:68) föreslagit att begreppet ”mönster” genomgående ersätts med begreppet ”formgivning”. Regeringen anser att frågan om namnet på skyddsobjektet lämpligen bör övervägas slutligt i samband med den allmänna översynen av mönsterskyddslagen. På grund härav bör uttrycket ”mönster” tills vidare behållas. Det kan anmärkas att denna fråga inte har någon avgörande betydelse för förståelsen av lagens innehåll, eftersom det i lagen införs en definition av det uttryck som väljs.

6.3.3 Produkt

Regeringens förslag: Begreppet ”produkt” definieras som ett industriellt eller hantverksmässigt föremål, inbegripet delar som skall monteras till en sammansatt produkt, förpackningar, utstyrsel, grafiska symboler och typsnitt, men inte datorprogram.

Utredningens förslag överensstämmer i huvudsak med regeringens.

Remissinstanserna har i huvudsak tillstyrkt utredningens förslag eller lämnat det utan erinran. De synpunkter som har lämnats hänför sig till språkliga detaljer och ordval.

Skälen för regeringens förslag: I artikel 1 b i mönsterdirektivet definieras begreppet ”produkt”. Med ”produkt” avses enligt direktivet varje hantverksmässigt eller industriellt framställt föremål. I mönsterskyddslagen används som framgått tidigare begreppet ”vara”. De olika uttrycken motsvarar i stort samma krets av föremål. Av uppräkningsen i artikel 1 b framgår emellertid att direktivet omfattar en något större krets av industriellt eller hantverksmässigt framställda föremål. Till skillnad från vad som avses med begreppet ”vara” i mönsterskyddslagen behöver nämligen en produkt inte utgöras av ett fysiskt föremål, utan även grafiska symboler och typsnitt kan skyddas. Det skall framhållas att den lista med exempel som mönsterdirektivet innehåller inte är uttömmande. Från det skyddsbara området undantas uttryckligen datorprogram.

Artikel 1 b i mönsterdirektivet skiljer sig således innehållsmässigt från mönsterskyddslagen. För att den svenska lagen skall stämma överens med direktivet bör en definition motsvarande artikel 1 b införas i lagen. I artikeln används uttrycket ”typografiska typsnitt”. Eftersom begreppet ”typsnitt” med tillräcklig tydlighet anger vad som avses finns inte skäl att införa ordet ”typografiska” i den svenska lagstiftningen. Detta innebär inte någon saklig skillnad i förhållande till begreppet i mönsterdirektivet.

6.3.4 Sammansatt produkt

Regeringens förslag: Begreppet ”sammansatt produkt” definieras som en produkt som genom att den är sammansatt av flera utbytbara beståndsdelar kan tas isär och åter fogas samman.

Utredningens förslag överensstämmer i huvudsak med regeringens. De avvikelser som har gjorts i förhållande till utredningens förslag hänför sig till vissa detaljer och ordval.

Remissinstanserna har i huvudsak tillstyrkt utredningens förslag eller lämnat det utan erinran. De synpunkter som har lämnats hänför sig till språkliga detaljer och ordval.

Skälen för regeringens förslag: Definitionen av begreppet ”sammansatt produkt” i artikel 1 c tillkom i klagande syfte på rådets initiativ (se gemensam ståndpunkt, EGT C 237, 4.8.1997 s. 1). Det

framgår av artikeln att en sammansatt produkt skall vara sammansatt av flera utbytbara beståndsdelar så att produkten kan tas isär och åter fogas samman. Vad som i direktivet avses med att en sammansatt produkt skall bestå av *flera* beståndsdelar är inte helt klart. Det kan antingen innebära att en sammansatt produkt skall ha mer än en del, dvs. att ett föremål sammansatt av två beståndsdelar kan vara en sammansatt produkt, eller att den skall bestå av fler än två delar. Ordalydelsen i den svenska texten av mönsterdirektivet tyder närmast på att det är tillräckligt med två delar för att en produkt skall vara en sammansatt produkt. Utredningen har förklarat sig inte kunna dra någon säker slutsats om vad som avses med begreppet och har valt att ersätta begreppet ”flera” med ”flertal” för att peka på möjligheten av att det eventuellt krävs fler än två beståndsdelar för att det skall vara fråga om en sammansatt produkt. *Patent- och registreringsverket* har med hänvisning till att varken direktivtexten eller ingressen anger hur många beståndsdelar en sammansatt produkt skall ha påpekat att den svenska lagtexten inte bör utformas med utgångspunkt i antagandet att det skulle krävas fler än två beståndsdelar. Även *Svensk Handel* har ifrågasatt valet av begreppet ”flertal”. Som utredningen har pekat på går det inte att från direktivtexten dra några säkra slutsatser om det är tillräckligt med två delar för att det skall vara fråga om en sammansatt produkt. Olika språkversioner talar för olika tolkningar. Exempelvis används i den engelska språkversionen begreppet ”multiple” och i den tyska begreppet ”mehr”. Dessa talar för att det skulle krävas fler än två delar. Den svenska versionen såväl som den danska texten tyder dock närmast på att det skulle vara tillräckligt med två delar. Det finns sakliga skäl både för och emot att låta en produkt bestående endast av två delar vara en sammansatt produkt. Som kommer att utvecklas nedan i avsnitt 7.3.3 tillkommer ett särskilt kriterium för att beståndsdelar i en sammansatt produkt skall kunna skyddas, nämligen att beståndsdelarna förblir synliga vid normal användning av hela produkten. Om det skulle vara tillräckligt med två beståndsdelar för att det skall vara fråga om en sammansatt produkt kommer detta synlighetskriterium att tillämpas på ett mycket stort antal produkter. Å andra sidan torde ju i fall då en produkt endast består av två delar delarna i princip alltid vara synliga. Det får överlämnas till rättstillämpningen och ytterst till EG-domstolen att avgöra frågan om hur många delar som krävs för att det skall vara fråga om en sammansatt produkt. Mot bakgrund härav anser regeringen att det uttryck som används i direktivet bör behållas.

7 Skyddsförutsättningarna

7.1 Inledning

Några grundläggande förutsättningar för mönsterskydd som återfinns i de flesta länders lagstiftning är att mönstret skall vara nytt och i viss mening originellt. Begreppen har dock utformats och tolkats på skilda sätt i olika länder. Rent allmänt kan sägas att ett mönster, för att kunna skyddas, måste innebära något nytt i förhållande till vad som tidigare är känt.

I mönsterskyddslagen uttrycks kravet på nyhet i 2 §. I mönsterskyddsdirektivet anges de grundläggande förutsättningarna för skydd – att mönstret är nytt och har särprägel – i artikel 3. Dessa skyddsförutsättningar får sin närmare bestämning i artiklarna 4 (nyhet), 5 (särprägel) och 6 (offentliggörande). I artikel 7 tillkommer sedan ytterligare några specifika förutsättningar som tar sikte på mönster som uteslutande är betingade av teknisk funktion och mönster till sammanfogande delar.

Nedan behandlas inledningsvis nuvarande ordning. I övervägandena behandlas först i avsnitt 7.3.1 direktivets allmänna skyddsförutsättningar, nyhet och särprägel. Vid bestämningarna av dessa krav utgör ett mönsters tillgänglighet för allmänheten en särskild utgångspunkt. I avsnitt 7.3.2 behandlas därför särskilt frågan när ett mönster skall anses allmänt tillgängligt. Därefter behandlas i avsnitt 7.3.3 – 7.3.5 vissa tillkommande krav på särskilda produkter, nämligen beståndsdelar i en sammansatt produkt (avsnitt 7.3.3), produkter uteslutande betingade av teknisk funktion (avsnitt 7.3.4) och mekaniskt sammanfogande delar (avsnitt 7.3.5).

7.2 Nuvarande ordning

Enligt 2 § mönsterskyddslagen registreras ett mönster endast om det väsentligen skiljer sig från vad som blivit känt före dagen för registreringsansökan. I bestämmelsen ryms både det s.k. nyhetskravet och det s.k. skillnadskravet.

Enligt mönsterskyddslagen anses som känt allt som blivit allmänt tillgängligt vare sig det skett genom avbildande, utställande, saluhållande eller på annat sätt. Vidare anses ett mönster som känt om det framgår av en ansökan här i riket om patent eller om varumärkes- eller mönsterregistrering, förutsatt att mönstret blir allmänt tillgängligt under handläggningen. Den sistnämnda situationen avser de fall när ett hemlighållande av mönstret begärs i enlighet med 19 § mönsterskyddslagen. Mönstret blir inte allmänt tillgängligt förrän hemlighållandet upphör, vilket kan ske antingen på sökandens begäran eller när den maximala tiden för hemlighållande – sex månader från dagen för ansökan – löpt ut.

Nyhetskravet innebär alltså att ett mönster måste vara nytt för att kunna registreras. Nyhetskravet i Sverige är objektivt. Detta innebär att det saknar betydelse om en senare mönsterskapare har känt till ett tidigare mönster eller inte. Det räcker alltså inte att mönstret är nytt för mönsterskaparen utan det skall vara nytt i objektiv bemärkelse. Vidare är kravet på nyhet i det närmaste absolut. Detta innebär att allt som blivit känt före dagen för en ansökan om registrering är av betydelse för nyhetsprövningen. Detta gäller oavsett var i världen ett tidigare mönster har blivit känt. Det räcker alltså inte med att mönstret är nytt i Sverige utan det måste vara nytt i hela världen. Regeln har tillkommit av principiella skäl och av samhällets intresse av att registrering inte sker av mönster som tidigare gjorts tillgängliga för allmänheten (se SOU 1965:61 s. 112 och prop. 1969:168 s. 67). Att nyhetskravet är i det närmaste absolut framgår även av att de angivna formerna för

nyhetshinder i mönsterskyddslagen endast utgör exempel (se 2 § andra stycket mönsterskyddslagen).

För att ett mönster skall vara allmänt tillgängligt fordras inte att någon faktiskt har tagit del av det. Det räcker med att en obestämd krets av personer har haft en sådan möjlighet.

Mönster kan enligt 3 § mönsterskyddslagen registreras även om det innan registreringsansökan har gjorts allmänt tillgängligt om detta skett till följd av uppenbart missbruk i förhållande till sökanden eller genom att mönstret har visats på en officiell eller officiellt erkänd internationell utställning. Detta gäller under förutsättning att ansökan om registrering lämnas in inom sex månader från respektive händelse.

Ett mönster som helt stämmer överens med ett tidigare känt mönster är således inte registrerbart. Det räcker emellertid inte med att mönstret är nytt. Som direkt framgår av ordalydelsen måste mönstret dessutom skilja sig *väsentligen* från vad som tidigare blivit känt. Detta s.k. skillnadskrav utgör en viktig omständighet när det gäller att bedöma ett mönsters skyddsomfång enligt 5 § andra stycket mönsterskyddslagen.

I mönsterskyddslagen anges inte utifrån vems perspektiv bedömningen av om väsentlig skillnad föreligger skall göras. I förarbetena till lagen har man inte heller tagit ställning till denna fråga.

Utöver kraven på nyhet och skillnad är enligt mönsterskyddslagen en förutsättning för skydd att mönstret är ”skapat”. I begreppet ”skapat” ligger ett subjektivt nyhetskrav, dvs. ett krav på att mönstret inte utgör en efterbildning av ett tidigare känt mönster. Det subjektiva nyhetskravet innebär med andra ord att mönstret skall vara ett resultat av mönsterskaparens egen prestation (se prop. 1969:168 s. 63 f. och RÅ 1984 2:65).

7.3 Överväganden

7.3.1 De allmänna skyddsförutsättningarna

Regeringens förslag: I mönsterskyddslagen (1970:485) införs en uttrycklig bestämmelse om att mönsterrätt endast kan erhållas om mönstret är nytt och särpräglat. I bestämmelsen anges vidare förutsättningarna för att kraven på nyhet och särprägel skall vara uppfyllda.

Utredningens förslag överensstämmer i huvudsak med regeringens. Utredningen har dock föreslagit att begreppet ”särprägel” i direktivet byts ut mot ”individuell karaktär”.

Remissinstanserna har i huvudsak lämnat förslaget utan erinran.

Skälen för regeringens förslag

Nyhet

Som nämnts ovan får kravet på nyhet sin närmare bestämning i artikel 4 i direktivet. Ett mönster skall enligt den bestämmelsen anses som nytt om inget identiskt mönster har gjorts allmänt tillgängligt före den dag då en

ansökan om registrering lämnades in eller, om prioritet åberopas, före den dag från vilken prioritet räknas. Vidare framgår av artikel 4 att mönster skall betraktas som identiska om deras utseende endast skiljer sig på oväsentliga punkter.

Mönsterdirektivet är uppbyggt systematiskt på ett något annorlunda sätt än den nuvarande svenska lagen genom att nyhetskravet och skillnadskravet uttrycks var för sig. Som angetts ovan är i Sverige nyhetskravet inbakat i skillnadskravet.

Direktivets krav på nyhet är i likhet med mönsterskyddslagen objektivt och förutsätter en objektiv jämförelse mellan det föreliggande mönstret och tidigare mönster. Mönstret skall med andra ord vara nytt i objektiv bemärkelse. Det saknar alltså betydelse om den senare mönsterskaparen känt till ett tidigare mönster eller inte.

Den tidpunkt som har betydelse vid bedömningen av mönstrets nyhet enligt direktivet är när ett tidigare identiskt mönster blev allmänt tillgängligt. När ett mönster skall anses vara allmänt tillgängligt regleras i artikel 6. Enligt denna bestämmelse är det endast tidigare mönster som fackkretsarna inom unionen rimligen kunde ha känt till som skall beaktas vid nyhetsprövningen. Detta innebär en viss begränsning i förhållande till vad som gäller i Sverige i dag då alla mönster i världen, oavsett kännedom från berörda kretsar, skall beaktas vid nyhetsprövningen. Vad som avses med begreppet allmänt tillgängligt kommer att utvecklas närmare nedan i avsnitt 7.3.2.

En ytterligare skillnad i förhållande till svensk rätt är att direktivbestämmelsen om nyhet lämnar vissa anvisningar om vad som skall beaktas vid bedömningen av om ett mönster är nytt. Av bestämmelsen framgår nämligen att mönster som inte är helt identiska ändå skall betraktas som identiska, om skillnaderna mellan mönstren är oväsentliga.

Även om vissa skillnader sålunda finns mellan direktivets och den svenska lagens sätt att uttrycka nyhetskravet kommer skillnaderna i praktiken knappast att bli särskilt stora. För att den svenska lagen tydligare skall återspegla innehållet i artikel 4 bör lagen emellertid ändras.

Enligt artikel 4 i mönsterdirektivet kan en sökande åberopa s.k. prioritet. Bestämmelserna om prioritet har sitt ursprung i Paris-konventionen. Reglerna innebär att den som ansökt om skydd för ett mönster i ett annat land i vissa fall kan få sin ansökan här i riket betraktad som inlämnad samtidigt som den utomlands gjorda ansökningen (8 § mönsterskyddslagen och 8–11 §§ mönsterskyddsförordningen). Prioritet måste uttryckligen begäras i den ansökan som lämnas in i Sverige och fristen är sex månader, räknat från den första ansökningsdagen.

I artikel 4 samt på ett antal andra ställen i mönsterdirektivet anges möjligheten att åberopa prioritet genom uttrycket ”[o]m prioritet åberopas, före den dag från vilken prioritet räknas.” I syfte att förenkla författningstexten har regeringen i enlighet med vad utredningen föreslagit valt att i stället använda uttrycket ”prioritetsdagen”. Detta uttryck har den uppenbara fördelen av att vara kortare och innehåller sådana ordled (prioritet- och dag-) att det knappast kan råda någon tvekan om vad som avses. Begreppet har dessutom infogats i 8 § mönsterskyddslagen för att det skall bli tydligare vad som avses.

Uttrycket förekommer vidare i de ansökningsblanketter som tillhandahålls av Patent- och registreringsverket. Användningen av uttrycket prioritetdagen i lagtexten innebär således ingen saklig skillnad i förhållande till det uttryck som används i direktivet.

Nedan kommer vissa andra frågor rörande konventionsprioritet att behandlas (avsnitt 14.3.2).

Särprägel

Enligt artikel 5.1 i mönsterdirektivet skall ett mönster anses som särpräglad om det helhetsintryck, som en kunnig användare får av mönstret, skiljer sig från det helhetsintryck en sådan användare får av ett mönster som gjorts tillgängligt för allmänheten före den dag då en ansökan om registrering lämnades in eller före den dag från vilken prioritet räknas.

Artikeln innehåller det s.k. skillnadskravet och behandlar alltså frågan om den utseendemässiga distans som måste föreligga mellan ett tidigare registrerat mönster och ett nytt mönster för att det senare mönstret skall kunna få skydd.

I likhet med vad fallet är i mönsterskyddslagen gäller enligt artikel 5.1 mönsterdirektivet, att det är ett mönsters helhetsutseende som är av betydelse vid bedömningen av om kravet på utseendemässig distans är uppfyllt. Till skillnad från mönsterskyddslagen uppställer mönsterdirektivet dock inte något krav på ”väsentlig skillnad”, utan det är tillräckligt att mönstret uppvisar ”skillnad” i förhållande till andra mönster. Formuleringen i mönsterskyddslagen stämmer således inte överens med mönsterdirektivet i detta avseende. Sammantaget är innehållet i artikel 5.1 i mönsterdirektivet sådant att 2 § mönsterskyddslagen bör ändras i enlighet med direktivet.

Företagarnas riksorganisation och *Bildelsgrossisterna* har framfört att det nuvarande skillnadskravet i mönsterskyddslagen bör upprätthållas. *Arkitektförbundet* har anmärkt att det tycks vara oklart om avsaknaden av rekvisitet ”väsentlig” kommer innebära ett lägre skillnadskrav. Det bör framhållas att det i själva artikeltexten inte ges någon ledning till hur stor den utseendemässiga skillnaden mellan mönster skall vara. Stycke 13 i ingressen till mönsterdirektivet innehåller däremot ett uttalande om hur bestämmelsen skall tolkas. Där framhålls att mönstrets helhetsutseende skall skilja sig *tydligt* från redan befintliga mönster. Hur skillnadskravet skall tolkas i ljuset av stycke 13 i ingressen blir slutligen en fråga för rättstillämpningen att avgöra.

Enligt artikel 5.1 skall bedömningen av om ett mönster uppfyller kravet på särprägel ske av en ”kunnig användare”. Flera remissinstanser har pekat på svårigheter att bedöma vilka kvalifikationer en ”kunnig användare” skall ha. Det ligger i sakens natur att bedömningen av om skillnad föreligger kan variera beroende på ur vems perspektiv bedömningen görs. Exempelvis har i regel en expert inom för honom eller henne relevant tillverkningsområde en förmåga att se sådana skillnader i detaljer som en konsument, även om det är en kunnig konsument, inte ser. Vem som slutligen kommer att betraktas som en kunnig användare får avgöras av rättstillämpningen.

Kravet på utseendemässig distans mellan det mönster som registrering söks för och redan befintliga mönster har i artikel 5.1 i mönsterdirektivet uttryckts genom att ett mönster skall ha "särprägel". Motsvarande uttryck i den engelska versionen av mönsterdirektivet är "individual character" och i den tyska versionen används begreppet "Eigenart". En av källorna till mönsterdirektivet har varit en rapport utarbetad av Max-Planck Institutet (se GRUR Int 1990 s. 559 ff. och Green Paper on the Legal Protection of Industrial Design III/F/5131/91-EN s. 11). I förslaget från Max-Planck Institutet, som ursprungligen utarbetades på tyska, används uttrycket "Eigenart". Det svenska ord som närmast svarar mot detta uttryck är "särprägel". Utredningen har emellertid valt att föreslå att begreppet "individuell karaktär" används i stället. Skälet härför är i huvudsak eftersträvandet av nordisk rättslikhet då såväl Danmark som Norge har valt att använda detta uttryck. *Patent- och registreringsverket* har förklarat sig föredra begreppet "särprägel" framför "individuell karaktär". *Svensk Handel* framhåller att det torde föreligga viss skillnad mellan begreppen "individuell karaktär" och "särprägel" och anser det tveksamt om begreppsbytet rättfärdigas genom eftersträvandet av nordisk rättslikhet. Regeringen delar visserligen utredningens bedömning att den nordiska rättslikheten måste anses vara ett tungt vägande skäl för användningen av begreppet "individuell karaktär". Vid bedömningen måste dock nu också vägas in den nyligen antagna EG-förordningen om gemenskapsformgivning. I denna används begreppet "särprägel" som beteckning på samma skillnadskrav som nu införs i den svenska lagen. Det vore olyckligt och skulle dessutom kunna vara missvisande att på svenska ha två olika beteckningar för ett så fundamentalt begrepp som skillnadskravet. Regeringen anser därför att det uttryck som förekommer i såväl direktivet som förordningen bör användas, nämligen "särprägel". Det skall dock anmärkas att det enligt direktivtexten inte är fråga om att bedöma annat än om ett mönster skiljer sig från ett annat mönster. Begreppet har således i mönstersammanhang inte den innebörd det fått i upphovsrättsliga sammanhang (se t.ex. NJA 1994 s. 74).

Mönsterdirektivet lämnar i artikel 5.2 ett exempel på en viss omständighet som skall beaktas vid bedömningen av ett mönsters särprägel (övriga omständigheter som kan vara av betydelse framgår av stycke 13 i ingressen till direktivet). Av bestämmelsen framgår att formgivarens frihet att utveckla mönstret skall beaktas. Detta torde innebära att kravet på särprägel kan bedömas olika för skilda branscher med hänsyn framförallt till mönstertätheten inom relevant område. Motsvarande tillämpas i huvudsak av svenska myndigheter och domstolar i dag vid bedömningen av skillnadskravet [se bl.a. NJA 1980 s. 575 och därtill ett flertal avgöranden av Patentbesvärsrätten, exempelvis PBR 95-12-15 (ans. nr. 94-1625), PBR 96-12-03 (ans. nr 95-1322), jfr vidare uttalanden i prop. 1969:168 s. 73 f.]. För att mönster-skyddslagen skall stå i tydlig överensstämmelse med mönsterdirektivet bör dock en regel motsvarande artikel 5.2 tas in i lagen. Regeringen anser att vissa språkliga ändringar bör göras i förhållande till utredningens förslag och till direktivtexten för att tydliggöra innebörden av bestämmelsen. Någon saklig ändring är därmed inte avsedd, varken i förhållande till direktivet eller till utredningens förslag.

7.3.2 När ett mönster anses allmänt tillgängligt

Regeringens förslag: I mönsterskyddslagen (1970:485) införs särskilda bestämmelser om när ett mönster skall anses ha blivit allmänt tillgängligt.

Utredningens förslag överensstämmer i huvudsak med regeringens.

Remissinstanserna har i huvudsak tillstyrkt förslaget eller lämnat det utan erinran.

Skälen för regeringens förslag: Bedömningen av om ett mönster är nytt och har särprägel skall enligt mönsterdirektivet göras mot bakgrund av de mönster som är allmänt tillgängliga vid tidpunkten för ansökan eller prioritetsdagen, om prioritet åberopas. Artikel 6 i mönsterdirektivet reglerar när ett mönster skall anses som allmänt tillgängligt.

Av artikel 6.1 framgår att ett mönster anses ha blivit tillgängligt för allmänheten om det har offentliggjorts i samband med registrering eller på annat sätt. Ett mönster skall också anses ha blivit allmänt tillgängligt för allmänheten om det, utan att det har blivit offentliggjort, har förevisats, använts i yrkesmässig verksamhet eller har blivit känt på annat sätt. Mönstret anses inte ha blivit tillgängligt för allmänheten om de omständigheter som nu nämnts inte rimligen kunde ha blivit kända genom normal yrkesmässig verksamhet i kretsar inom den berörda sektorn inom gemenskapen före den dag en ansökan om registrering lämnades in eller, i förekommande fall, prioritetsdagen. Mönstret skall enligt artikel 6.1 inte heller anses ha blivit tillgängligt för allmänheten om det visats för någon annan efter en tyst eller uttalad överenskommelse om konfidentialitet.

I mönsterskyddslagen finns bestämmelser som i stort sett överensstämmer med de som återfinns i första meningen av artikel 6.1 (se 2 § andra stycket mönsterskyddslagen). Som har framgått tidigare finns det emellertid inte någon motsvarighet till mönsterdirektivets begränsning av de kretsar vars kunskap om mönstret är relevant (yrkesmässig verksamhet i kretsar inom den berörda sektorn inom gemenskapen). Syftet med bestämmelsen i direktivet torde vara att skydda industrin mot påståenden om att mönstret är ogiltigt på grund av förekomsten av ett liknande mönster någonstans i världen där europeiska näringsidkare rimligen inte kunde ha fått kännedom om det i sin normala verksamhet.

Den angivna begränsningen till vissa kretsars kännedom om mönstret bör uttryckligen införas i mönsterskyddslagen. I mönsterdirektivets svenska text används uttrycket ”kretsar” utan någon närmare bestämning. I den danska språkversionen av mönsterdirektivet används uttrycket ”fagkredsene”, i den engelska ”the circles specialised” och i den tyska ”Fachkreisen”. De nu nämnda språkversionerna talar för att uttrycket ”fackkretsar” bör användas. I de nordiska överläggningarna rörande denna fråga har enighet även rått om att uttrycket ”fackkretsar” bör användas. Eftersom direktivet kommer att genomföras även i de stater som ingår i det Europeiska ekonomiska samarbetsområdet (EES) bör begreppet ”gemenskapen” ersättas med ”Europeiska ekonomiska samarbetsområdet”.

I artikel 6.1 görs vidare den inskränkningen att mönster som visats efter en ”tyst eller uttalad överenskommelse om konfidentialitet” inte anses vara allmänt tillgängliga. Som framgått av framställningen ovan blir ett mönster enligt mönsterskyddslagen normalt sett allmänt tillgängligt om det visas även för en trängre krets av utomstående. Undantag kan göras för det fall att de personer det gäller uppenbart står i ett särskilt förhållande till mönsterskaparen (se prop. 1969:168 s. 67 och PBR 97-12-17, ans. nr. 93–2578). Normalt sett krävs således i de situationer där mönstret visas för utomstående ett förbehåll om att mönstret skall hållas hemligt. Ett sådant förbehåll har ansetts skapa ett förtroendeförhållande mellan formgivaren och den för vilken mönstret visas. Motsvarande gäller inom patenträtten (se 2 § patentlagen, NU 1963:6 s. 123 ff. och Hesser, m.fl. Patentlagen, Stockholm 1968, s. 25 ff.). Med förbehåll om hemlighållande avses även en ensidig handling från formgivaren eller den till vilken dennes rätt övergått. Det förutsätts således inte en tyst eller uttrycklig överenskommelse med den för vilken mönstret visas. Till skillnad från den svenska rätten talar mönsterdirektivet däremot om en ”överenskommelse”. Detta skulle kunna tyda på att en förutsättning för hemlighållande är att ett avtal ingås om detta med varje person som får möjlighet att ta del av mönstret. I den engelska språkversionen förekommer emellertid uttrycket ”conditions” och i den tyska uttrycket ”Bedingungen”. Båda dessa uttryck kan i svensk översättning närmast ges innebörden ”förutsättning” eller ”villkor”. Således stämmer den svenska språkversionen föga överens med de nu nämnda, och det torde inte heller vara avsikten att det skall krävas en uttrycklig accept från den som tagit del av mönstret. Detta gäller särskilt med beaktande av de krav som ställs för att ett avtal skall anses vara träffat och de bevisvärigheter som följer med dessa krav. Utredningen har mot bakgrund härav föreslagit att begreppet ”ett uttalat eller underförstått krav på konfidentialitet” används.

Regeringen delar, av de skäl som framförts ovan, utredningens uppfattning att ett uttryck, som svarar mot en ensidig handling från formgivaren bör användas. *Patent- och registreringsverket* anser att begreppet ”konfidentialitet” utgör ett så pass starkt främmande element i svenska språket att det, om möjligt, bör bytas ut mot något annat begrepp. Regeringen delar denna uppfattning. Begreppet bör därför bytas ut mot ”krav på att mönstret skall hållas hemligt”. Någon skillnad i sak är inte avsedd med denna ändring.

Enligt artikel 6.2 i mönsterdirektivet skall allmänhetens kännedom om ett mönster inte beaktas vid nyhetsbedömningen om mönstret har gjorts tillgängligt tolv månader före ansökningen, eller prioritetdagen, genom formgivaren eller någon annan på grund av uppgifter som tillhandahållits eller handlingar som företagits av formgivaren. Motsvarighet till denna ”nyhetsfrist” (grace period) saknas i mönsterskyddslagen. Den närmaste motsvarigheten är den frist om sex månader som föreskrivs för de fall mönstret visas på en officiell eller officiellt erkänd mäss (3 § första stycket 2). Detta s.k. utställningsskydd har sin grund i Pariskonventionen (artikel 11).

Eftersom en generell bestämmelse om nyhetsfrist således saknas i svensk rätt måste en sådan införas i lagen. Detta leder till att den på Pariskonventionen grundade inskränkningen i nyhetskravet inte längre är

nödvändig, eftersom den kommer att omfattas av den nya bestämmelsen. Den bör därför upphävas.

Enligt artikel 6.3 skall fristen om tolv månader tillämpas även i de fall mönstret gjorts tillgängligt till följd av missbruk i förhållande till formgivaren eller den till vilken dennes rätt övergått. Bortsett från att tiden utsträcks till tolv månader i förhållande till de sex månader som föreskrivs i mönsterskyddslagen, krävs inte enligt direktivet att missbruket är uppenbart. Mot bakgrund härav bör mönsterskyddslagen ändras på så sätt att kravet på att missbruket skall vara uppenbart tas bort.

7.3.3 Mönsterrätt till beståndsdelar i en sammansatt produkt

Regeringens förslag: I mönsterskyddslagen (1970:485) införs en bestämmelse om att mönster till en beståndsdel i en sammansatt produkt endast kan skyddas om beståndsdelens eller del därav, när den har fogats in i den sammansatta produkten, förblir synlig vid normal användning av den produkten, och mönstret till det som syns i sig uppfyller kraven på nyhet och särprägel. Vidare införs en bestämmelse om vad som avses med normal användning.

Utredningens förslag överensstämmer i huvudsak med regeringens.

Remissinstanserna har tillstyrkt förslaget eller lämnat det utan erinran. De synpunkter som har lämnats hänför sig huvudsakligen till tolkningen av kriteriet att beståndsdelens skall förbli synlig vid normal användning. Vissa remissinstanser har också ifrågasatt begreppet normal användning.

Skälen för regeringens förslag: Enligt artikel 3.3 i mönsterdirektivet skall en beståndsdel i en sammansatt produkt endast kunna skyddas om beståndsdelens, sedan den infogats i den sammansatta produkten, förblir synlig vid normal användning av den produkten, och beståndsdelens synliga detaljer i sig uppfyller kraven på nyhet och särprägel i artiklarna 4 och 5. Med normal användning avses enligt artikel 3.4 slutanvändarens användning. I den svenska versionen av direktivet anges att slutanvändarens användning inte utesluter underhåll, service och reparationsarbeten. Detta är dock en uppenbar felöversättning eftersom det av andra språkversioner framgår att avsikten är att användning vid underhåll, service och reparationsarbeten inte skall betraktas som normal användning. En rättelseprocedur har inletts för att rätta till denna felöversättning.

Bestämmelsen i artiklarna 3.3 och 3.4 tillför således ytterligare skydds krav för vissa typer av mönster och tillkom i det huvudsakliga syftet att utesluta vissa bildelar från skydd (s.k. under-the-bonnet parts, se Ändrat förslag till europaparlamentets och rådets direktiv om lagstadgat mönsterskydd, KOM(96) 66 slutlig av den 21 februari 1996, s.5). Bestämmelsen tar således främst sikte på icke synliga delar i en bil (under motorhuven) men får betydelse även för beståndsdelar i andra sammansatta produkter.

I mönsterskyddslagen finns inte någon regel med ett innehåll motsvarande artiklarna 3.3 och 3.4. En sådan regel bör därför tas in i

lagen. Den bör lämpligen placeras efter bestämmelserna om de allmänna skyddsförutsättningarna i 2 §, i en ny 2 a §.

För att bestämmelsen skall bli tillämplig måste det vara frågan om en beståndsdel i en sammansatt produkt. Vad som menas med sammansatt produkt framgår av artikel 1 c och har behandlats ovan i avsnitt 6. Produkten skall således genom att den är sammansatt av flera delar kunna tas isär och åter fogas samman. Som exempel på produkter som kan tänkas utgöra sammansatta produkter kan nämnas bilar, datorer och olika hushållsprodukter.

Enligt direktivet krävs alltså att beståndsdelens, när den har infogats i den sammansatta produkten skall förbli synlig. Även om det inte direkt framgår av direktivtexten ger måste det genom sammanhanget anses klarlagt att det är tillräckligt att en del av beståndsdelens är synlig, om det är den delen som utgör mönstret. I förtydligande syfte föreslår regeringen därför att punkten 1 i 2 a § inleds med ”beståndsdelens eller del därav”.

Vid bedömningen av om något är synligt vid normal användning skall utgångspunkten vara slutanvändarens, dvs. vad gäller konsumentprodukter konsumentens användning. Vad som avses med konsumentens normala användning kan emellertid vara föremål för olika tolkningar. Det kan exempelvis hävdas att byte av olja i en bil utgör normal användning av bilen för en konsument. Eftersom motorn i sådant fall är synlig skulle bilmotorn därmed kunna skyddas. Samtidigt har, som nämnts ovan, bestämmelsen tillkommit för att utesluta s.k. ”under-the-bonnet delar” från skydd. Användningen av detta begrepp, som i och för sig inte förekommer i själva direktivtexten utan endast i kommissionens förklarande text, talar för att samtliga beståndsdelar som finns under motorhuvens i en bil, däribland motorn, skulle undantas från skydd. *Sveriges Industriförbund*, numera *Föreningen Svenskt Näringsliv*, menar å andra sidan att rekvisitetet bör tolkas så att endast sådant som är synligt endast för andra än konsumenten brister i kravet på synlighet. Detta skulle innebära att exempelvis en bilmotor eller en dammsugarpåse skulle kunna skyddas eftersom dessa är synliga för konsumenten vid påfyllning av olja respektive byte av påse medan sådana delar som aldrig är synliga för konsumenten skulle uteslutas från skydd. *Bildels-grossisterna* har anmärkt att det finns konstruktioner såsom motorcyklar och jordbruksredskap där ett betydligt större antal delar är synliga vid normalt bruk jämfört med en standardutrustad bil. Som remissinstanserna pekat på kan rekvisitetet således bli föremål för olika tolkningar. Vad som slutligen kommer att avses med kravet på synlighet vid normal användning får överlämnas åt rättstillämpningen att avgöra.

I direktivtexten anges som ytterligare krav, utöver synlighetsrekvisitetet, att ”sådana synliga detaljer i beståndsdelens mönster i sig” skall uppfylla kraven på nyhet och särprägel. Eftersom det är helhetsutseendet, som i och för sig beror på detaljerna, och inte detaljerna var för sig som skyddas anser regeringen att det missvisande att i dessa sammanhang tala om detaljerna i mönstret sedda för sig. Regeringen föreslår därför att punkten 2 i paragrafen inleds med ”mönstret till det som syns i sig”. Någon saklig skillnad är inte avsedd med denna ändring.

7.3.4 Mönster uteslutande bestämda av teknisk funktion

Regeringens förslag: I mönsterskyddslagen (1970:485) införs en bestämmelse om att mönsterrätt inte får omfatta detaljer i en produkts utseende som uteslutande är bestämda av produktens tekniska funktion.

Utredningens förslag överensstämmer i huvudsak med regeringens.

Remissinstanserna har lämnat förslaget utan erinran.

Skälen för regeringens förslag: Enligt artikel 7.1 i direktivet skall skydd inte ges för sådana detaljer i en produkts utseende som uteslutande är betingade av produktens tekniska funktion. Avsikten med bestämmelsen är inte att göra någon åtskillnad mellan prydnads- och nyttomönster. Som framgått ovan kan båda typerna av mönster skyddas enligt direktivet. Utgångspunkten är i stället att mönsterskydd som beviljas för detaljer som har utformats på visst sätt uteslutande för att den tekniska funktionen kräver denna utformning hämmar teknisk innovation (jämför stycke 14 i ingressen till direktivet, som dock innehåller en felöversättning i den svenska versionen eftersom man felaktigt talar om ”detaljer med uteslutande teknisk funktion” i stället för ”detaljer uteslutande betingade av teknisk funktion”). Som nämnts ovan är det inte ovanligt att en produkt formges utifrån en viss funktionalitet. Detta hindrar inte att produkten mönsterskyddas. En bestämmelse som den nu behandlade kan endast bli aktuell i de sällsynta fall där det inte finns några variationsmöjligheter för formgivaren.

I mönsterskyddslagen finns inte någon bestämmelse som motsvarar artikel 7.1 i mönsterdirektivet. Den utveckling som skett i praxis rörande nyttomönster, har emellertid lett till att svensk rätt i vissa avseenden redan motsvarar mönsterdirektivets krav (se bl.a. RÅ 1984 2:65 där Regeringsrätten anfört att mönsterskydd inte kan erhållas för en utformning som är okvalificerad och helt betingad av sitt användningsområde). För tydlighets skull bör ändå en regel motsvarande artikel 7.1 införas i mönsterskyddslagen. Den bör lämpligen placeras efter bestämmelsen om vissa särskilda hinder mot mönsterrätten i 4 §. Några mindre språkliga ändringar har gjorts i förhållande till direktivets ordalydelse och utredningens förslag. Någon ändring i sak är inte avsedd med ändringarna.

7.3.5 Mönsterrätt till mekaniskt sammanfogande delar

Regeringens förslag: I mönsterskyddslagen (1970:485) införs en bestämmelse om att mönsterrätt inte får omfatta sådana detaljer i ett mönster som måste återskapas exakt till formen och dimensionerna för att den produkt som mönstret avser skall gå att mekaniskt ansluta till eller placera i, kring eller mot en annan produkt för att båda produkterna skall fylla sin funktion. Detta skall dock inte gälla för ett mönster som tillåter att sinsemellan utbytbara produkter sammanfogas ett stort antal gånger *eller* förbinds med varandra inom ett modulsystem.

Utredningens förslag överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna har tillstyrkt förslaget eller lämnat det utan erinran. De remissinstanser som har yttrat sig särskilt har hänfört sig till kommentarer av vissa ordval.

Skälen för regeringens förslag: Enligt artikel 7.2 skall mönsterrätt inte kunna erhållas för sådana detaljer i en produkts utseende som måste återges exakt till formen och dimensionerna för att den produkt mönstret ingår i eller används på skall gå att mekaniskt ansluta till eller placera i, kring eller mot en annan produkt så att båda fyller sin funktion. Artikeln innehåller den s.k. must-fit bestämmelsen. Vad som avses är att skydd inte skall ges för ett mönster som avser en mekanisk sammankoppling. Liksom artikel 7.1 tillkom bestämmelsen i huvudsak av konkurrensrättsliga hänsyn. Avsikten är att förhindra monopol inom marknaden för reservdelar och tillbehör som uppkommer genom att mönsterrätt ges för själva sammankopplingen. Bestämmelsen tar sikte på detaljer som måste ha en viss teknisk utformning för att en produkt skall kunna anbringas på eller mot en annan produkt. Det kan t.ex. röra sig om kanter, profiler eller skruvhål på skärmar och kofångare, som måste vara utformade på ett speciellt sätt för att en del skall gå att ansluta till karossen. Har denna yta sådan betydelse för produkten att produktens eller produktdelens helhetsutseende utan ytan inte uppfyller skyddsförutsättningarna kan mönsterskydd inte erhållas för produkten eller produktdelen överhuvudtaget.

Av artikel 7.3 framgår att undantaget från skyddsbarhet inte gäller för mönster som tillåter att sinsemellan utbytbara produkter sammanfogas ett stort antal gånger eller förbinds med varandra inom ett modulsystem. Vad som avses med ett modulsystem anges inte i direktivet. Exempel som har nämnts under förhandlingarna om direktivet där undantaget kan tänkas få betydelse är LEGO-klotsar, om anslutningsytorna har betydelse för helhetsintrycket, och en viss typ av stolar med anslutningsytor som gör att stolarna kan anslutas till varandra i rader. Av stycke 16 i ingressen anges att mekaniskt sammanfogande delar på en produkt i modulutförande kan vara en viktig del av modulproduktens nyskapande karaktär och en betydelsefull tillgång när produkterna marknadsförs. Dessa bör därför vara berättigade till skydd.

Mönsterskyddslagen innehåller inga bestämmelser av det slag som finns i artiklarna 7.2 och 7.3 i direktivet. Med anledning härav bör regler motsvarande nu nämnda bestämmelser i direktivet införas i lagen.

Bestämmelserna kan lämpligen placeras i samma paragraf som de som gäller detaljer i en produkts utseende som uteslutande är bestämda av teknisk funktion, dvs. närmast efter 4 § i mönsterskyddslagen.

I direktivbestämmelsen används begreppet ”återges”. Utredningen har föreslagit att uttrycket ”återskapa” används i stället med hänvisning till att det framstår som mera adekvat i sammanhanget. I den engelska versionen av direktivtexten används begreppet ”reproduced”. *Patent- och registreringsverket* anser att begreppet ”återskapas” inte tillräckligt väl motsvarar det engelska begreppet och har föreslagit att begreppet ”reproduceras” används. Regeringen delar utredningens uppfattning att begreppet ”återskapas” förefaller vara det bästa uttrycket i sammanhanget. Någon saklig skillnad i förhållande till direktivtexten är dock inte avsedd.

8 Särskilda hinder mot mönsterrätt

8.1 Inledning

Som framgått tidigare gäller enligt direktivet som allmänna förutsättningar för skydd att mönstret skall vara nytt och särpräglad. Vidare ställs särskilda krav som hänför sig till skyddsobjektet, t.ex. när det gäller beståndsdelar i en sammansatt produkt och mönster som är uteslutande bestämda av teknisk funktion. Såväl inom svensk rätt som enligt mönsterdirektivet finns emellertid ytterligare några materiella hinder mot mönsterrätt. Dessa hinder kan delas upp i absoluta, dvs. ovillkorliga hinder mot mönsterrätten och relativa, dvs. beroende av om vederbörligt tillstånd givits i visst fall.

Hindren mot mönsterrätten kan uttryckas olika beroende av om dessa prövas vid registrering eller inte. För det fall hindren kontrolleras av registreringsmyndigheten (se vidare om detta i avsnitt 13) utgör de både hinder mot registrering och, om registrering ändå felaktigt skett, grunder för hävande. I fall då registreringsmyndigheten inte gör en självständig kontroll av hindren i samband med registreringsförfarandet utgör de endast grunder för hävande av en registrering vid invändningsförfarande hos registreringsmyndigheten eller vid en senare domstolsprövning. De särskilda hindren mot mönsterrätt skall behandlas i detta avsnitt. Behandlingen tar sin utgångspunkt i artiklarna 8, 11.1.c, 11.1.d och 11.2 i direktivet. Eftersom direktivet inte harmoniserar registreringsförfarandet och därmed inte heller frågan om vilka hinder mot mönsterrätten som registreringsmyndigheten skall granska, nämns i direktivet både fall då hinder mot mönsterrätten innebär hinder mot registrering och fall då de innebär hinder mot en registrerings bestånd. I mönsterskyddslagen framgår de särskilda hindren huvudsakligen av 4 §. Där betecknas de i dag som hinder mot registrering men innebär givetvis också hinder mot en registrerings bestånd (se 31 § mönsterskyddslagen). Nedan behandlas först nuvarande ordning. I övervägandena behandlas mönster som strider

mot goda seder eller allmän ordning (8.3.1), frågan om bättre rätt till mönster (8.3.2), verkan av tidigare ansökningar och registreringar (8.3.3), användning av vissa kännetecken i mönster (8.3.4), användning av sådant som skyddas av upphovsrätt (8.3.5) och användning av statsvapen och liknande symboler (8.3.6).

8.2 Nuvarande ordning

Av 1 § andra stycket mönsterskyddslagen följer att endast den som skapat mönstret, dvs. formgivaren, eller den till vilken formgivarens rätt har övergått, genom registrering kan få ensamrätt att utnyttja mönstret. För det fall annan än formgivaren eller den till vilken formgivarens rätt övergått ansöker om registrering, brister det således i en av de förutsättningar för skydd som lagen ställer upp. Mönstret kan då vägras registrering eller, för det fall registrering beviljats, registreringen hävas. Det finns även en möjlighet för den rätte innehavaren att få en ansökan eller registrering överförd på sig (bättre rätt till mönstret, 17 § första stycket och 32 §). Därigenom kan alltså mönsterrätten upprätthållas och investeringar tillgodogöras för den rätte innehavaren.

Som framgått ovan framgår de särskilda hindren mot mönsterrätten huvudsakligen av 4 §, i den s.k. hinderkatalogen. Eftersom i Sverige för närvarande tillämpas ett system där registreringsmyndigheten granskar alla eventuella hinder mot mönsterrätten uttrycks hindren mot mönsterrätten som hinder mot *registrering*. De särskilda hindren utgör dock samtidigt grunder för hävande, dvs. hinder mot en registrerings bestånd enligt 31 § mönsterskyddslagen.

Enligt 4 § 1 mönsterskyddslagen får ett mönster inte registreras om mönstret eller dess utnyttjande strider mot goda seder eller allmän ordning. Detta är ett absolut hinder mot mönsterrätten.

I 4 § 2 mönsterskyddslagen anges de relativa hindren. Dessa utgör endast hinder mot mönsterrätten om vederbörligt tillstånd saknas. Enligt 4 § 2 a mönsterskyddslagen får ett mönster inte registreras om i mönstret utan tillstånd tagits in statsvapen, statsflagga eller annat statselement, statlig kontroll- eller garantibeteckning, annan beteckning som hänsyftar på svenska staten och därigenom ger mönstret en officiell karaktär, svenskt kommunalt vapen eller sådan internationell beteckning som åtnjuter skydd enligt lagen (1970:498) om skydd för vapen och vissa andra officiella beteckningar eller något som lätt kan förväxlas med vapen, flagga, emblem eller beteckning som nu nämnts.

Enligt 4 § 2 b och c mönsterskyddslagen får vidare ett mönster inte registreras om det i mönstret utan tillstånd har tagits in vissa kännetecken, som hänsyftar på annan än mönsterhavaren. Detta gäller sådant som kan uppfattas som annans firma eller varukännetecken eller som annans släktnamn, konstnärsnamn eller likartat namn eller annans porträtt, när namnet eller porträttet uppenbarligen inte åsyftar en sedan länge avliden person (se även prop. 1969:168 s. 157 f).

Vidare finns i 4 § 2 d mönsterskyddslagen ett förbud mot att utan tillstånd ta in något i ett mönster, som kan uppfattas som titel på annans i Sverige skyddade litterära eller konstnärliga verk, i fall då titeln är egenartad. Bestämmelserna i mönsterskyddslagen syftar på det s.k.

titelskydd som framgår av 50 § upphovsrättslagen (1960:729) och har en motsvarighet i 14 § varumärkeslagen (1960:644). Dessutom är enligt 4 § 2 d mönsterskyddslagen inte tillåtet att utan tillstånd i ett mönster ta in något som kränker annans upphovsrätt till konstnärligt eller litterärt verk. Detsamma gäller sådant som kränker annans rätt till fotografisk bild.

Av 4 § 2 e framgår slutligen att mönster inte får registreras om det i mönstret utan tillstånd intagits något som inte väsentligen skiljer sig från ett annat mönster som är registrerat i riket för annan.

8.3 Överväganden

8.3.1 Mönster som strider mot goda seder eller allmän ordning

Regeringens förslag: Bestämmelsen om att *utnyttjandet* av ett mönster inte får strida mot goda seder och allmän ordning i 4 § 1 mönsterskyddslagen (1970:485) upphävs.

Utredningens förslag överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna har lämnat förslaget utan erinran.

Skälen för regeringens förslag: Artikel 8 i mönsterdirektivet föreskriver att mönsterrätt inte kan erhållas för ett mönster som står i strid mot allmän ordning eller allmän moral. Bestämmelsen svarar i stort mot den nuvarande regeln i 4 § 1 mönsterskyddslagen. Direktivbestämmelsen har dock ett något mindre tillämpningsområde än bestämmelsen i den svenska lagen. Det uppställs nämligen i direktivet inget förbud mot att mönsterrätt erhålls för ett mönster som i sig inte strider mot goda seder eller allmän ordning men vars *utnyttjande* gör det. För att få mönsterskyddslagen i överensstämmelse med direktivet bör därför kravet på att *utnyttjande* av ett mönster inte får strida mot goda seder eller allmän ordning upphävas.

Avsikten med direktivbestämmelsen är inte att uppnå någon harmonisering av nationella uppfattningar om vad som utgör allmän ordning eller allmän moral (se stycke 16 i ingressen). Det är upp till varje medlemsstat att närmare bestämma innebörden av dessa begrepp.

I direktivet används begreppet ”allmän moral” för att beteckna det som enligt mönsterskyddslagen anges som ”goda seder”. Eftersom det senare uttrycket är det som normalt används i svensk lagstiftning bör detta behållas. Någon skillnad i sak är inte avsedd i förhållande till direktivets begrepp ”allmän moral”.

8.3.2 Bättre rätt till mönster

Regeringens bedömning: Någon ändring av svensk rätt med anledning av artikel 11.1 c i mönsterdirektivet är inte nödvändig.

Utredningens bedömning överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna har inte haft något att erinra mot bedömningen.

Skälen för regeringens bedömning: Enligt artikel 11.1.c i mönsterdirektivet skall en ansökan om registrering av ett mönster vägras eller en redan beviljad mönsterrätt förklaras ogiltig, om sökanden eller mönsterhavaren inte har rätt till mönstret enligt den berörda medlemsstatens lagstiftning.

Som framgått av beskrivningen om gällande rätt innehåller 1 § mönsterskyddslagen bestämmelser om att endast den som har skapat ett mönster eller den till vilken rätten övergått kan få ensamrätt till det. Om registrering trots detta har beviljats kan registreringen hävas. Svensk rätt är således redan förenlig med direktivets bestämmelse.

Enligt stycke 5 och 6 i ingressen till direktivet är medlemsstaterna fria att bestämma de förfaranden som skall gälla vid bl.a. registrering av mönster och hävning av registreringar. Som framgår av de nämnda styckena har det ansetts tillräckligt med en tillnärmning av de bestämmelser som mest direkt inverkar på den inre marknadens funktion. Liksom utredningen anser regeringen att skäl saknas att, med hänsyn till genomförandet av direktivet, ändra de bestämmelser som reglerar förfarandet när fråga om bättre rätt uppstår.

Som kommer att utvecklas nedan i avsnitt 13 föreslår regeringen att registreringsmyndighetens officialprövning endast skall omfatta vissa hinder mot mönsterrätten. Det hinder som nu har behandlats är inte ett sådant som skall granskas av myndigheten.

8.3.3 Verkan av tidigare ansökningar och registreringar

Regeringens förslag: Bestämmelsen i 2 § andra stycket andra meningen mönsterskyddslagen (1970:485) om att patent- och varumärkesansökningar i vissa fall skall beaktas vid prövningen av en mönsteransökan upphävs. Detsamma gäller bestämmelsen i 4 § 2 e om hinder mot en registrering av ett mönster i vilket intagits ett tidigare registrerat mönster. En bestämmelse om att hinder mot mönsterrätten föreligger om mönstret konkurrerar med ett tidigare mönster som har gjorts allmänt tillgängligt efter tidpunkten för den senare ansökan, men som var skyddat dessförinnan, införs i 4 § andra stycket mönsterskyddslagen.

Utredningens förslag överensstämmer i huvudsak med regeringens.

Remissinstanserna har i huvudsak lämnat förslaget utan erinran.

Skälen för regeringens förslag: I tidigare avsnitt (7.3.1) har angetts att ett mönster skall betraktas som nytt om inget identiskt mönster har gjorts allmänt tillgängligt före dagen för registreringsansökan eller före

prioritetsdagen, om prioritet åberopas. Ett tidigare allmänt tillgängligt mönster medför således att ett senare mönster inte kan betraktas som nytt. Enligt artikel 11.1 d skall emellertid även tidigare ansökningar och registreringar, som inte blivit allmänt tillgängliga, utgöra hinder mot mönsterrätten förutsatt att de sedermera blir allmänt tillgängliga. Bestämmelsen motsvarar delvis 2 § andra stycket mönsterskyddslagen. Av denna bestämmelse följer att även ett icke allmänt tillgängligt mönster skall beaktas, ifall mönstret framgår av en ansökan i Sverige om patent eller om varumärkes- eller mönsterregistrering, vilken anses gjord tidigare och mönstret sedermera i samband med ansökans handläggning blir allmänt tillgänglig (se även SOU 1965:61 s. 126 f. och prop. 1969:168 s. 148 f.).

Artikel 11.1 d är följaktligen i princip redan genomförd i svensk rätt. Av bestämmelsen följer emellertid motsatsvis att en äldre inte allmänt tillgänglig ansökan om patent eller varumärkesregistrering inte kan hindra en senare ansökan om mönsterregistrering som görs innan patentet eller varumärket blivit offentligt. I detta avseende skiljer den sig därför från svensk rätt. Vidare tar den svenska bestämmelsen endast sikte på ansökningar i Sverige. Enligt direktivet skall även en ansökan om gemenskapsmönster eller en registrering beviljad efter en sådan ansökan få samma verkan som en nationell ansökan eller en beviljad mönsterregistrering. Detta syftar på förordningen om gemenskapsformgivning som nyligen har antagits av rådet. För att mönsterskyddslagen skall motsvara direktivet bör bestämmelserna i 2 § andra stycket andra meningen mönsterskyddslagen som rör ansökningar om patent respektive varumärkesregistreringar upphävas. Den del av 2 § andra stycket mönsterskyddslagen som rör inte allmänt tillgängliga mönsteransökningar bör däremot bibehållas. Vidare bör uttryckligen i bestämmelsen nämnas ansökan om eller registrering av gemenskapsformgivning.

Utredningen har föreslagit att bestämmelsen tas in i 4 § mönsterskyddslagen. *Patentbesvärsrätten* har framhållit att regeln närmast hör hemma i 2 § om de allmänna skyddförutsättningarna. Regeringen delar visserligen Patentbesvärsrättens uppfattning att bestämmelsen har samband med nyhetsbegreppet. Eftersom hänvisning emellertid sker till nyhetsbegreppet i andra bestämmelser (se t.ex. 2 a §) anser regeringen att bestämmelsen av systematiska skäl lämpligen bör placeras i 4 § mönsterskyddslagen som behandlar särskilda hinder mot mönsterrätten. Som kommer att utvecklas nedan i avsnitt 13 kommer en kungörelse att ske i samband med registrering av ett mönster. Registreringen blir därmed alltid allmänt tillgänglig vid detta tillfälle. Något utrymme för att en registrering i Sverige inte skulle vara allmänt tillgänglig finns således inte. S.k. konkurrens i direktivets mening kan följaktligen bara uppstå i förhållande till en tidigare icke allmänt tillgänglig *ansökan* som sedermera blir allmänt tillgänglig. Enligt förordningen om gemenskapsformgivning kan däremot inte bara en *ansökan* utan även en *registrering* hållas hemlig under maximalt 30 månader. Enligt direktivet skall även en sådan registrering utgöra hinder mot en senare mönsterrätt.

Som framhållits ovan framgår av 4 § 2 e mönsterskyddslagen att registrering inte utan vederbörligt tillstånd får ske av ett mönster i vilket intagits ett tidigare registrerat mönster. Bestämmelsen har under den tid

mönsterskyddslagen varit i kraft inte kommit att tillämpas i någon större omfattning.

Artikel 11 i mönsterdirektivet reglerar uttömmande de omständigheter som kan utgöra hinder mot en registrering eller mot en registrerings bestånd. Eftersom direktivet inte tar upp den situationen att det i ett senare mönster intagits ett tidigare registrerat mönster bör bestämmelsen utgå. I sammanhanget skall dock påpekas att utformningen av ensamrätten enligt direktivet (se avsnitt 9.3.1) medför att ett sådant infogande av ett tidigare mönster blir en användning i lagens mening. För att det inte skall bli fråga om mönsterintrång krävs således samtycke av mönsterinnehavaren.

Som kommer att utvecklas nedan i avsnitt 13 föreslår regeringen att registreringsmyndigheten endast skall granska vissa hinder mot mönsterrätten i samband med registrering. Det nu behandlade hindret, som alltså avser tidigare hemliga ansökningar och registreringar, kommer inte att omfattas av registreringsmyndighetens officialprövning. För att tydliggöra detta anges därför i 4 § att hinder mot *mönsterrätten* föreligger om mönstret strider mot ett sådant äldre mönster.

8.3.4 Användning av vissa kännetecken m.m.

Regeringens förslag: Att ett mönster utan tillstånd innehåller något som kan uppfattas som beteckning för stiftelse, ideell förening eller liknande sammanslutning skall inte längre utgöra ett hinder mot mönsterrätt.

Utredningen har i delbetänkandet gjort bedömningen att någon ändring av svensk rätt inte är påkallad eftersom de bestämmelser i mönsterskyddslagen som hindrar registrering av mönster i vilka intagits vissa kännetecken, dvs. 4 § 2 b och del av 4 § 2 d, i allt väsentligt motsvarar mönsterdirektivet. I sitt slutbetänkande har utredningen emellertid gjort vissa sakliga och redaktionella ändringar i förhållande till förslaget i delbetänkandet. Förslagen i slutbetänkandet överensstämmer med regeringens förslag utom vad avser hinder på grund av otillåten användning av annans porträtt och hinder på grund av otillåten användning av titel, vilka utredningen föreslår skall tas bort. Vidare föreslår utredningen att bestämmelsen om användning av annans namn kompletteras med ett nackdelsrekvisit.

Remissinstanserna: De flesta remissinstanserna har lämnat förslagen i slutbetänkandet utan erinran. *Patentbesvärsträtten* har dock framfört att hindret som hänför sig till otillåten användning av annans porträtt bör behållas.

Skälen för regeringens förslag: Enligt artikel 11.2 a i direktivet kan en medlemsstat bestämma att ett mönster skall vägras registrering eller - om mönstret redan har blivit registrerat - förklaras ogiltigt om i mönstret använts ett äldre särskiljande kännetecken, under förutsättning att lagen i den berörda medlemsstaten eller gemenskapsrätten ger innehavaren av rätten till kännetecknet möjlighet att förbjuda sådan användning. Med gemenskapsrätten avses t.ex. rådets förordning (EG) nr 40/94 av den 20 december 1993 om gemenskapsvarumärke.

De hinder mot mönsterrätten som förekommer i artikel 11.2 a i direktivet fanns inte med i kommissionens ursprungliga förslag till direktiv utan tillkom i syfte att motverka att i registret tas in mönster, vilka innehåller något kännetecken t.ex. tidigare registrerade varumärken, som annan än sökanden har rätt till. Bestämmelsen leder härigenom till att mönsterregistret hålls fritt från sådana mönster som gör intrång i annans rätt till ett visst särskiljande kännetecken.

Förutsättningen för att en medlemsstat skall få föreskriva om att ett kännetecken skall kunna utgöra ett hinder mot mönsterrätten är således att medlemsstatens lagstiftning eller gemenskapsrätten ger innehavaren rätt att förbjuda användning. Det får anses att artikel 11 i direktivet uttömmande anger vilka hinder mot mönsterrätten som en medlemsstat får ställa upp. Detta innebär att det kan ifrågasättas om samtliga de i 4 § mönsterskyddslagen angivna hindren är förenliga med direktivet.

Som har beskrivits i avsnittet om nuvarande ordning innehåller 4 § mönsterskyddslagen en bestämmelse om att registrering inte får ske av ett mönster i vilket har utan tillstånd intagits något som kan uppfattas som en beteckning för stiftelse, ideell förening eller liknande sammanslutning eller som annans här i riket skyddade firma eller varukännetecken eller som annat kännetecken, vilket i näringsverksamhet inarbetats här i riket för annan.

Innehavare av varu- eller näringskännetecken har möjligheter enligt varumärkeslagen (1960:644) eller fimalagen (1974:156) att förhindra användningen av ett förväxlingsbart kännetecken. Däremot finns inte motsvarande bestämmelser när det gäller sådant som kan uppfattas som beteckning för stiftelse, ideell förening eller liknande sammanslutning. Förekomsten av sådana kännetecken i ett mönster bör därmed inte i fortsättningen utgöra ett särskilt hinder mot mönsterrätt. Till följd härav bör 4 § 2 b mönsterskyddslagen ändras i detta hänseende. Därutöver görs vissa språkliga ändringar och ändringar i systematiken i 4 § med anledning av att regeringen, i enlighet med vad som kommer att utvecklas nedan (se avsnitt 13.3.1), föreslår att den granskning som registreringsmyndigheten skall göra ex officio inte skall omfatta samtliga hinder mot mönsterrätten.

Enligt 4 § mönsterskyddslagen får ett mönster vidare inte registreras om det innehåller annans porträtt eller något som kan uppfattas som annans släktnamn, konstnärsnamn eller likartat namn, såvida inte porträttet syftar på någon sedan länge avliden person.

På samma sätt som beskrivits ovan beträffande varu- och näringskännetecken gäller enligt mönsterdirektivet att rätten till porträtt eller namn kan utgöra hinder mot mönsterrätten endast under förutsättning att rätten till porträttet eller namnet också kan läggas till grund för att hindra en obehörig användning av sådant mönster som registreringen avser.

Enligt lagen (1978:800) om namn och bild i reklam får en näringsidkare inte vid marknadsföringen av en vara, tjänst eller annan nyttighet använda framställning i vilken annans namn eller bild utnyttjas utan dennes samtycke. Den som använder någon annans namn eller bild i strid mot lagen kan, om det sker uppsåtligt eller av grov oaktsamhet, förpliktas att betala skadestånd samt dömas till straff. På yrkande kan rätten också förordna om åtgärder för att förebygga missbruk.

Det kan ifrågasättas om ovan nämnda lag kan sägas innehålla ett sådant förbud mot att använda annans namn och porträtt som avses i mönsterdirektivet. Det skall anmärkas att rätten till porträttet hänför sig till den rätt som den *fotograferade* har. Nedan (jfr 4 § 2 d mönsterskyddslagen) behandlas hinder i mönsterrätten på grund av den rätt som *fotografen* kan ha enligt upphovsrättslagen. Utredningen har, med hänvisning till att något praktiskt behov av att behålla ett hinder som hänför sig till annans porträtt inte finns, föreslagit att detta slopas. Däremot finns enligt utredningen ett behov av att innehavaren av ett släktnamn, konstnärsnamn och liknande skall kunna få en hävning till stånd av ett registrerat mönster som innehåller ett sådant kännetecken. Utredningen har följaktligen föreslagit att ett sådant hinder behålles i lagen.

Lagen (1978:800) om namn och bild i reklam har visserligen ett begränsat tillämpningsområde eftersom den endast tar sikte på användning i reklamsyfte. Lagen får emellertid anses ge tillräckligt stöd för att behålla hindret i 4 § 2 c mönsterskyddslagen både vad gäller porträtt och namn. På grund därav och då någon annan anledning till upphävande av dessa hinder inte finns bör både porträtt och namn behållas som hinder mot mönsterrätten.

Utredningen har föreslagit att otillåtet intagande av ett namn i ett mönster endast skall kunna utgöra hinder mot mönsterrätten i de fall användningen av mönstret skulle medföra en nackdel för bäraren av namnet. Regeringen anser att sådana ändringar som inte är nödvändiga för genomförandet av direktivet i möjligaste mån bör avvakta till den slutliga behandlingen av slutbetänkandet. Något förslag om införande av ett nackdelsrekvisit läggs därför inte fram nu.

Enligt 4 § 2 d får i ett mönster inte tas in något som kan uppfattas som titel på annans i Sverige skyddade litterära eller konstnärliga verk i fall då titeln är egenartad. Bestämmelsen följer av det s.k. titelskyddet i 50 § upphovsrättslagen men har, såvitt känt, aldrig aktualiserats sedan mönsterskyddslagen trädde i kraft. Utredningen har i sitt slutbetänkande därför föreslagit att titelskyddet slopas som ett hinder mot mönsterrätt. Eftersom ett sådant borttagande inte är en nödvändighet på grund av genomförandet av direktivet bör även denna fråga behandlas i samband med den slutliga behandlingen av slutbetänkandet.

8.3.5 Användning av sådant som skyddas av upphovsrätt

Regeringens bedömning: Någon ändring i svensk rätt är inte nödvändig när det gäller hinder mot mönsterrätt bestående i otillåten användning av sådant som skyddas av upphovsrättslagen (1960:729).

Utredningens bedömning överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna har inte haft något att erinra mot bedömningen.

Skälen för regeringens bedömning: Enligt artikel 11.2 b i mönsterdirektivet kan en medlemsstat bestämma att ett mönster skall vägras registrering eller ogiltigförklaras om det innebär en otillåten användning av ett verk som skyddas genom den berörda medlemsstatens lag om upphovsrätt. Som framgått ovan gäller enligt 4 § 2 d mönster-

skyddslagen att ett mönster inte får registreras om det i mönstret utan tillstånd har intagits något som kränker annans upphovsrätt till ett litterärt eller konstnärligt verk eller annans rätt till fotografisk bild som åtnjuter skydd här i riket. Bestämmelsen kan med anledning av vad som framgår av 11.2 b i direktivet behållas. Hindret är i 4 § angett som ett *hinder mot registrering*. Detta beror på att registreringsmyndigheten i dag granskar samtliga hinder mot mönsterrätten innan registrering beviljas. Eftersom regeringen i enlighet med vad som kommer att utvecklas nedan (se kap 13.3.1) föreslår att den granskning som registreringsmyndigheten skall göra ex officio inte längre skall omfatta samtliga hinder görs vissa förändringar i bestämmelsen.

8.3.6 Användning av statsvapen och liknande symboler

Regeringens bedömning: Någon ändring av svensk rätt är inte nödvändig när det gäller hinder mot mönsterrätt bestående i otillåten användning av statsvapen och liknande symboler.

Utredningens bedömning överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna har lämnat bedömningen utan erinran.

Skälen för regeringens bedömning: Av artikel 11.2 c i mönsterdirektivet framgår att en medlemsstat kan bestämma att mönster som innebär en felaktig användning av de symboler som omfattas av artikel 6 ter i Pariskonventionen kan utgöra hinder mot en registrering eller mot dess bestånd. Av direktivet framgår vidare att en medlemsstat kan föreskriva om hinder i mönsterrätten om mönstret innehåller märken, emblem och vapen som *inte* omfattas av artikel 6 ter i Pariskonventionen, men som har särskilt allmänt intresse för den berörda medlemsstaten.

Som har framgått av beskrivningen av gällande rätt ovan finns i 4 § 2 a mönsterskyddslagen en bestämmelse om att ett mönster inte får registreras om i mönstret utan tillstånd har tagits in statsvapen, statsflagga eller vissa andra officiella beteckningar. Eftersom direktivet sålunda tillåter ett sådant hinder mot mönsterrätten kan hindret i 4 § 2 a mönsterskyddslagen behållas. Som kommer att framgå nedan föreslår regeringen (se kap 13.3.1) att detta hinder även i fortsättningen skall omfattas av den officialprövning som registreringsmyndigheten skall vidta.

9 Mönsterrättens innehåll, omfattning och giltighetstid

9.1 Inledning

Med ensamrättens innehåll avses de former av utnyttjande som är förbehållet innehavaren av mönsterskyddet. Mönsterrättens innehåll kan bestämmas utifrån skilda utgångspunkter. Antingen kan mönsterhavaren generellt förbehållas rätten med vissa särskilt föreskrivna undantag, eller så kan de former av utnyttjande som förbehålls mönsterhavaren särskilt

räknas upp (se SOU 1965:61 s. 148). Valet av metod behöver dock inte innebära någon större skillnad med avseende på det resultat som uppnås (se t.ex. prop. 1977/78:1 Del A s. 200). När man talar om mönsterrättens omfattning avses normalt hur långt rätten sträcker sig i förhållande till andra produkter. Även här kan man ha olika utgångspunkter. Antingen kan rätten gälla endast i förhållande till varor för vilka mönstret registrerats eller likartade varor, eller kan den omfatta samtliga varor. Andra mellanformer kan emellertid också tänkas. Nedan behandlas först nuvarande ordning (9.2). I övertägandena behandlas inledningsvis ensamrättens innehåll (9.3.1) och undantag från mönsterrätten (9.3.2). Därefter behandlas ensamrättens omfattning (9.3.3) och slutligen giltighetstiden (9.3.4).

9.2 Nuvarande ordning

Den ensamrätt som en registrering av ett mönster medför kallas för ”mönsterrätt”. När det gäller mönsterrättens innehåll har i den svenska mönsterskyddslagstiftningen valts att uttömmande ange vilka former av yrkesmässigt utnyttjande som kräver mönsterhavarens samtycke (5 § första stycket, se vidare prop. 1969:168 s. 101 f.). De former av utnyttjande som räknas upp i lagen är tillverkning, införande till Sverige, utbudande, saluhållande, överlåtelse eller uthyrning.

Skyddet för mönster är enligt 5 § andra stycket mönsterskyddslagen begränsat till de varor för vilka mönstret registrerats och därmed likartade varor. Som huvudregel gäller inom svensk rätt att skillnadskravet är mindre strängt, och därmed även skyddsomfånget mindre, inom mönstertäta branscher (se NJA 1980 s. 575 och NJA 1990 s. 168). Det skyddsomfång ett mönster har kan således i viss mån variera beroende på vilken bransch mönstret används inom.

I 5 § tredje stycket, 6–7 §§ och 28 § mönsterskyddslagen anges vissa begränsande undantag från mönsterrätten. I 5 § tredje stycket regleras frågan om s.k. konsumtion. Denna fråga kommer att behandlas särskilt i avsnitt 12. I 6 § regleras den s.k. föranvändarrätten. Bestämmelsen innebär att den som utnyttjade ett mönster här i riket när ansökan om registrering gjordes, får fortsätta med utnyttjandet om detta inte innefattade uppenbart missbruk i förhållande till registreringsökanden eller den till vilken sökandens rätt har övergått.

Enligt 7 § mönsterskyddslagen kan regeringen förordna att reservdelar och tillbehör till luftfartyg utan hinder av mönsterrätt får införas till Sverige för att användas vid reparation av luftfartyg, hemmahörande i främmande stat, i vilken motsvarande förmåner medges för svenskt luftfartyg (7 §). Bestämmelsen överensstämmer med 5 § andra stycket patentlagen.

Det bemyndigande som givits regeringen att förordna om undantag från mönsterrätten i nu nämnda fall är föranlett av artikel 27 i Chicagokonventionen av den 7 december 1944 angående internationell civil luftfart, vilken Sverige tillträtt (SÖ 1946:2). Med stöd av bemyndigandet har regeringen meddelat bestämmelser om undantag från mönsterrätten i kungörelsen (1970:496) om införsel och användning av reservdelar och tillbehör till luftfartyg utan hinder av mönsterrätt.

I 28 – 30 §§ finns bestämmelser om s.k. tvångslicens. Med tvångslicens avses ett av domstol lämnat tillstånd att mot skäligt vederlag utnyttja ett mönster. Tvångslicens får enligt 28 § meddelas om någon har påbörjat ett utnyttjande av ett mönster innan handling som visar mönstret har blivit allmänt tillgänglig. Bestämmelsen blir aktuell främst då för användarrätten i 6 § inte föreligger på grund av att utnyttjandet påbörjats först efter det att registreringsansökningen gjordes.

Enligt 24 § mönsterskyddslagen gäller en mönsterregistrering under fem år räknat från dagen för ansökan med möjlighet till förlängning med ytterligare två perioder om fem år. Den sammanlagda nuvarande skyddstiden är alltså 15 år.

9.3 Överväganden

9.3.1 Mönsterrättens innehåll

Regeringens förslag: Bestämmelsen om mönsterrättens innehåll i 5 § mönsterskyddslagen (1970:485) ändras till att omfatta all användning av mönstret. I bestämmelsen tas in en exemplifiering på former av utnyttjande som typiskt sett omfattas av mönsterrätten.

Utredningens förslag överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna har i huvudsak tillstyrkt förslaget eller lämnat det utan erinran. De synpunkter som har lämnats hänför sig huvudsakligen till detaljer och ordval.

Skälen för regeringens förslag: Medlemsstaterna skall enligt artikel 3.1 i mönsterdirektivet skydda mönster genom registrering och ge innehavarna en ensamrätt till mönstret. Den närmare innebörden av ensamrätten bestäms genom artiklarna 12.1 och 13 i direktivet.

Till skillnad från mönsterskyddslagen utgår mönsterdirektivet från att allt utnyttjande av mönstret är förbehållet mönsterhavaren med undantag för vissa särskilda fall. Detta framgår särskilt genom att artikel 12.1 anger att registreringen av ett mönster skall ge innehavaren ensamrätt att *använda* det samt genom att de former av utnyttjande som räknas upp i artikel 12 endast utgör exempel på vad som omfattas av ensamrätten. Uppräkningen är således inte uttömmande utan även andra former av användning av mönstret kan kräva mönsterhavarens samtycke. De exempel som nämns i artikel 12.1 i mönsterdirektivet är

- tillverka,
- bjuda ut,
- marknadsföra,
- importera,
- exportera,
- använda en produkt som mönstret ingår i eller används på, eller
- lagerhålla en sådan produkt för nämnda ändamål.

Flera av dessa former av användning är sådana som också enligt den svenska lagen förbehålls mönsterhavaren. Detta gäller bl.a. för tillverkning, utbudande, och införande till Sverige. Dock krävs, som har redovisats ovan, enligt den svenska lagen att det är fråga om ett *yrkesmässigt* utnyttjande. Något sådant krav finns inte enligt direktivet.

Som kommer att utvecklas nedan i avsnitt 9.3.2 skall från mönsterrätten emellertid undantas handlingar som företas för privat bruk och utan vinstsyfte. Detta undantag motsvaras i princip av kravet på yrkesmässigt utnyttjande i den svenska lagen.

För att förenlighet skall uppnås med direktivets systematik bör den svenska lagen emellertid ändras i enlighet med direktivet.

I artikel 12.1 i direktivet används i den exemplifierade uppräknigen begreppen ”import” och ”export”. I mönsterskyddslagen används begreppet ”införsel”. Med begreppen import och export avses i svensk tullagstiftning ett införande eller utförande av varor från eller till ett tredje land [jfr 1 § första stycket tullagen (1994:1550)]. Med tredje land avses enligt samma lag ett område som inte omfattas av EG:s tullområde. Mot bakgrund av att ensamrätten enligt artikel 12.1 i mönsterdirektivet skall omfatta all användning av ett mönster har utredningen funnit begränsningen till produkter som kommer från tredje land eller som skall föras dit, som mindre lämplig. Utredningen har följaktligen föreslagit uttrycken ”införsel” och ”utförsel” används. Detta innebär att mönsterhavarens samtycke krävs för införsel till eller utförsel från Sverige, oavsett vilket land en produkt, som mönstret används på eller ingår i, kommer från eller skall föras till. *Tullverket* har framhållit att direktivet bör tolkas så att det avsiktligt begränsar sig till import och export från tredje land. Den föreslagna regeln kan enligt Tullverket ge intryck av att verket skulle ha befogenhet att ingripa mot gemenskapsvaror vid inre gräns. Regeringen konstaterar att begreppen ”import” och ”export” endast förekommer i den exemplifierande uppräknigen som anges i direktivtexten. Som har framkommit ovan är dock *all* användning förbehållen mönsterhavaren. Det kan därmed inte anses förenligt med direktivets lydelse att ge begreppen ”import” och ”export” den begränsade betydelse de har enligt den svenska tullagstiftningen. För att undvika missförstånd bör därför begreppen ”införa” och ”utföra” väljas i den exemplifierande uppräknigen i lagtexten.

9.3.2 Undantag från mönsterrätten

Regeringens förslag: Uttryckliga bestämmelser med undantag från mönsterrätten införs i 7 § mönsterskyddslagen (1970:485) för utnyttjanden för privat bruk och utan vinstsyfte, utnyttjanden som företas i experimentsyfte och utnyttjanden som innebär återgivning i syfte att citera eller undervisa. Bestämmelserna om för användarrätt och tvångslicens i 6 och 28-30 §§ mönsterskyddslagen (1970:485) upphävs.

Utredningens förslag överensstämmer i huvudsak med regeringens.

Remissinstanserna har i huvudsak tillstyrkt utredningens förslag eller lämnat det utan erinran. *Patentbesvärslagen* har dock ifrågasatt utredningens bedömning att direktivet utesluter möjligheten att i mönsterskyddslagen behålla reglerna om för användarrätt och tvångslicens.

Skälen för regeringens förslag: Som framhållits i föregående avsnitt omfattar mönsterrätten enligt direktivet i princip alla former av användning av ett skyddat mönster. I artikel 13 i mönsterdirektivet

föreskrivs emellertid vissa undantag från den generella rätten. Innehållet i bestämmelsen är till stora delar hämtad från artikel 27 i EG-konventionen om Patent, den s.k. marknadspatentkonventionen (se [1989] OJ L 401/15).

Enligt artikel 13 omfattar mönsterrätten inte handlingar som företas privat och utan vinstsyfte, handlingar som företas i experimentsyfte och handlingar som innebär efterbildning i syfte att citera eller undervisa. Vidare undantas i vissa fall utrustningen på ett fartyg eller luftfartyg, import av reservdelar och tillbehör för reparation av sådana fartyg samt arbete med att reparera sådana fartyg. Till stor del motsvaras dessa undantag av den begränsning av mönsterrätten till vissa former av utnyttjande som görs i mönsterskyddslagen.

Undantaget i direktivet för handlingar som företas privat och utan vinstsyfte motsvarar närmast mönsterskyddslagens begränsning av mönsterrätten till ett yrkesmässigt utnyttjande av mönstret (se prop. 1969:168 s. 159 f.). Mot bakgrund av de principiellt skilda utgångspunkterna i mönsterskyddslagen och direktivet, vilka föranleder regeringen att föreslå att *all* användning skall omfattas av ensamrätten, bör dock ett uttryckligt undantag för handlingar som företas privat och utan vinstsyfte införas i lagen.

Undantaget i direktivet för handlingar som utförs i experimentsyfte saknar motsvarighet i mönsterskyddslagen. För ett genomförande av direktivet bör en bestämmelse tas in i lagen som svarar mot detta undantag. *Arkitektförbundet* har påpekat att begreppet ”i experimentsyfte” är ett hittills okänt begrepp för svensk mönsterrätt och att det är oklart vad som avses med detta begrepp. Regeringen delar uppfattningen att begreppet i viss mån förefaller främmande när det gäller mönsterrätten men anser att det mycket väl kan uppkomma situationer då detta undantag kan komma till tillämpning, t.ex. vid utveckling av nya produkter.

Enligt artikel 13.1.c i direktivet skall handlingar som innebär efterbildning i syfte att citera eller undervisa undantas från mönsterrätten. I den svenska versionen används således begreppet ”efterbildning”. Utredningen har valt att i stället använda begreppet ”återgivning”. Detta har motiverats med att det i den tyska versionen av direktivet förekommande uttrycket ”Wiedergabe”, närmast kan översättas med ”återgivning” och med att detta begrepp förekommer i upphovsrättsliga sammanhang. *Svea hovrätt* anser inte att det finns vägande skäl för att frånga det i direktivet valda uttrycket ”efterbildning”.

I den nyligen antagna EG-förordningen om gemenskapsformgivning används begreppet ”återgivning” i motsvarande bestämmelse om undantag för handlingar i syfte att citera eller undervisa. Någon saklig skillnad är inte avsedd i förhållande till direktivet. Eftersom den svenska mönsterskyddslagen och EG-förordningen om formgivning kommer att tillämpas parallellt anser regeringen att samma begrepp om möjligt bör användas för samma företeelser. Regeringen anser därför att begreppet ”återgivning” bör användas. Som utredningen har pekat på torde dock begreppet i den svenska mönsterskyddslagen komma att omfatta ett mindre antal handlingar än motsvarande uttryck inom upphovsrätten.

Enligt direktivet skall mönsterrätten, som framgår av artikel 13.2, inskränkas när det gäller dels luftfartyg och fartyg som tillfälligt är i

landet, dels import av reservdelar och tillbehör för reparation samt arbete med att reparera sådana fartyg. Bestämmelsen, som har tillkommit med utgångspunkt i vad som föreskrivs i artikel 5 ter Pariskonventionen, har som huvudsakligt syfte att underlätta den internationella handeln och samfärdseln. Den lämnar inte utrymme för några undantag från den där behandlade inskränkningen av mönsterrätten, varken till vissa stater eller genom att ställa upp något krav på ömsesidig tillämpning av inskränkningen. Den skiljer sig på så vis från motsvarande svenska bestämmelser. En ytterligare skillnad föreligger i förhållande till svensk rätt genom att bestämmelserna i Sverige endast avser luftfartyg.

Det kan alltså konstateras att genomförandet av direktivet medför att kravet på ömsesidig tillämpning måste upphävas. Ett uppgivande av kravet på ömsesidighet står inte i strid med de konventionsförpliktelser Sverige har till följd av Chicagokonventionen. Regeringen föreslår därför att bestämmelserna i 7 § mönsterskyddslagen ändras i enlighet med artikel 13.2 i direktivet, dvs. att undantaget skall gälla både luftfartyg och fartyg samt att kravet på ömsesidighet tas bort. De nu föreslagna ändringarna i mönsterskyddslagen leder även till att den tidigare nämnda kungörelsen (1970:496) kan upphävas.

I mönsterdirektivet regleras uttömmande vilka inskränkningar som får göras i mönsterrätten. Andra inskränkningar än de där angivna får inte göras. Utredningen har på grund härav föreslagit att de bestämmelser som finns i mönsterskyddslagen om för användarrätt och tvångslicens skall upphävas med hänvisning till att dessa är att bedöma som inskränkningar i mönsterrätten (se SOU 1965:61 s. 162 och Essén-Sterner, *Mönster och brukskonst*, 1971, s. 63). Utredningen anser således att dessa typer av inskränkningar går utöver vad direktivet tillåter. *Patentbesvärsträtten* har ifrågasatt om utredningens bedömning är riktig. Härvid har framförts att systematiken i förordningen om gemenskapsformgivning, med en särskild bestämmelse om för användarrätt, närmast tyder på att för användarrätten begreppsmässigt är att betrakta som något annat än en begränsning vid mönsterrättens utövande (se artikel 22 i förordningen om gemenskapsformgivning). Regeringen delar denna uppfattning vad gäller för användarrätten. Regeringen konstaterar dessutom att det, vad gäller tvångslicenser, i EG-förordningen, utöver bestämmelsen om för användarrätt, finns en bestämmelse tvångslicens. Det kan därmed ifrågasättas om avsikten i direktivet verkligen varit att utesluta möjligheten till för användarrätt och tvångslicenser i nationell rätt, när dessa tillåts enligt EG-förordningen. En möjlighet är att det var ett rent förbiseende att sådana bestämmelser inte togs in i direktivet. Dock är det helt klart så att direktivet enligt gällande lydelse inte innehåller några bestämmelser om för användarrätt och tvångslicens. Även om för användarrätten inte skulle vara att betrakta som en inskränkning är det ändå osäkert om direktivet tillåter en sådan bestämmelse. Enligt vad som framkommit har bestämmelserna om såväl för användarrätt som tvångslicenser kommit att tillämpas i mycket ringa omfattning. Inte någon remissinstans har avstyrkt utredningens förslag att upphäva bestämmelserna. Regeringen föreslår på grund härav att 6 § och 28–30 §§ i mönsterskyddslagen upphävs.

9.3.3 Mönsterrättens skyddsomfång

Regeringens förslag: Bestämmelsen i 5 § andra stycket mönsterskyddslagen (1970:485) om att mönsterrätten endast omfattar de varor för vilka mönstret registrerats eller därmed likartade varor ersätts med en bestämmelse om att mönsterrätten omfattar varje annat mönster som jämfört med det registrerade mönstret inte gör ett annat helhetsintryck på en kunnig användare (skyddsomfång). Denna bestämmelse kompletteras med en bestämmelse om att man vid prövning av mönsterrättens skyddsomfång skall ta hänsyn till det variationsutrymme som funnits för formgivaren vid framtagandet av mönstret.

Utredningens förslag överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna har i huvudsak tillstyrkt förslaget eller lämnat det utan erinran. Några remissinstanser har pekat på svårigheterna att avgöra vem som är en kunnig användare.

Skälen för regeringens förslag: Enligt artikel 9.1 i mönsterdirektivet, omfattar mönsterrätten varje mönster som inte gör ett annat helhetsintryck på en kunnig användare (skyddsomfång). Direktivet innehåller således inte någon bestämmelse som motsvarar mönsterskyddslagens bestämmelse om att mönsterrätten är begränsat till varor för vilka mönstret registrerats och därmed likartade varor.

Artikel 9.1 är utformad så att den stämmer överens med bestämmelsen om särprägel i artikel 5.1. Samma normer gäller således vid prövningen av ett mönsters skyddsomfång och vid prövningen av dess särprägel som skyddsförutsättning.

Med hänsyn till att mönsterskyddslagens begränsning av skyddsomfånget skiljer sig från direktivets bör 5 § andra stycket mönsterskyddslagen ändras genom att det i lagen tas in en särskild bestämmelse om mönsterrättens skyddsomfång motsvarande artikel 9.1 i direktivet. Resultat blir därmed att mönsterskyddet inte längre kommer att vara begränsat till de varor för vilket mönstret har registrerats.

Beträffande vad som sägs om den kunnige användaren i artikel 9.1 hänvisas till vad som anförts i avsnitt 7.3.1.

I artikel 9.2 omnämns en särskild omständighet som skall vara av betydelse vid bedömningen av mönsterrättens skyddsomfång. Enligt bestämmelsen skall nämligen formgivarens frihet att utveckla mönstret beaktas vid prövningen av skyddsomfånget. Vid denna bedömning kan ledning även hämtas från stycke 13 i ingressen till mönsterdirektivet. Innebörden av omständigheten har behandlats ovan i avsnitt 7.3.1 i samband med behandlingen av kravet på särprägel i artikel 5. Omständigheten skall bedömas på samma sätt när det gäller mönsterrättens skyddsomfång som vid kravet på särprägel. Beträffande den närmare innebörden hänvisas därför till vad som har sagts ovan i avsnitt 7.3.1.

Även om det inom svensk rätt generellt har ansetts att skyddsomfånget är mindre inom mönstertäta branscher (jfr ovan under nuvarande ordning) och att ett mönsters skyddsomfång kan alltså variera beroende på vilken bransch mönstret används inom, saknas en uttrycklig bestämmelse motsvarande artikel 9.2 i direktivet. En sådan bestämmelse bör därför införas i lagen. Den bör lämpligen placeras tillsammans med bestämmelsen om mönsterrättens skyddsomfång i 5 §.

De språkliga ändringar som gjorts i förhållande till utredningens förslag och direktivets ordalydelse innebär inte någon ändring i sak.

9.3.4 Mönsterrättens giltighetstid

Regeringens förslag: Bestämmelsen om mönsterrättens giltighetstid i 24 § mönsterskyddslagen (1970:485) ändras så att skyddstiden kan uppgå till maximalt 25 år.

Utredningens förslag överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna har i huvudsak tillstyrkt förslaget eller lämnat det utan erinran.

Skälen för regeringens förslag: Enligt artikel 10 i direktivet gäller mönsterrätten under en eller flera perioder om fem år räknade från den dag ansökan lämnades in. Av direktivets ordalydelse framgår att rättsinnehavaren kan få skyddstiden förlängd med en eller flera skyddsperioder. Skyddstiden kan uppgå till sammanlagt 25 år, dvs. gälla i högst fem perioder om fem år vardera.

Eftersom direktivet föreskriver att medlemsstaterna skall medge skydd i sammanlagt 25 år måste den svenska bestämmelsen i 24 § mönsterskyddslagen ändras i detta hänseende.

Direktivet lämnar öppet för medlemstaterna att tillåta en registrering för flera femårsperioder i taget. För svensk del kan vi alltså välja att behålla det system som gäller i dag, att en mönsterhavare måste ansöka om förnyelse efter varje femårsperiod eller välja att tillåta skydd för flera femårsperioder i taget.

För ett system som innebär att skydd endast medges för fem år i taget kan anföras både ordnings- och konkurrensmässiga skäl. Registret bör inte belastas med mönster som inte visat sig kommersiellt gångbara eller av andra skäl inte används. Dessutom innebär den konkurrenshämmande effekt som en registrering har att ett skydd inte bör sträckas längre än nödvändigt. Å andra sidan kan behovet av skyddstid variera starkt mellan olika branscher. Medan det endast i sällsynta fall är aktuellt med en längre skyddstid för textilprodukter är det i andra fall, t.ex. då det gäller möbler, ofta möjligt att redan på ett tidigt stadium förutse att det föreligger behov av en längre skyddstid än fem år. Det kan då vara praktiskt för mönsterinnehavaren att ha möjlighet att få en längre skyddstid redan från början utan att behöva ansöka om förlängning av skyddet.

På grund av den mångfald av produkter som kan skyddas genom mönsterrätt och de olika behov och villkor som föreligger inom olika branscher anser regeringen det viktigt att kunna erbjuda den flexibilitet som direktivet öppnar för. Detta är också en lösning som har valts i de övriga nordiska länderna. Det bör därför vara möjligt att redan vid ansökningstillfället ansöka om skydd för flera perioder i taget. De negativa effekter som en sådan lösning skulle kunna medföra kan, som utredningen pekat på, motverkas genom att avgiften sätts i relation till skyddstidens längd, på så sätt att avgiften blir högre om en längre skyddstid väljs.

Beståndsdelar som används för att reparera en sammansatt produkt

Av artikel 14 i mönsterdirektivet framgår att medlemsstaterna skall bibehålla sina rättsliga bestämmelser såvitt avser mönster till beståndsdelar som används för att reparera en sammansatt produkt så att den återfår sitt ursprungliga utseende. Skall förändringar vidtas får de endast ske för att liberalisera marknaden för sådana delar. Vad som avses med beståndsdelar i sammansatta produkter har behandlats ovan i avsnitt 6.3.4. Som framgår av ordalydelsen i artikel 14 är bestämmelsen inte avsedd att omfatta samtliga beståndsdelar i sammansatta produkter. Endast sådana som används för att reparera en sammansatt produkt så att den återfår sitt ursprungliga utseende avses.

I svensk rätt finns inga särbestämmelser för beståndsdelars skyddstid. För det fall den föreslagna förlängningen av skyddstiden utan inskränkning skulle tillämpas på registreringar för mönster till sådana beståndsdelar som avses i artikel 14 i direktivet, skulle skyddstiden för dessa förlängas till 25 år. En förlängd skyddstid kan inte sägas liberalisera marknaden. Det är därför nödvändigt att göra undantag för mönster till sådana beståndsdelar som avses i artikel 14. Skyddstiden för sådana mönster skall därför inte vara längre än vad som nu gäller, dvs. 15 år. En uttrycklig bestämmelse om detta bör tas in som ett nytt andra stycke till 24 § mönsterskyddslagen.

Några remissinstanser har framhållit att förslaget att tillåta registrering för flera femårsperioder i taget medför en icke tillåten ändring i enlighet med artikel 14 i direktivet, dvs. en ändring som inte syftar till att liberalisera marknaden för reservdelar. Regeringen delar inte denna uppfattning. Den omständigheten att det kommer att vara möjligt att ansöka om skydd för flera perioder i taget innebär visserligen en förenkling för sökanden men ger inte några utökade rättigheter för denne. Eftersom den sammanlagda skyddstiden inte ökas kan det därmed inte vara fråga om en sådan förändring som avses i artikel 14 i direktivet.

10 Talerätt vid hävning

10.1 Inledning

Mönsterdirektivet innehåller till skillnad från svensk rätt relativt detaljerade bestämmelser om vem som har rätt att föra talan om ogiltigförklaring av ett mönster. Detta behöver dock inte automatiskt innebära särskilt stora skillnader i praktiken. I förevarande kapitel kommer denna fråga att behandlas.

10.2 Nuvarande ordning

Enligt 31 § mönsterskyddslagen får talan om hävning föras om mönstret registrerats i strid mot 1–4 §§. Av detta följer motsatsvis att en registrering inte kan förklaras ogiltig av någon annan anledning (se prop. 1969:168 s. 219).

Talan som grundas på att registrering meddelats för annan än den som är berättigad därtill enligt 1 § mönsterskyddslagen får föras endast av den som påstår sig vara berättigad till mönstret. Sådan talan skall väckas inom ett år efter det att käranden fick kännedom om registreringen. I övriga fall får talan föras av var och en som lider förfång av registreringen. Någon frist finns då inte utan talan kan väckas under hela registreringens giltighetstid. I vissa fall får talan även föras av den myndighet som regeringen bestämmer. Enligt mönsterskyddsförordningen förs sådan talan av åklagare.

För mål om hävning gäller vissa processuella bestämmelser. Den som vill väcka talan om hävande av mönsterregistrering, överföring av registrering eller meddelande om tvångslicens skall enligt 42 § mönsterskyddslagen anmäla detta till patent- och registreringsverket samt underrätta var och en som enligt mönsterregistret har licens att utnyttja mönstret.

Som huvudregel inträder rättsverkningarna vid hävning av en mönsterregistrering redan från registreringstillfället. I vissa fall kan dock tänkas att verkningarna inträder först från det att beslutet vinner laga kraft. När så skall vara fallet har det ansetts lämpligast att överlåta åt rättstillämpningen att avgöra utifrån omständigheterna i det särskilda fallet (se prop. 1969:168 s. 223).

10.3 Överväganden

Regeringens förslag: Följande begränsningar införs i möjligheterna att vid allmän domstol föra talan om hävning av en mönsterregistrering:

Om registrering skett trots att mönstret sammanfaller med ett tidigare inte allmänt tillgängligt mönster (4 § andra stycket mönsterskyddslagen), får talan om hävning föras endast av den som ansöker om eller innehar den äldre rättigheten.

Om mönstret innebär en otillåten användning av annans skyddade kännetecken, konstnärliga eller litterära verk eller fotografiska bild, får talan om hävning föras endast av den som ansöker om eller innehar den rättigheten.

Om mönstret innebär en otillåten användning av de vapen eller andra symboler som omfattas av 4 § första stycket 2 i den föreslagna lydelsen av mönsterskyddslagen (1970:485), får talan om hävning föras endast av den person eller organisation som berörs av användningen eller den myndighet som regeringen bestämmer.

I övrigt skall var och en som lider förfång av en registrering kunna föra talan om hävning av densamma.

Utredningens förslag överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna har lämnat förslaget utan erinran.

Skälen för regeringens förslag: Enligt artikel 11.3 i mönsterdirektivet skall endast den som har rätt till mönstret enligt lagstiftningen i den berörda medlemsstaten kunna åberopa denna rätt som grund för en ansökan om ogiltighet av ett registrerat mönster. Som tidigare framhållits får enligt svensk rätt endast den som påstår sig ha bättre rätt till mönstret föra talan om att en registrering skall hävas på den grunden att mönster-

rätten tillkommer annan än den för vilken mönstret registrerats (31 § andra stycket mönsterskyddslagen). Mönsterskyddslagen måste därmed anses redan motsvara det krav som uppställs i artikel 11.3. Någon ändring i svensk rätt med anledning av artikel 11.3 i mönsterdirektivet är följaktligen inte påkallad. Som kommer att behandlas nedan i detta avsnitt måste emellertid nya tillkommande begränsningar införas i rätten att föra talan. Det framstår som lämpligt att samtliga begränsningar behandlas i en egen paragraf, 31 a § mönsterskyddslagen. Bestämmelsen om talan som grundas på bättre rätt i 31 § andra stycket mönsterskyddslagen bör därmed föras över till 31 a §. Vissa redaktionella ändringar bör också göras.

I artikel 11.4 regleras flera fall av begränsningar i rätten att föra talan om hävning av en registrering. Först tas den situationen upp att ett mönster konkurrerar med en äldre rätt. Vad som avses är fall då någon som grund för hävning åberopar att mönstret strider mot ett tidigare mönster som var hemligt och därmed inte allmänt tillgängligt vid ansökan om registrering av det andra mönstret. Detta har behandlats i avsnitt 8.3.3. I nu nämnda situation kan enligt artikel 11.4 talan endast föras av den som innehar eller ansöker om den konkurrerande rättigheten. Någon motsvarande begränsning i kretsen av taleberättigade görs inte i svensk rätt. I mönsterskyddslagen bör därför en sådan begränsning införas i enlighet med innehållet i direktivet. Bestämmelsen bör lämpligen placeras i 31 a §, efter bestämmelsen om bättre rätt, dvs. i första stycket 2.

Därefter behandlas i artikel 11.4 det fallet att ett senare mönster innehåller ett särskiljande kännetecken (artikel 11.2 a), som annan kan förbjuda användningen av, eller något som skyddas genom upphovsrätt (artikel 11.2 b). I dessa fall kan enligt direktivet talan föras endast av den som innehar rättigheten till det kännetecknet respektive av den som ansöker om rättigheten eller innehavaren av det verk som åtnjuter upphovsrättsligt skydd. I likhet med vad som sagts tidigare finns inte i mönsterskyddslagen någon sådan begränsning i rätten att väcka talan, varför i lagen bör införas en sådan begränsning. Även denna placeras i den nya 31 a § första stycket 2.

Av artikel 11.5 i direktivet framgår att en talan om hävning som grundas på att mönstret innebär en otillåten användning av de symboler som nämns i artikel 6 ter i Pariskonventionen endast får föras av den person eller organisation som berörs av användningen. Detsamma gäller enligt samma artikel i direktivet för märken, emblem eller vapen, som inte omfattas av artikel 6 ter i Pariskonventionen, men som är av särskilt allmänt intresse i den berörda medlemsstaten. Inte heller för dessa fall är rätten att föra talan enligt mönsterskyddslagen begränsad på annat sätt än att den som vill göra detta skall lida förfång av registreringen. En särskild begränsning i enlighet med vad som framgår av artikel 11.5 i direktivet bör därmed införas i 31 a § mönsterskyddslagen, lämpligen första stycket 3.

Mönsterdirektivet lämnar som framgår av artikel 11.6 öppet för medlemsstaterna att i vissa av de tidigare behandlade situationerna låta en myndighet föra talan om hävning av en registrering. Enligt 31 § tredje stycket och 4 § 1 eller 2 a mönsterskyddslagen framgår redan att den myndighet regeringen bestämmer kan föra talan om hävning på grund av

att mönstret eller dess *utnyttjande* strider mot goda seder eller allmän ordning eller på grund av att en otillåten användning av statsvapen m.m. har skett. Bestämmelsen bör föras över till den nya 31 a §. Eftersom rekvisitet *utnyttjandet* av mönstret i 4 § 1 mönsterskyddslagen upphävs (se avsnitt 8.3.1) blir följden att någon talan inte längre kommer att föras i de fall ett *utnyttjande* av mönstret strider mot goda seder eller allmän ordning.

Bortsett från de fall som nämns i artikel 11.3–5 innehåller direktivet inga särskilda begränsningar av möjligheterna att föra talan om hävande. Som tidigare påpekats skall medlemsstaterna vara fria att bestämma förfarandet vid hävande av en registrering. Slutsatsen är således att det är upp till den enskilda medlemsstaten att, om detta är önskvärt, reglera vad som skall gälla vid talan om hävning som grundar sig på någon annan omständighet än som omfattas av artikel 11.3–5.

De omständigheter som kan leda till hävning och som inte omfattas av de tidigare nämnda bestämmelserna i direktivet är de förutsättningar för registrering som anges i artikel 3.3 (beståndsdelar), 4 (nyhet), 5 (särprägel), artikel 7.1 och 7.2 (teknisk funktion och sammankopplingar) och artikel 8 (mönstret strider mot allmän ordning eller allmän moral). I dessa fall kan enligt regeringens bedömning den nuvarande ordningen i mönsterskyddslagen behållas. Detta innebär att talan i dessa fall får föras av den som lider förfång av registreringen. Det finns vidare skäl att bibehålla möjligheten att låta myndighet att föra talan om hävande då mönstret strider mot goda seder eller allmän ordning. Även dessa taleregler bör överföras från 31 § till den paragraf som behandlar samtliga taleregler, dvs. till den nya 31 a §.

11 Ändring av ett mönster och partiell ogiltighet, m.m.

11.1 Inledning

En grundläggande regel inom mönsterrätten är att mönstret skall framgå av en ansökan om mönsterregistrering. Det krävas alltså att bildmaterial eller en modell som visar mönstret ges in till registreringsmyndigheten. Det är detta material som representerar mönstret. Några beskrivningar av mönstret tillåts inte. Efter att ansökan har lämnats in kan sökanden eller innehavaren ha behov av att ändra i det inlämnade mönstret. Frågan uppkommer då om och i så fall i vilket skede det är tillåtet att ändra i mönstret. Nedan behandlas först nuvarande ordning (avsnitt 11.2). I övervägandena behandlas frågor om ändring dels i mönster på ansökningsstadiet (avsnitt 11.3.1), dels i ett redan registrerat mönster (avsnitt 11.3.2). Slutligen behandlas en fråga om ogiltigförklaring av en registrering som upphört.

11.2 Nuvarande ordning

Ändring och partiell ogiltighet

En ansökan om registrering av ett mönster kan inte ändras till att avse ett annat mönster eller annan vara än som angivits i ansökningsen (13 § andra stycket mönsterskyddslagen). Förbudet mot ändring av mönstret innebär inte att varje liten förändring av det presenterade mönstret är otillåten. Smärre oväsentliga detaljer får ändras eller rättas till. Ändringar som innebär att mönstrets identitet förändras får dock inte göras (se prop. 1969:168 s. 177).

Inom mönsterrätten gäller för närvarande – till skillnad från motsvarande bestämmelse i patenträtten – att en mönsterregistrering inte kan hävas i fråga om en del av mönstret (se SOU 1965:61 s. 300). Skälen för detta är att det inom mönsterrätten anses vara mönstrets helhetsutseende som är avgörande. I motiven till mönsterskyddslagen uttalas att, om en partiell hävning var tillåten, fråga skulle kunna uppstå om det delvis hävda mönstret är skyddsvärt. Vidare sägs att man eventuellt kunde ha att göra med ett nytt mönster, vilket skulle leda till att nytt bildmaterial måste tas fram med konsekvens att nyhetsläget blir ett annat (se prop. 1969:168 s. 220 f., SOU 1965:61 s. 300 och Essén-Sterner, *Mönster och brukskonst*, 1971, s. 145). Det framfördes visserligen i den utredning som låg till grund för mönsterskyddslagen, att det kunde tänkas situationer när en partiell hävning av en registrering skulle kunna vara godtagbar (se SOU 1965:61 s. 300). Det var dock enligt utredningen alltför svårt att dra någon gräns mot de fall som inte kunde godtas för att man i lagen skulle kunna ta in bestämmelser om partiell hävning. Att ett mönster inte kan hävas partiellt får också till följd att ett registrerat mönster inte kan ändras hos registreringsmyndigheten på begäran av innehavaren.

Avstående från mönsterrätten, m.m.

En mönsterhavare kan frivilligt avstå från den mönsterrätt han har genom registreringen. Detta skall göras skriftligen. Enligt 33 § mönsterskyddslagen skall patent- och registreringsverket avföra en registrering ur mönsterregistret om mönsterhavaren avstår från mönsterrätten. Bestämmelsen har en motsvarighet i 54 § patentlagen. Ett avstående från mönsterrätten omfattar hela mönstret. Någon möjlighet att på sätt som gäller för varumärken avstå från skydd för en viss del av mönstret finns således inte (s.k. disclaimer, jfr. 15 § varumärkeslagen).

Av 28 § första stycket mönsterförordningen framgår att en registrering skall avföras ur registret även om den upphört av andra skäl än genom mönsterhavarens avstående. De fall som avses är när registreringen genom lagakraftvunnen dom har hävts (se 31 §) eller om löpande registreringsperiod har utgått och förnyelse inte har ägt rum (se 24 §).

Verkan av att mönster avförs ur registret inträder från beslutdagen. Det finns inga hinder mot att registreringen därefter hävs efter en talan med stöd av mönsterskyddslagen. En förklaring om att ett en registrering skall hävas kan nämligen få verkan från tiden före det att mönstret avfördes ur registret.

11.3 Överväganden

11.3.1 Ändring av mönster i ansökan

Regeringens förslag: En uttrycklig bestämmelse införs i 13 § andra stycket mönsterskyddslagen (1970:485) om att ändring av mönstret i ansökan får ske, om mönstret efter ändringen bibehåller sin identitet och uppfyller förutsättningarna för skydd enligt lagen. Kravet i 13 § mönsterskyddslagen (1970:485) på att en ansökan inte får ändras till att avse annan vara tas bort.

Utredningens förslag: Utredningen har i delbetänkandet föreslagit dels att möjligheterna till ändring av ansökan förtydligas i 13 § mönsterskyddslagen, dels att i 13 a § mönsterskyddslagen anges att förutsättningarna för ändring, både när det gäller ändring av ansökan och ändring av ett redan registrerat mönster, skall vara begränsade till fall då hinder mot registrering annars föreligger. Utredningen har i slutbetänkandet ändrat utformning av förslagen och därvid föreslagit att ändring av ansökan och ändring i ett registrerat mönster behandlas i olika bestämmelser. Vidare har utredningen föreslagit att ändringsmöjligheterna inte skall vara begränsade till fall då hinder mot registrering har konstaterats.

Remissinstanserna: Flera remissinstanser har kritiserat utformningen av förslagen i delbetänkandet. Kritiken går i huvudsak ut på att det inte tydligt framgår vilka bestämmelser som hänför sig endast till ändring av ansökan och vilka som avser ändring av ett redan registrerat mönster. *Patentbesvärslagen* anser att ändring av ett mönster i en ansökan bör kunna göras även om det inte föreligger något hinder mot registrering.

Skälen för regeringens förslag: Enligt artikel 11.7 får ett mönster under vissa omständigheter ändras. Bestämmelsen gäller både ett mönster i en ansökan om registrering och mönster som redan har registrerats. Ändring skall nämligen enligt artikeln kunna ske om mönstret har vägrats registrering (då blir det fråga om att ändra ett mönster i en ansökan) eller om ett redan registrerat mönster har förklarats ogiltigt på grund av att skyddsförutsättningarna enligt artiklarna 3–8 eller 11.2 inte var uppfyllda. En ytterligare förutsättning för ändring är att mönstret efter ändringen bibehåller sin identitet och i övrigt uppfyller de krav för skydd som uppställs i direktivet.

I artikel 11.7 anges således bl.a. att det under vissa förutsättningar skall vara möjligt att ändra ett mönster i en ansökan. Enligt svensk rätt får ett mönster inte ändras till att avse annat mönster eller annan vara än vad som angivits i ansökningsen (se 13 § andra stycket mönsterskyddslagen). Som har framgått av beskrivningen av nuvarande ordning innebär förbudet mot ändring inte att varje liten förändring av det presenterade mönstret är otillåten. Smärre oväsentliga detaljer får ändras eller rättas till men ändringar som innebär att mönstrets identitet förändras får inte göras (se prop. 1969:168 s. 177). Mot bakgrund av vad som har uttalats i förarbetena, och hur bestämmelsen i 13 § andra stycket mönsterskyddslagen har kommit tillämpas, kan det hävdas att svensk rätt redan motsvarar direktivet. För att tydligare bringa lagen i överensstämmelse med direktivet bör dock i 13 § andra stycket mönsterskyddslagen införas

en uttrycklig bestämmelse om att mönstret i en ansökan får ändras om mönstret efter ändringen bibehåller sin identitet och om övriga förutsättningar för skydd är uppfyllda.

Enligt direktivet skall ändringsmöjligheten finnas i fall då mönsterregistrering har vägrats. En sådan begränsning gäller inte i svensk rätt i dag. Artikel 11.7 behandlar således endast rättsverkningarna i fall då en registrering har vägrats. Vad som gäller för ansökningar som inte har vägrats registrering framgår av ingressen till direktivet. Där uttalas att medlemsstaterna får behålla sin frihet att bestämma förfarandet vid exempelvis registrering. Mot bakgrund härav kan direktivet inte anses lägga hinder i vägen för att behålla möjligheten att ändra ansökan även i fall då registrering inte har vägrats.

Eftersom det framgår av direktivet att mönsterrättens skyddsomfång inte påverkas av vilka produkter som mönstret registrerats för (se artikel 9 samt avsnitt 9.3.3 ovan) finns det inte skäl att bibehålla förbudet i 13 § andra stycket mönsterskyddslagen mot att ändra ansökningen till att avse annan vara. Detta förbud bör därför upphävas.

11.3.2 Partiell ogiltighet

Regeringens förslag: Särskilda bestämmelser om delvis hävning av ett registrerat mönster införs i 20 och 31 §§ mönsterskyddslagen (1970:485). Ett mönster får hävas delvis av registreringsmyndigheten i samband med ett invändningsförfarande eller av domstol i ett mål om ogiltighet, om mönstret i ändrad form uppfyller skyddskraven och bibehåller sin identitet. Ett mönster får dock endast hävas delvis efter ett yrkande eller medgivande av innehavaren av registreringen.

Utredningens förslag: Utredningen har i slutbetänkandet föreslagit dels att i 31 § mönsterskyddslagen tas in en bestämmelse om att domstol får förklara en mönsterregistrering delvis ogiltig, dels att i en ny paragraf, 13 a § mönsterskyddslagen, anges att förutsättningarna för ändring, både när det gäller ändring av ansökan och ändring av ett redan registrerat mönster, skall vara begränsade till fall då hinder mot registrering annars föreligger. Vidare har utredningen föreslagit att i 13 a § mönsterskyddslagen införs en bestämmelse om att en registrering som sker efter att mönstret har ändrats eller en registrering som upprätthålls i ändrad form kan innehålla uppgifter från sökanden om ett begränsat undantag från mönsterskydd. Utredningen har i slutbetänkandet ändrat utformning av förslagen och därvid föreslagit att ändring av ansökan och ändring i ett registrerat mönster behandlas i olika bestämmelser. Vidare har utredningen föreslagit att ändringsmöjligheterna inte skall vara begränsade till fall då hinder mot registrering har konstaterats.

Remissinstanserna: Som har framgått ovan i föregående avsnitt har flera remissinstanser kritiserat utformningen av förslagen i delbetänkandet. Kritiken går i huvudsak ut på att det inte tydligt framgår vilka bestämmelser som hänför sig endast till ändring av ansökan och vilka som avser ändring av ett redan registrerat mönster.

Skälen för regeringens förslag: Förutom ändring av mönstret i en ansökan innebär artikel 11.7 att möjlighet till ändring också skall finnas

beträffande ett redan registrerat mönster. Förutsättningarna för att en sådan ändring skall få göras är dels att mönsterrätten har förklarats ogiltig i enlighet med artikel 11.1 b (mönstret uppfyller inte kraven i artiklarna 3-8) eller 11.2 (mönstret innehåller ett särskiljande kännetecken, innebär otillåten användning av ett upphovsrättsligt skyddat verk eller innebär felaktig användning av ett statsvapen eller liknande symbol), dels att mönstret efter ändringen uppfyller skyddskraven och bibehåller sin identitet. Enligt svensk rätt saknas i dag möjligt att ändra ett registrerat mönster. En sådan ordning måste därför införas i enlighet med direktivet. Det bör emellertid framhållas att de situationer, där en ändring av ett registrerat mönster kan ske, torde bli tämligen få. Förutsättningen är, som framhållits tidigare, att mönstret bibehåller sin identitet. Området inom vilken en ändring är tillåten bör därför bli mycket begränsat (jfr även prop. 1969:168 s. 177).

En ändring av ett redan registrerat mönster innebär att registreringen hävs eller förklaras ogiltig till viss del. Eftersom det i dag saknas möjlighet att delvis häva en registrering bör denna möjlighet införas. En delvis hävning kan bli aktuell i två fall, dels i samband med ett invändningsförfarande enligt 20 §, dels i samband med en talan om ogiltigförklaring i domstol enligt 31 § mönsterskyddslagen.

För att en domstol eller registreringsmyndigheten skall kunna förklara en registrering delvis ogiltig krävs enligt allmänna processrättsliga bestämmelser att någon av parterna har yrkat detta. En ändring bör dock inte kunna komma till stånd utan innehavarens samtycke. För det fall denne inte är intresserad av att bibehålla en ändrad registrering, bör så heller inte ske. För det fall innehavaren inte lämnar sitt samtycke får i stället registreringen hävas i dess helhet. Det bör därför föreskrivas särskilt i 20 och 31 §§ att det endast är på innehavarens uttryckliga begäran eller efter dennes medgivande som mönstret kan hävas delvis.

Direktivet ger inte något klart besked hur bestämmelsen om att mönster kan förklaras delvis ogiltiga genom dom eller beslut närmare skall genomföras i respektive medlemsstat. Flera alternativ kan tänkas. En lösning kan vara att en domstol, som förklarar en mönsterregistrering delvis hävd, skall meddela Patent- och registreringsverket detta för införande av domstolsutslaget i mönsterregistret. Patent- och registreringsverket vidtar i detta fall endast en åtgärd av administrativ art genom att ändra i mönsterregistret. Någon prövning av det ändrade mönstrets registrerbarhet görs alltså inte. Ett annat alternativ kan vara att en dom, som går ut på partiellt hävande, alltid skall leda till en hävning av registreringen. För mönsterhavaren kvarstår i ett sådant fall att vända sig till Patent- och registreringsverket för att få en ändrad registrering. Detta skulle således innebära att registreringen i sin helhet hävs, men att möjlighet till bibehållande i ändrad form finns efter en ny ansökan till Patent- och registreringsverket. Registreringsmyndigheten skulle således pröva det ändrade mönstrets registrerbarhet på sedvanligt sätt.

Frågan är således vem som skall bedöma om ett mönster, som har blivit delvis hävt, bibehåller sin identitet och uppfyller skydds-förutsättningarna. En möjlighet är att detta skall göras av domstolen, en annan att det skall göras av Patent- och registreringsverket. Mot det förstnämnda alternativet kan invändas att domstolen inte har samma förutsättningar som registreringsmyndigheten att undersöka om lagens

skyddsförutsättningar är uppfyllda. Detta är ju en uppgift som normalt skall ankomma på registreringsmyndigheten. Den sistnämnda lösningen, att frågan om bibehållande avgörs av Patent- och registreringsverket, kan å andra sidan leda till att ett domstolsutslag i vissa avseenden kan underkännas av registreringsmyndigheten.

Som nämnts ovan gäller inom patenträtten att ett patent kan förklaras delvis ogiltigt. Avskrift av dom eller slutligt beslut i mål som rör patents ogiltighet skall sändas till patentmyndigheten (70 § patentlagen). När en sådan dom eller ett sådant beslut sänts till patentverket skall det antecknas i patentregistret (se 43 § andra stycket patentkungörelsen). Motsvarande lösning bör lämpligen kunna användas även inom mönsterrätten. Det skall således ankomma på domstolen att pröva huruvida ett mönster i ändrad form bibehåller sin identitet samt om skyddsförutsättningarna enligt lagen är uppfyllda. Det står dock domstolen fritt att, i ett mål som rör partiell hävning av en registrering, inhämta yttrande från Patent- och registreringsverket beträffande exempelvis frågorna om mönstret efter ändringen behåller sin identitet och om skyddsförutsättningarna enligt lagen är uppfyllda.

En förutsättning enligt artikel 11.7 i direktivet för bibehållande av en registrering i ändrad form är att mönsterrätten har förklarats ogiltig. Bestämmelsen torde vara utformad för ett system där bedömningen av om ändringsförutsättningar föreligger görs av registreringsmyndigheten. Detta stämmer inte överens med den ordning som nu väljs i svensk rätt. Direktivet kan emellertid inte anses hindra att en ordning väljs där prövningen av om ändringsförutsättningar föreligger skall ankomma på domstolen. Tvärtom sägs i stycke 6 i ingressen till direktivet att medlemsstaterna får behålla sin frihet att bestämma förfaranden vid registrering, förnyelse och ogiltigförklaring samt bestämmelser om rättsverkan av sådan ogiltighet. Bestämmelsen i artikel 11.7 kan därför inte anses innebära att domstolen eller registreringsmyndigheten (i ett invändningsförfarande) först måste meddela ett avgörande som innebär att hela mönstret förklaras ogiltigt. Det torde räcka med att ett yrkande om ogiltighet finns i målet eller att frågan om ogiltighet är aktuell i ett invändningsförfarande.

Utredningen har i slutbetänkandet föreslagit att möjligheterna till ändring i ett registrerat mönster utökas till att även omfatta fall när ogiltighetsfrågan inte är aktuell. Enligt utredningens förslag skall således en innehavare av en registrering själv kunna begära ändring i registreringen hos registreringsmyndigheten. En sådan ordning kräver emellertid omfattande lagändringar och har kopplingar till flera andra frågor som behandlas i slutbetänkandet. Denna fråga bör därmed övervägas i samband med behandlingen av slutbetänkandet. Det bör dock framhållas att mönsterhavaren alltid genom avstående kan få hela sin registrering upphävd av Patent- och registreringsverket enligt 33 § mönsterskyddslagen.

Enligt artikel 11.7 kan en registrering eller bibehållande i ändrad form omfatta registrering åtföljd av en begränsad förklaring om undantag från skydd från innehavaren av mönsterrätten. Bestämmelsen om avstående av skyddet tar således sikte på en situation där mönstret ändras. Utredningen har på grund av direktivbestämmelsen föreslagit att en mönsterhavare i samband med ändring skall kunna avstå från skydd för

en viss del av mönstret och få detta avstående antecknat i mönsterregistret. *Patentbesvärsträtten* har anfört att sådant avstående bör kunna göras även i fall när det inte är fråga om en ändring. Vad som avses då är en ordning med s.k. disclaimer som närmast kan jämföras med möjligheten att i 15 § andra och tredje styckena varumärkeslagen undanta viss beståndsdel från skydd. Utredningen har i slutbetänkandet föreslagit att en utökad möjlighet till avstående, s.k. disclaimer, införs i lagen.

Någon möjlighet att göra ett sådant undantag från skydd som framgår av artikel 11.7 finns inte enligt svensk rätt. Direktivet kan emellertid inte anses grunda någon skyldighet att införa en sådan bestämmelse. På grund härav och då frågan om avstående från skydd i stället bör övervägas i dess helhet i samband med behandlingen av slutbetänkandet föreslås nu inga ändringar i detta hänseende.

11.3.3 Ogiltighet av en registrering som upphört

Regeringens förslag: En bestämmelse tas in i mönsterskyddslagen (1970:485) om att en mönsterrätt kan förklaras ogiltig även sedan den upphört.

Utredningens förslag överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna har lämnat förslaget utan erinran.

Skälen för regeringens förslag: Enligt artikel 11.9 i mönsterdirektivet skall en registrering kunna hävas även sedan den upphört eller uppgivits. Vad som avses är exempelvis att skyddstiden för en registrering har gått ut eller att innehavaren har avstått från sin registrering. Som framgått ovan i avsnittet om nuvarande ordning finns inget i svensk rätt som hindrar att en registreringen hävs efter det att registreringen avförts ur registret. Det kan därför sägas att svensk rätt redan motsvarar innehållet i artikeln.

För att tydligare bringa lagstiftningen i överensstämmelse med direktivet anser regeringen emellertid att skäl finns att uttryckligen i lagen ange att en registrering kan bli föremål för hävning även sedan den upphört eller uppgivits. Bestämmelsen bör införas i en ny paragraf (31 b §).

12 Konsumtion av mönsterrätt och förhållandet till andra former av skydd

12.1 Inledning

I de flesta rättsordningar finns bestämmelser om konsumtion av immaterialrättsligt skydd. Med detta avses bestämmelser om att ensamrätten till ett immaterialrättsligt skyddat föremål förbrukas – konsumeras - när föremålet för första gången förs ut på marknaden av rättighetshavaren eller med dennes samtycke. Det finns olika principer för konsumtion. Anses ensamrätten konsumerad endast i det land där den

konsumtionsgrundande överlåtelsen ägt rum brukar man tala om *nationell konsumtion*. Om ensamrätten anses förbrukad oavsett var i världen varan omsätts för första gången brukar man tala om *global konsumtion*. En annan princip är att ensamrätten anses konsumerad när varan har förts ut på marknaden inom en viss region, t.ex. ett frihandelsområde. En sådan ordning kallas *regional konsumtion*.

En annan fråga som berör flera immaterialrätter gemensamt är förhållandet mellan olika former av immaterialrättsligt skydd. Enligt de flesta rättsordningar är det möjligt att samtidigt åtnjuta flera former av immaterialrättsligt skydd för samma produkt.

I mönsterdirektivet finns bestämmelser om konsumtion och om mönsterrättens förhållande till andra former av immaterialrättsligt skydd i artiklarna 15-17. I detta avsnitt skall dessa frågor beröras. Först behandlas nuvarande ordning (13.2). I övervägandena behandlas först frågan om konsumtion (13.3.1) och därefter förhållandet till andra former av skydd (13.3.2).

12.2 Nuvarande ordning

Konsumtion

Enligt 5 § tredje stycket mönsterskyddslagen omfattar mönsterrätten inte utnyttjande av en vara som av mönsterhavaren eller av någon med dennes samtycke bringats i omsättning inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet (EES). Om en vara lovligt bringas i omsättning i något EES-land konsumeras således mönsterrätten. Varan kan därefter cirkulera fritt inom hela EES-området. Någon möjlighet för mönsterhavaren att förhindra parallelimport eller återimport från detta område finns således inte efter den tidpunkt konsumtion inträtt. I Sverige gäller följaktligen en ordning med *regional konsumtion*. Bestämmelsen fanns inte i mönsterskyddslagen i dess ursprungliga lydelse utan tillkom som en följd av de åtaganden EES-avtalet medförde (se prop. 1992/93:48 s. 35 ff.). Dessförinnan tillämpades en ordning med *nationell konsumtion*.

Förhållandet till andra former av skydd

Inom mönsterrätten gäller på grund av en allmän immaterialrättslig princip att mönsterrätt inte utesluter möjligheter till skydd enligt upphovsrättslagen (1960:729), patentlagen (1967:837) eller varumärkeslagen (1960:644). Givetvis måste förutsättningarna för skydd enligt respektive lag vara uppfyllda.

Principen om kumulation av olika immaterialrättigheter har bl.a. tagit sig uttryck i 10 § första stycket upphovsrättslagen. Enligt den bestämmelsen kan upphovsrätt åberopas till ett verk som också registrerats som mönster. Visst skydd mot efterbildning av mönsterskyddade produkter kan även uppnås inom ramen för marknadsföringslagen (1995:450).

12.3 Överväganden

12.3.1 Konsumtion av mönsterrätt

Regeringens bedömning: Någon ändring av svensk rätt är inte påkallad på grund av mönsterdirektivets bestämmelse om konsumtion.

Utredningens bedömning överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna har lämnat bedömningen utan erinran.

Skälen för regeringens bedömning: Artikel 15 i mönsterdirektivet ger uttryck för samma princip som redan i dag finns i 5 § tredje stycket mönsterskyddslagen, dvs. att de rättigheter som är knutna till en mönsterrätt inte utsträcks till handlingar som rör en produkt som av mönstrehavaren eller med dennes samtycke släppts ut på marknaden i gemenskapen. Av det sagda följer att någon ändring i svensk rätt på grund av artikel 15 inte är nödvändig.

Det finns däremot anledning till vissa redaktionella förändringar i samband med att 5 § mönsterskyddslagen ändras i andra avseenden. Exempelvis bör begreppet ”vara” bytas ut mot ”produkt”. Vidare bör bestämmelsen systematiskt placeras i en ny paragraf, 7 b §, efter de andra undantagen från mönsterrätten (jämför kap. 9.3.2) Detta medför dock inte några sakliga förändringar i den regel som nu rör konsumtion i mönsterskyddslagen.

12.3.2 Förhållandet till andra former av skydd

Regeringens bedömning: Någon ändring i svensk rätt är inte påkallad med anledning av artiklarna 16 och 17 i mönsterdirektivet.

Utredningens bedömning överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna har lämnat bedömningen utan erinran.

Skälen för regeringens bedömning: Både artikel 16 och artikel 17 rör förhållandet mellan, å ena sidan, mönsterrätten och, å andra sidan, det skydd för mönster som kan erhållas genom annan lagstiftning, särskilt immaterialrättslig och marknadsrättslig lagstiftning. Rent allmänt kan sägas att förhållandet mellan olika skyddsmöjligheter, som exempelvis upphovsrätt och mönsterrätt, väcker en rad frågor. Detsamma gäller förhållandet till varumärkesrätten. Regeringen har dock inte nu funnit skäl till andra överväganden än vad som aktualiseras av ett genomförande av artiklarna 16 och 17 i mönsterdirektivet.

Enligt artikel 16 skall direktivet inte påverka tillämpningen av några bestämmelser i gemenskapsrätten eller i den berörda medlemsstatens lagstiftning om oregistrerade mönsterrätter, varumärken eller andra kännetecken, patent och bruksmönster, typsnitt, civilrättsligt ansvar eller illojal konkurrens. Två av de i artikeln nämnda skyddsformerna (oregistrerade mönsterrätter och bruksmodeller) saknas i svensk rätt. Artikel 16 i mönsterdirektivet medför dock inte någon skyldighet att tillskapa andra skyddsformer för mönster än de som finns i dag. Däremot gäller enligt artikeln att genomförandet av direktivet inte medför någon inskränkning i det skydd som finns för mönster i annan lagstiftning.

Sverige kan således behålla den gällande principen om möjlighet till parallellt skydd av mönster.

Till skillnad från artikel 16 är artikel 17 i direktivet tvingande. Ett mönster skall enligt artikel 17 samtidigt kunna vara skyddat genom mönsterrätt och upphovsrätt. Mot bakgrund av innehållet i 10 § första stycket upphovsrättslagen är kravet i mönsterdirektivet redan tillgodosett i svensk rätt. Någon lagändring krävs således inte.

13 Registreringsförfarandet, m.m.

13.1 Inledning

I Sverige förvärfvas mönsterrätt, som tidigare angetts, genom registrering. Patent- och registreringsverket är den myndighet som ansvarar för registreringen.

Även enligt direktivet skall mönsterrätt förvärfvas genom en registrering. Som framgått tidigare kommer mönsterdirektivet att medföra relativt genomgripande förändringar av de materiella delarna i mönsterskyddslagen. Som exempel kan nämnas att förutsättningarna för att erhålla mönsterrätt kommer att förändras i flera avseenden. Bland dessa nya eller ändrade förutsättningar för skydd kan nämnas kravet på att beståndsdelar till sammansatta produkter skall vara synliga vid normal användning av produkten, kravet på att ett mönster inte får vara uteslutande betingat av teknisk funktion samt reglerna om en s.k. nyhetsfrist på tolv månader.

Som har nämnts ovan har nyligen antagits en EG-förordning om mönsterskydd (Rådets förordning nr 6/2002 av den 12 december 2001 om gemenskapsformgivning, EGT L 3 5.1.2002 s.1). Förordningen kommer sannolikt att påverka användningen av det nationella mönsterskyddet. Vidare får det system för internationella mönsterregistreringar, som administreras av WIPO, betydelse för den svenska mönsterrätten.

Mot bakgrund av de nämnda omständigheterna finns anledning att närmare se över utformningen av registreringsförfarandet.

Mönsterdirektivet överlämnar till medlemsstaterna att utforma de förfaranderegler som skall gälla för mönsterskyddet. Detta framgår uttryckligen av styckena 5 och 6 i ingressen till direktivet. På grund av de konsekvenser direktivet får på de materiella delarna i mönsterskyddslagen har behov uppstått av att redan nu se över registreringsförfarandet i vissa delar. Någon allmän översyn av hela registreringsförfarandet är dock inte avsedd i detta skede.

Med ”officialgranskning” avses i det följande den undersökning av eventuella registreringshinder, som Patent- och registreringsverket på eget initiativ utför vid prövningen av en ansökan om mönsterregistrering. Vidare avser i det följande begreppet ”registreringshinder”, om inte annat sägs, materiellt hinder mot registrering. Vad gäller formella krav på ansökan, vilka bl.a. framgår av 2 § mönsterskyddsförordningen (1970:486) får det anses ligga i sakens natur att Patent- och registreringsverket skall tillse att de är uppfyllda.

Nedan behandlas först nuvarande ordning (kap. 13.2), dels i Sverige, dels i ett antal andra länder. I övervägandena behandlas frågan om officialgranskningens omfattning (kap.13.3.1), nyhetsförsäkran (kap.13.3.2), invändningsförfarandet (kap.13.3.3) och samregistrering (kap.13.3.4).

13.2 Nuvarande ordning

13.2.1 Svenska förhållanden

Registreringsförfarandet

Enligt 14 § mönsterskyddslagen skall Patent- och registreringsverket vid ansökan om mönsterregistrering, i den utsträckning regeringen bestämmer, undersöka om förutsättningarna för registrering är uppfyllda. Regeringen har meddelat sådana bestämmelser i 13 § mönsterskyddsförordningen. Av 14 § mönsterskyddslagen framgår att registreringsförfarandet är utformat som ett s.k. förprovningssystem. Detta innebär att Patent- och registreringsverket ex officio skall granska en ansökan både i formellt och materiellt hänseende. De materiella kraven, som har beskrivits i det föregående, framgår av 2 och 4 §§ mönsterskyddslagen. De formella kraven på en ansökan framgår av bestämmelser i mönsterskyddslagen och mönsterskyddsförordningen, 10 – 13 §§ mönsterskyddslagen och 2 § mönsterskyddsförordningen.

I 13 § mönsterskyddsförordningen regleras närmare vad undersökningen av materiella hinder skall omfatta. Inledningsvis anges att Patent- och registreringsverket skall beakta allt, varom myndigheten har kännedom. Vidare anges att nyhetsgranskningen skall omfatta hos myndigheten anhängiga, före ansökningsdagen, inkomna ansökningar om registrering av mönster samt mönster som tagits in i eller avförts ur mönsterregistret.

Eventuella hinder mot ansökan enligt 4 § mönsterskyddslagen undersöks i den omfattning det föranleds av mönstrets innehåll och i den utsträckning det kan ske utan att ansökningens behandling väsentligen fördröjs (13 § tredje stycket mönsterskyddsförordningen).

Patent- och registreringsverkets granskning tillgår för närvarande på följande sätt (se Patent- och registreringsverkets kungörelse om närmare anvisningar för mönstersektionens handläggning av mönsterskyddsärenden m.m., PRVFS 1977:2 M2, 1.3.1).

Avbildningar av mönster som registrerats och sådana som inte lett till registrering överförs löpande på mikrokort. Dessa sorteras in i enlighet med det internationella klassificeringssystemet för mönsterregistreringar (klassificeringssystemet är baserat på den s.k. Locarnoöverenskommelsen från 1968, som Sverige anslutit sig till). Sedan våren 1999 förs avbildningar av mönster med hjälp av scanner även över till ett datorminne.

Vidare granskas även ansökningar som är under handläggning (s.k. kollisionsgranskning). Avbildningar av de sistnämnda mönstren förs över på kort. Kortet samlas i ett register över ansökningar, kungjorda mönster samt registrerade men ännu inte mikrofotograferade mönster. Även kortregistret är ordnat enligt det internationella klassificeringssystemet.

Hos Patent- och registreringsverket finns det även ett antal kataloger, företagsbroschyrer och liknande, som myndigheten i vissa fall använder som granskningsunderlag. Det är främst i de fall fråga är om mycket enkla mönster som dessa kommer till användning. När ett mönster är tekniskt betingat kan granskning även ske mot patentavdelningens granskningsmaterial.

Själva granskningen går normalt till så att avbildningen av mönstret granskas mot nyss beskrivet granskningsunderlag i de klasser för vilka mönstret söks registrerat. I vissa fall företas även s.k. korsgranskning, vilket innebär att mönstret granskas även utifrån klasser det inte begärs registrerat för. Ornament granskas även de mot vissa varuklasser. Ornament samlas dock i ett särskilt register över samtliga registrerade mönster till ornament samt registreringsansökningar avseende ornament som inte har beviljats.

Utformningen av det nuvarande systemet av officialgranskning har inte varit föremål för några överväganden sedan mönsterskyddslagens tillkomst. Frågan har dock varit aktuell beträffande varumärken och varit föremål för varumärkeskommitténs överväganden (SOU 2001:26). Varumärkeskommittén har sålunda i sitt slutbetänkande föreslagit att officialgranskningen begränsas när det gäller registrering av varumärken. Betänkandet har remitterats. Remissinstanserna har huvudsakligen ställt sig positiva till kommitténs förslag att begränsa förövningen.

Nyhetsförsäkran

Enligt 10 § tredje stycket mönsterskyddslagen skall den som ansöker om registrering av ett mönster på heder och samvete intyga att mönstret, såvitt sökanden har sig bekant, är nytt (s.k. nyhetsförsäkran).

Invändningsförfarandet

Är ansökningshandlingarna fullständiga, och Patent- och registreringsverket inte finner något hinder föreligga mot registrering av mönstret, vidtar enligt 18 § mönsterskyddslagen det s.k. invändningsförfarandet. Syftet med förfarandet är att ge tredje man tillfälle att göra invändning mot mönstret. Invändning skall göras skriftligen hos Patent- och registreringsverket inom två månader från kungörelsedagen. Invändningsförfarandet tjänar till att komplettera den granskning som Patent- och registreringsverket utför ex officio. Genom en invändning kan Patent- och registreringsverket uppmärksammas på material som myndigheten inte beaktat. Mönstret kungörs i en av Patent- och registreringsverket för ändamålet utgiven publikation (Registreringstidning för design, som utges två gånger per månad i elektronisk form).

I invändningen skall grunden för denna anges. En invändning kan avse varje omständighet som innebär att ansökningen inte bör beviljas. Den kan exempelvis avse påstående om bättre rätt eller om att Patent- och registreringsverket inte handlagt ansökningen på föreskrivet sätt.

Om en invändning har gjorts, skall sökanden underrättas om detta och beredas tillfälle att yttra sig över invändningen.

När tiden för att framställa invändning gått ut, skall Patent- och registreringsverket ta upp ansökningen till fortsatt prövning för att avgöra om den skall bifallas. Finner Patent- och registreringsverket att hinder mot ansökningen inte föreligger, skall denna bifallas. Mönstret skall då enligt 23 § mönsterskyddslagen tas in i mönsterregistret och kungöras.

Samregistrering

Enligt 11 § mönsterskyddslagen får mönster som hör samman med avseende på tillverkning och bruk samregistreras. En samregistrering får omfatta högst 20 mönster och får inte avse ornament. Avsikten är att varor som tillverkas och används gemensamt skall få registreras i en ansökan. De exempel som nämnts där samregistrering skulle kunna förekomma är bestick bestående av kniv, gaffel och sked eller en kostym bestående av kavaj, väst och byxor.

I motiven till mönsterskyddslagen anfördes i huvudsak praktiska skäl för en sådan ordning. Det ansågs kunna inträffa fall där det var oklart huruvida det var fråga om ett eller flera mönster (se SOU 1965:61 s. 261 ff. och prop. 1969:168 s. 173 f.). Det förutsattes således att möjligheten att sammanföra flera mönster i en ansökan i regel endast skulle användas i de fall oklarhet rådde i frågan om det var ett eller flera mönster.

Bestämmelsen har av Patent- och registreringsverket kommit att tillämpas utifrån den s.k. "reservdelsdoktrinen". Denna doktrin innebär i korthet att delar till ett föremål får samregistreras med huvudföremålet om "delarna" anses utgöra varor i lagens mening (som exempel kan nämnas en stol och stolsben). Enligt Patent- och registreringsverkets praxis får dock inte en del till en del registreras, dvs. en del till huvudföremålet får inte splittras i ytterligare delar som sedan ingår i samregistreringen.

13.2.2 Internationella förhållanden

Inom EU har nyligen antagits en förordning om mönsterskydd (Rådets förordning (EG) nr 6/2002 av den 12 december 2001 om gemenskapsformgivning, EGT L3 5.1.2002 s. 1). Förordningen använder i stället för begreppet "mönster" begreppet "formgivning". Enligt förordningen skall en gemenskapsformgivning kunna registreras hos byrån i Alicante.

Utöver att kontrollera att de formella kraven på ansökan är uppfyllda skall byrån endast granska vissa absoluta hinder mot registreringen. Myndigheten skall således undersöka om det är fråga om en formgivning i förordningens mening och om denna strider mot allmän ordning eller allmän moral. Några relativa hinder, dvs. sådana som är beroende av om ett visst tillstånd givits, granskas inte. Byrån skall efter granskningen ta ställning till om ansökan skall avslås (helt eller delvis). Detta får ske först sedan sökanden beretts tillfälle att ändra sin ansökan eller framföra sina synpunkter. Om ansökan inte avslås, skall den tas in i ett register över gemenskapsformgivningar samt kungöras. Den som vill angripa en formgivning som registrerats i strid med förutsättningarna i

förordningen, t.ex. på grund av att förordningens krav på nyhet och särprägel inte är uppfyllda, kan ansöka om ogiltigförklaring av formgivningen hos byrån under hela registreringens giltighetstid. Något särskilt invändningsförfarande finns inte.

Det finns vidare ett internationellt registreringssystem administrerat av WIPO. Systemet har behandlats under avsnitt 3.2.3. Sverige har, som angetts tidigare, inte tillträtt konventionen.

I *Norge* och *Finland* omfattar registreringsmyndighetens officialprövning både absoluta och relativa registreringshinder.

I *Danmark* har nyligen en ny designlov trätt i kraft. Enligt den danska lagen skall granskningen endast omfatta vissa absoluta registreringshinder. Sökanden skall emellertid mot en avgift ha möjlighet att begära en undersökning av samtliga absoluta och relativa registreringshinder. Resultatet av denna undersökning sänds till sökanden. Finns inga registreringshinder registreras mönstret. Något invändningsförfarande förekommer inte. Däremot finns en möjlighet att på administrativ väg få till stånd en prövning av registreringens giltighet.

Islands designlov trädde i kraft år 1993. Enligt lagen omfattar officialgranskningen både de absoluta och relativa registreringshindren. En nyhetsgranskning genomförs dock endast om sökanden begär det. Upptäcker registreringsmyndigheten under en sådan begärd granskning ett registreringshinder i form av en äldre rätt skall ansökan avslås. Sökanden skall dock först få tillfälle att yttra sig. Något invändningsförfarande förekommer inte. Registreringen kan dock under en tid av två år från registreringsbeslutet angripas på administrativ väg. En talan om hävning kan också föras under registreringens hela giltighetstid vid domstol.

Även i flera andra länder har man sedan länge en officialprövning som omfattar både relativa och absoluta registreringshinder. Detta är fallet i bl.a. *USA*, *Japan* och *Storbritannien*. Flera länder i Europa saknar emellertid förprövning av relativa hinder. Det är bl.a. fallet i *Frankrike* och *Tyskland* vilka båda har ett stort antal mönsterregistreringar per år.

13.3 Överväganden

13.3.1 Officialgranskningens omfattning

Regeringens förslag: Utformningen av systemet för officialgranskning av ansökningar om registrering av mönster ändras så att Patent- och registreringsverket endast skall undersöka om mönstret uppfyller den i lagen uppställda definitionen av ett mönster, huruvida det strider mot goda seder eller allmän ordning och om det i mönstret utan tillstånd har tagits in någon sådan symbol som avses i 4 § första stycket 2 mönsterskyddslagen (1970:485. Andra hinder mot mönsterrätten skall inte granskas av myndigheten. Dessa kan endast komma att prövas av myndigheten inom ramen för ett invändningsförfarande eller av domstol efter en talan om hävning av registreringen.

Utredningen har i delbetänkandet föreslagit att officialgranskningen endast skall omfatta den i lagen uppställda definitionen av ett mönster

och huruvida det strider mot goda seder eller allmän ordning. I slutbetänkandet har utredningen föreslagit att officialprövningen utvidgas till att även omfatta huruvida mönstret utan tillstånd innehåller statsvapen eller andra officiella beteckningar.

Remissinstanserna: Flertalet remissinstanser tillstyrker utredningens förslag eller lämnar det utan erinran. *Patentbesvärsrätten* ställer sig tveksam till utredningens förslag om att någon nyhetsprövning inte längre skall omfattas av officialgranskningen. Som skäl anförs att nyhetsprövningen i sin nuvarande form och omfattning har beaktansvärda praktiska fördelar samt att tungt vägande skäl därför måste finnas för att den nuvarande ordningen skall överges. *Sveriges Advokatsamfund* anser att det rådande förprovningssystemet bör bibehållas. *Föreningen Svensk Form* anser det önskvärt att en åtminstone en begränsad materiell förprovning görs när det gäller kraven på nyhet och särprägel.

Skälen för regeringens förslag: En central fråga vid utformningen av registreringsförfarandet är i vilken utsträckning Patent- och registreringsverket ex officio skall undersöka förekomsten av registreringshinder. Något förenklat kan valet sägas stå mellan ett förprovnings- och ett anmälningssystem. Det förstnämnda systemet bygger på att registreringsmyndigheten på eget initiativ mer eller mindre fullständigt undersöker förekomsten av både absoluta och relativa registreringshinder. Det sistnämnda systemet innebär, åtminstone i dess mest utpräglade form, att registreringsmyndigheten enbart registrerar inkomna ansökningar utan att någon undersökning sker beträffande förekomsten av registreringshinder. Frågan om giltigheten av gjorda registreringar får då i sin helhet prövas inom ramen för ett invändningsförfarande eller avgöras av domstol. Båda dessa system kan förekomma i mer eller mindre renodlad form och ett stort antal mellanformer är tänkbara. System som i huvudsak bygger på ett anmälningssystem brukar t.ex. kombineras med att registreringsmyndigheten prövar förekomsten av åtminstone vissa absoluta hinder. Det nuvarande svenska systemet är i allt väsentligt att betrakta som ett förprovningssystem. Båda systemen har för- och nackdelar.

Frågan om registreringssystemets utformning ägnades ingående överväganden vid utformningen av mönsterskyddslagen (se SOU 1965:61 s. 129 ff. och prop. 169:168 s. 79 ff.). De argument som då fördes fram för och emot de olika systemen har till viss del giltighet också i dag.

Fördelarna med en begränsad officialprövning är främst att registreringsförfarandet blir snabbare, enklare och billigare.

Som ett viktigt skäl för en officialprövning av både absoluta och relativa registreringshinder kan anföras att det skapar en grundläggande ordning på området. Gjorda registreringar är med en förhållandevis hög grad av sannolikhet hållbara och registret kommer därför inte att innehålla en mängd registreringar som vid en närmare granskning skulle visa sig vara ogiltiga. Den mönsterhavare, som innehar en registrerad rättighet, kan i stor utsträckning förlita sig på att registreringen är giltig utan att behöva företa kompletterande undersökningar och innehavare av redan registrerade rättigheter behöver inte i samma utsträckning som i ett anmälningssystem bevaka nytillkommande ansökningar för att kunna försvara sina rättigheter.

Det var bl.a. dessa omständigheter som under förarbetena till mönsterskyddslagen ledde fram till den ordning i fråga om officialprövningens omfattning som f.n. gäller i Sverige. Den utveckling som ägt rum under de drygt trettio år som mönsterskyddslagen varit i kraft har emellertid förändrat de grundläggande utgångspunkterna för registreringsförfarandet.

En invändning som måste beaktas vid valet av registreringssystem är att den känsla av säkerhet, som officialgranskningen av relativa hinder ger, i viss mån är illusorisk. Även om Patent- och registreringsverkets granskning är tämligen omfattande, innebär den i praktiken endast att av verket beviljade registreringar samt tidigare inkomna och avskrivna sådana utgör underlag för prövningen. På grund av att nyhetskravet är absolut (globalt), kvarstår således möjligheten att det förekommer nyhetsskadliga tidigare mönster på annat håll. Den som verkligen vill försäkra sig om att en registrerad mönsterrätt är hållbar måste således redan nu göra kompletterande undersökningar. Genom utvecklingen mot ett alltmer internationellt samhälle har denna invändning med tiden fått ökad tyngd. Antalet i Sverige giltiga registreringar – och därmed granskningsunderlaget – ökar hela tiden. Ytterligare ökning kan förväntas om Sverige ansluter sig till Haag-arrangemanget och när ansökningar kan ges in på grund av förordningen om gemenskapsformgivning. Antalet internationella ansökningar kommer att försvåra granskningen på nationell nivå och kommer efter hand att leda till att tillförlitligheten i granskningen minskar.

Vid bedömningen av vilket som numera är att föredra (officialgranskning av relativa registreringshinder eller inte och omfattningen av granskningen av absoluta hinder) finns det vidare anledning att påpeka att det registreringsförfarande som valdes vid tillkomsten av mönsterskyddslagen byggde på bl.a. två grundläggande förutsättningar. Den ena var att registreringsförfarandet skulle ta ett par månader i anspråk och den andra att industrin önskade den valda lösningen med förprovning (se prop. 1969:168 s. 90 ff.).

Enligt uppgift från Patent- och registreringsverket uppgår i dag den genomsnittliga handläggningstiden till cirka ett år. Visserligen har, sedan avdelningen satt in åtgärder för att bringa ned balanserna, balansproblemen vid Patent- och registreringsverkets varumärkes- och mönsteravdelning i Söderhamn minskat något. Det kan också antas att balanserna kan komma att minska ytterligare. För att komma ned i väsentligt kortare handläggningstider torde dock krävas att Patent- och registreringsverkets arbetsuppgifter minskas väsentligt.

Ett genomförande av direktivet leder till att det i Patent- och registreringsverket förs in nya materiella hinder mot registrering, som inte i egentlig mening rör ett mönsters förhållande till äldre rättigheter. De hinder som avses i detta sammanhang är de krav som rör beståndsdelar i sammansatta produkter (artikel 3), delar uteslutande betingade av produktens tekniska funktion (artikel 7.1) och sammankopplingar (artikel 7.2). En undersökning av dessa registreringshinder ställer andra krav på kompetens hos mönsteravdelningen än vad som nu är fallet. Exempelvis skulle helt andra krav på teknisk kunskap krävas. Om officialgranskningen i framtiden skulle komma att omfatta också dessa nytillkommande absoluta registreringshinder, kan detta förväntas leda till

ökade kostnader för Patent- och registreringsverket. Patent- och registreringsverket har i beräkningar uppskattat merkostnaden till 2 684 000 kr per år. Skulle denna merkostnad behöva täckas löpande genom ökade avgifter för registrering av mönster, skulle det i runda tal kunna medföra en fördubbling av nuvarande avgifter. Om skyldigheten för Patent- och registreringsverket att genomföra officialgranskning inte begränsas, kan man utgå ifrån att tidsåtgången för granskning skulle öka på grund av de nytillkomna registreringshindren. Ett bibehållande av den nuvarande officialprövningen skulle således efter direktivets genomförande öka både kostnaderna och tidsåtgången för en registrering.

Såvitt gäller önskemålen från industrin är intresset nu i högre grad än tidigare inriktat mot en mer begränsad officialgranskning. Utan en förgranskning som omfattar relativa registreringshinder är företagen och mönsterskaparna hänvisade till att – själva eller genom andra företag som mot ersättning handlägger mönsterärenden – granska mönsterkungörelserna och göra invändningar i de fall de anser att en ansökan eller registrering kränker deras rätt. Det finns därför anledning att ifrågasätta om en inskränkning av förgranskningen skulle missgynna de mindre och medelstora företagen, som i stor utsträckning söker mönsterskydd utan hjälp av ombud. *Företagarnas Riksorganisation (FR)*, som företräder små och medelstora företag, har emellertid välkomnat förändringar som leder till att förfarandet blir enklare och billigare och har inte haft något att erinra mot utredningens förslag. Enligt föreningen är det dock viktigt att det finns en möjlighet att få en motsvarande granskning utförd av Patent- och registreringsverket som inte fördyrar mönsterskyddet i förhållande till vad som gäller i dag. Även *Sveriges Industriförbund, numera Föreningen Svenskt Näringsliv*, har tillstyrkt utredningens förslag.

För både större och mindre företag är tidsaspekten numera av större betydelse än tidigare. För många företag – både större och mindre – är det i dag av stor vikt att snabbt och billigt kunna komma i åtnjutande av det skydd som en mönsterregistrering ändå innebär. Mot denna bakgrund måste stor försiktighet iaktas med åtgärder som kan misstänkas medföra ökade kostnader och försvåra ansträngningarna att bringa ned handläggningstiden för ansökningar om mönsterskydd.

Patent- och registreringsverkets möjligheter att erbjuda ett snabbt, enkelt och billigt registreringsförfarande kommer att få än större betydelse genom den nyligen antagna EG-förordningen om gemenskapsformgivning. Som tidigare påpekats kommer denna att innehålla ett registreringsförfarande som inte innefattar någon officialgranskning av relativa registreringshinder. En registrering av en gemenskapsformgivning blir giltig även i Sverige. Det finns anledning att utgå ifrån att intresset för att utnyttja nationella registreringssystem blir beroende av att nationell registrering kan erhålla minst lika snabbt och billigt som på den gemenskapsrättsliga nivån. Annars kommer många formgivare och företag finna sig hänvisade till att utnyttja skyddet enligt EG-förordningen även i fall då de egentligen är intresserade av att skydda sin produkt endast på den nationella marknaden.

De nackdelar som är förenade med en mindre omfattande officialgranskning kan i stor utsträckning motverkas genom en utökning av Patent- och registreringsverkets uppdragsservice. Redan i dag finns goda

möjligheter att få till stånd undersökningar av ett mönsters nyhet inom ramen för Patent- och registreringsverkets uppdragsverksamhet. Detta är för övrigt den vanliga vägen också då mönsterombud vill få en sådan undersökning utförd i Sverige. Det finns vidare skäl att utgå ifrån att den tekniska utvecklingen på informationsteknikens område kommer att göra det lättare och billigare att bevaka egna rättigheter och undersöka om ett eget mönster kränker en äldre rätt. Med en utökning av Patent- och registreringsverkets uppdragsservice skulle den möjlighet till ytterligare granskning som *Företagarnas Riksorganisation (FR)* efterfrågat tillgodoses. Dock skall anmärkas att sökandena själva kommer att få bära kostnaderna för en sådan granskning. Detta innebär att det inte med säkerhet går att bedöma huruvida de totala kostnaderna för sökandena skulle bli desamma som i dag. Emellertid kan det konstateras att ett sådant system i vart fall inte skulle bli dyrare än ett system där förgranskningen behålles och där myndigheten även skall granska de genom direktivet tillkommande kraven. *Föreningen Svensk Form* har ifrågasatt lämpligheten av en begränsad officialprövning. *Arkitektförbundet* har ifrågasatt om ett system med begränsad officialprövning i förening med utökad uppdragsservice kommer att leda till kortare handläggningstider. *Patentbesvärsträtten* är å sin sida inte övertygad att Patent- och registreringsverkets handläggningstider skulle öka genom en fortsatt nyhetsgranskning, eftersom handläggningstiderna får anses vara en kvardröjande effekt av utlokaliseringen av myndigheten till Söderhamn som på sikt kommer att rättas till.

Regeringen anser emellertid i likhet med utredningen och majoriteten av remissinstanserna att en begränsad officialgranskning i betydande grad skulle underlätta Patent- och registreringsverkets granskning och därmed leda till kortare handläggningstider. Även om de nuvarande handläggningstiderna, på grund av särskilda insatser, kan antas i viss mån bli kortare framöver anser regeringen det viktigt att kunna erbjuda ett skydd för mönster betydligt snabbare än vad som är fallet i dag. En ordning med en begränsad förprövning skulle kunna leda till att skydd ges endast några veckor efter det att ansökan har lämnats in. Med en sådan granskning minskar även behovet av att utfärda förelägganden, vilket skulle ytterligare underlätta ansträngningarna att minska handläggningstiderna.

Den minskade arbetsbördan för Patent- och registreringsverket kan också, åtminstone på sikt, väntas medföra att avgiften för en enkel registrering kan sänkas eller i allt fall att framtida avgiftshöjningar kan undvikas. Härigenom skapas en flexibilitet i avgiftssystemet, som är till fördel för näringslivet. Den som vill mönsterskydda en formgivning kan börja med att genast söka en billigare registrering och skjuta upp den ytterligare kostnad som är förenad med en undersökning beträffande förekomsten av alla skyddsförutsättningar till dess han eller hon säkrare kan bedöma om produkten ifråga har ett så stort kommersiellt värde att den ytterligare kostnaden är motiverad. Ett snabbt och billigt nationellt system ger också en verklig valmöjlighet mellan det nationella systemet och ett skydd enligt EG-förordningen.

Sammantaget finns det enligt regeringens mening inte anledning att bibehålla en granskning av samtliga absoluta hinder och av de relativa registreringshindren. I stället föreslår regeringen i likhet med utredningen

att Patent- och registreringsverkets granskning av registreringshinder väsentligt begränsas. Förslaget innebär att svensk lagstiftning kommer i bättre överensstämmelse med förordningen om gemenskapsformgivning och med lagstiftningen i Danmark och Norge.

Utredningen har i delbetänkandet föreslagit att officialgranskningen skall omfatta huruvida mönstret är ett mönster i lagens mening och huruvida det strider mot goda seder eller allmän ordning. *Patent- och registreringsverket* har föreslagit att officialgranskningen även skall omfatta registreringshinder i form av en otillåten användning av statsvapen, flaggor och andra officiella beteckningar. Skälen för detta är att bevakningen av att mönster inte strider mot sådana hinder svarar mot väsentliga allmänintressen, såväl nationella som internationella. Patent- och registreringsverket anser det därmed naturligt att verket i egenskap av statlig myndighet får ett särskilt ansvar för att sådana samhällseliga intressen bevakas. Även *Patentbesvärslätten* har framfört att officialgranskningen bör omfatta frågan huruvida mönstret utan tillstånd innehåller vapen eller andra officiella beteckningar. Patentbesvärslätten har särskilt hänvisat till att Patent- och registreringsverket är den myndighet som enligt förordningen (1976:100) om vissa officiella beteckningar ger tillstånd till användning av sådana vapen och officiella beteckningar. Regeringen delar remissinstansernas bedömning och anser att Patent- och registreringsverkets granskning även bör omfatta de hinder som framgår av 4 § första stycket 2 mönsterskyddslagen, dvs. statsvapen, flaggor och andra officiella beteckningar. En sådan ordning har också föreslagits av utredningen i slutbetänkandet.

Beträffande de ekonomiska konsekvenserna av regeringens förslag hänvisas till avsnitt 15.

13.3.2 Nyhetsförsäkran

Regeringens förslag: Kravet i 3 § tredje stycket mönsterskyddslagen (1970:485) på nyhetsförsäkran vid en ansökan om registrering av ett mönster tas bort.

Utredningens förslag överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna har lämnat förslaget utan erinran.

Skälen för regeringens förslag: Bestämmelsen om nyhetsförsäkran i 10 § tredje stycket mönsterskyddslagen, som innebär att den som ansöker om registrering av ett mönster på heder och samvete skall intyga att mönstret är nytt, får till följd att den som uppsåtligt eller av grov oaktsamhet lämnar en felaktig uppgift i sin försäkran kan dömas för osann försäkran eller vårdslös försäkran till böter eller fängelse (15 kap. 10 § BrB). Det huvudsakliga syftet bakom bestämmelsen är att komplettera förprövningsförfarandet. Med anledning av vad regeringen föreslår beträffande förprövningen finns anledning att se över kravet på nyhetsförsäkran.

Vid remissbehandlingen av förslaget till mönsterskyddslagen framfördes från bl.a. Svea hovrätt och Riksåklagaren vissa betänkligheter mot ett krav på nyhetsförsäkran (se prop. 1969:168 s. 85 f.). Exempelvis framfördes att den objektiva avgränsningen av vad som skall anses känt

enligt mönsterskyddslagen är vanskelig att göra. Vidare påtalades att det var förenat med svårigheter att styrka uppsåt eller grov oaktsamhet. Bestämmelsen skulle härigenom få en begränsad räckvidd. Något som talar för att detta även blivit fallet är den omständigheten att bestämmelsen aldrig lett till något åtal under den tid mönsterskyddslagen varit i kraft.

Vad gäller den objektiva avgränsningen av vad som skall anses känt kan hävdas att mönsterdirektivet medför att denna blir än mer oklar. Detta med anledning av att vad som skall anses känt enligt artikel 6.2 är det som berörd sektor inom gemenskapen i sin normala affärsverksamhet har kännedom om. Det tillkommer således en bestämning utöver förekomsten av tidigare mönster. Nyheten blir även beroende av vem som har kännedom om tidigare mönster. Ett mönster behöver således inte påverka nyheten hos ett senare mönster om det tidigare mönstret inte var känt bland de relevanta fackkretsarna.

Till det nu anförda kommer att EG-förordningen om gemenskapsformgivning inte innehåller något krav på nyhetsförsäkran. Detsamma gäller den nya danska designloven.

Sammantaget finns med hänsyn till den begränsade praktiska betydelsen av ett krav på nyhetsförsäkran, förhållandet till EG-rätten, och den nordiska rättslikheten inte skäl att behålla den.

13.3.3 Invändningsförfarandet

Regeringens förslag: Mönsterskyddslagen (1970:485) ändras så att registrering sker omedelbart efter det att officialgranskningen avseende vissa absoluta registreringshinder har skett. Invändningsförfarandet blir tillgängligt först efter registreringen.

Invändning får göras endast av följande personer i nedan angivna fall. Om registrering skett trots att mönstret konkurrerar med en tidigare ansökan om mönsterregistrering eller en registrering beviljad p.g.a. en sådan ansökan, får invändning göras endast av den som ansöker om eller innehar den äldre rättigheten.

Om mönstret innebär en otillåten användning av annans skyddade kännetecken, konstnärliga eller litterära verk eller fotografiska bild, får invändning göras endast av den som ansöker om eller innehar den rättigheten.

Om mönstret innebär en otillåten användning av de vapen eller andra symboler som omfattas av 4 § första stycket 1 i den föreslagna lydelsen av mönsterskyddslagen (1970:485), får invändning göras endast av den person eller organisation som berörs av användningen.

I övrigt skall ingen begränsning råda i möjligheten att framställa invändning.

I avvaktan på en total översyn av mönsterskyddslagen (1970:485) skall möjligheten i 21 § mönsterskyddslagen (1970:485) för registreringsmyndigheten att pröva en invändning trots att den har återkallats finnas kvar.

I konsekvens med att invändningsförfarandet blir tillgängligt först efter registrering upphävs 23 § mönsterskyddslagen (1970:485).

Utredningens förslag överensstämmer i stort med regeringens. Utredningen har emellertid föreslagit att möjligheten att pröva en invändning som återkallats endast skall gälla om grund för hävning enligt 1 a § 1 eller 4 § 1 föreligger, dvs. om registreringen inte avser ett mönster i lagens mening eller om det strider mot allmän ordning eller goda seder.

Remissinstanserna har i huvudsak tillstyrkt förslaget eller lämnat det utan erinran.

Skälen för regeringens förslag: Det nuvarande invändningsförfarandet innebär som framgått av det föregående att en registreringsansökan kungörs när förgranskning har skett. I patent- och varumärkeslagarna kommer däremot invändningsförfarandet efter patentets meddelande respektive varumärkets registrering. Som skäl för en sådan ordning anfördes beträffande båda de nu nämnda lagarna att det var av vikt, att den som sökt ett patent eller varumärke snabbt kunde få tillgång till de rättigheter ett patent eller en varumärkesregistrering ger. Det skulle exempelvis göra det lättare för innehavaren att ingripa mot intrång. Dessutom anfördes att systemet var både snabbare och billigare (se prop. 1993/94 s. 44 f. och prop. 1994/95 s. 40 f.). Vissa av de skäl som föranlett ändringarna i patent- och varumärkeslagarna gör sig gällande även för mönsterskyddslagens del. Det är vidare av värde att samma regler gäller i samtliga lagar på det industriella rättsskyddets område.

Att beakta är även att mönsterdirektivet tillför ytterligare skydds-förutsättningar i förhållande till vad som är fallet i dag. På grund härav och då regeringen föreslagit en begränsning av officialgranskningen finns risk att invändningsförfarandet blir mer omfattande och tidskrävande i framtiden. Ett mer tidskrävande invändningsförfarande skulle med nuvarande ordning leda till att innehavaren inte tillräckligt snabbt får tillgång till de rättigheter en registrering medför. Även detta talar för att invändningsförfarandet bör komma efter det att mönstret registrerats.

Sammantaget finner regeringen i likhet med utredningen att skälen överväger för att låta invändningsförfarandet följa på registreringen av ett mönster.

Någon begränsning av vem som kan framställa en invändning finns inte enligt mönsterskyddslagen. Av den tidigare framställningen har framgått att artikel 11.3–5 i mönsterdirektivet innehåller vissa inskränkningar i rätten att föra talan om hävning av en registrering. Med en ordning där invändningsförfarandet följer på en registrering gör sig samma skäl gällande för en inskränkning i rätten att framställa en invändning som för en inskränkning i rätten att föra talan om hävning av en registrering, dock med ett undantag. Detta gäller bestämmelsen i den föreslagna lydelsen av 31 a § mönsterskyddslagen att talan, vad gäller hävning i domstol, i övriga fall för föras endast av den som *lider förfång av registreringen*. En sådan begränsning finns redan i dag vad gäller talan om hävning i domstol. Någon sådan begränsning finns emellertid inte i dag vad gäller rätten att framställa *invändning*. Denna skillnad bör bestå eftersom det bör vara ett strängare krav för en talan vid domstol än vid ett invändningsförfarande hos registreringsmyndigheten. Invändningsförfarandet följer ju direkt efter registreringen och är begränsat i tiden.

Utredningen har förslagit en begränsning vad gäller möjligheten att pröva en invändning som har återkallats av invändaren. I dag finns möjlighet att likväl pröva en sådan invändning om särskilda skäl föreligger. Motsvarande gäller i patentlagen och varumärkeslagen. *Patent- och registreringsverket* och *Patentbesvärsträtten* har uttryckt uppfattningen att utredningens förslag ger ett otillräckligt handlingsutrymme för registreringsmyndigheten i fall där en upprätthållen registrering skulle framstå som stötande. 1999 års patentprocessutredning har emellertid föreslagit att möjligheten att pröva återkallade invändningar helt avskaffas i patentlagen och varumärkeslagen (SOU 2001:33). I avvaktan på behandlingen av detta betänkande och i avvaktan på en total översyn av mönsterskyddslagen anser regeringen att någon ändring inte nu bör göras i detta hänseende.

13.3.4 Samregistrering

Regeringens förslag: Mönster och ornament skall kunna samregistreras under förutsättning att de hör till samma huvudklass enligt Locarnoöverenskommelsen om internationell klassificering av mönster.

Utredningens förslag överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna har i princip lämnat förslaget utan erinran. Någon remissinstans har framhållit att dagens möjlighet till samregistrering bör finnas kvar vid sidan av den föreslagna möjligheten.

Skälen för regeringens förslag: Som har framgått ovan av beskrivningen av nuvarande ordning får enligt 11 § mönsterskyddslagen mönster som hör samman med avseende på tillverkning och bruk samregistreras. En samregistrering får omfatta högst 20 mönster och får inte avse ornament. En samregistrering innebär att endast en ansökningsavgift betalas. Dock skall en samregistreringsavgift för varje mönster utöver det första betalas. Denna är dock lägre än ansökningsavgiften.

Utvecklingen har lett till att allt fler samregistreringar sker. Av 2364 ansökningar inkomna år 1999 avsåg 2134 ansökningar ett mönster och 230 ansökningar samregistrering av tillhoppa 843 mönster. De ansökningar som lämnades in till Patent- och registreringsverket under år 1999 avsåg således i själva verket 2977 mönster.

Enligt den nya konvention som beslutades i Genève år 1999 om internationella registreringar (se avsnitt 2.2.3) får ett obegränsat antal mönster ingå i en ansökan under förutsättning av att de hör till samma huvudklass enligt Locarnoöverenskommelsen om internationell klassificering av mönster. Sverige skulle i och för sig vid en eventuell anslutning till konventionen kunna behålla de nuvarande reglerna. Det ankommer nämligen på varje stat att själv bestämma i vilken omfattning nationella regler i detta avseende skall tillämpas. Den nuvarande ordningen leder emellertid till relativt omfattande arbete med att dela ansökningar och undersöka i vad mån samhörigheten är sådan att kravet på tillverkning och bruk är uppfyllt. Detta vållar i dag betydande problem.

EG-förordningen om gemenskapsformgivning innehåller inte något krav på att mönster måste höras samman med avseende på tillverkning och bruk för att kunna innefattas i en gemensam ansökan. Enligt förordningen krävs för samregistrering endast att mönstren tillhör samma klass enligt den internationella klassificeringen för mönster (Locarnoöverenskommelsen).

Ett samregistreringskrav som är utformat i enlighet med Haagarrangemanget och EG-förordningen behöver inte med nödvändighet leda till att antalet samregistreringar avsevärt ökar. Antalet samregistreringar är, som tidigare framförts, redan stort och en viss begränsning ligger i att mönstren måste höras till samma huvudklass.

De nu redovisade omständigheterna leder till slutsatsen att det finns skäl att redan nu införa en ordning som innebär att samregistrering skall få ske i samtliga de fall mönstren hör till samma huvudklass enligt Locarnoöverenskommelsen.

Mönster till ornament kan med den nuvarande lydelsen av 11 § mönsterskyddslagen inte bli föremål för samregistrering. Det saknas enligt regeringens mening bärande skäl för att inte tillåta en samregistrering av ornament, särskilt som det kommer att vara möjligt både enligt den kommande EG-förordningen och Haagarrangemanget. Det kan även antas att det särskilt inom viss industri (t.ex. textilindustrin) finns ett behov för en sådan möjlighet.

Att låta ornament bli föremål för samregistrering under samma förutsättningar som mönster till produkter leder till enklare administrativa rutiner och torde därför vara att föredra. Samregistrering bör därför kunna ske om de produkter ornamenten är avsedda att användas på hör till samma huvudklass enligt Locarnoöverenskommelsen.

14 Ombudskrav och prioritet

14.1 Inledning

I samtliga lagar på det industriella rättsskyddets område finns bestämmelser om ombud för sökande och rättighetshavare som saknar hemvist i Sverige. Bestämmelserna är sinsemellan något olika utformade. Samtliga lagar innehåller också bestämmelser om s.k. prioritet. Med prioritet avses i dessa sammanhang en rätt att få en ansökan om skydd behandlad som om den hade gjorts samtidigt som en tidigare ansökan beträffande samma skydds föremål. Bakgrunden till principen om prioritet är bl.a. att en förutsättning för immaterialrättsligt skydd ofta är att skydds föremålet uppfyller ett krav på nyhet. Utan möjligheten att åberopa prioritet skulle en tidigare ansökan vara nyhetsskadlig för en senare och därmed ett hinder mot den senare ansökningen.

Den 1 januari 2001 ändrades i vissa avseenden bestämmelserna om ombudskrav och prioritet i patentlagen (1967:837) och växtförädlarrättslagen (1997:306) (se prop. 2000/01:13). Bakgrunden till ändringarna var beträffande kravet på ombud att Europeiska kommissionen till Sverige överlämnat en formell underrättelse, i vilken kommissionen

angav att vissa bestämmelser om ombudskrav i patentlagen var oförenliga med EG-fördragets bestämmelser om fri rörlighet för tjänster och etableringsfrihet. När det gällde bestämmelserna om prioritet ändrades dessa i ljuset av det s.k. TRIP:s-avtalets allmänna bestämmelser om nationell behandling och mest-gynnad-nationsbehandling.

I mönsterskyddslagen finns bestämmelser om ombudskrav och prioritet som motsvarar bestämmelserna i patentlagen och växtförädlarrättslagen så som de var utformade före nämnda ändringar. Nedan behandlas först nuvarande ordning. I övervägandena behandlas först ombudskrav (kap. 13.2.1) och därefter prioritet (kap. 13.3.2).

14.2 Nuvarande ordning

Ombudskrav

För den som *ansöker* om registrering av ett mönster, och inte har hemvist i landet, gäller enligt 12 § mönsterskyddslagen ett obligatoriskt krav på ombud som kan företräda sökanden i allt som rör ansökningen. Även för utländska *innehavare* till en mönsterrätt gäller ett obligatoriskt krav på att ha ett här i landet bosatt ombud. Detta framgår av 45 § första stycket mönsterskyddslagen. Ombudet skall enligt denna bestämmelse ha behörighet att på innehavarens vägnar ta emot delgivning av stämning, kallelser och andra handlingar i mål och ärenden om mönsterrätt. Dock får ombudet inte ta emot stämning i brottmål eller föreläggande för part att infinns sig personligen vid domstol. Konsekvensen av att innehavaren inte uppfyller ombudskravet i 45 § första stycket mönsterskyddslagen är, enligt andra stycket i samma paragraf, att delgivning i stället får ske genom att den handling som skall delges sänds med posten till innehavaren under dennes i mönsterregistret antecknade adress. Finns ingen sådan adress antecknad i mönsterregistret får kungörelsedelgivning tillämpas. De båda ombudsbestämmelserna skiljer sig således åt vad gäller ombudets behörighet. Medan 12 § föreskriver att ombudet skall ha rätt att företräda sökanden i allt som rör ansökningen, har 45 § karaktären av en delgivningsbestämmelse. Detta har motiverats med att behovet av ombud för en utomlands boende innehavare av en registrering begränsar sig till fall då någon vill föra talan mot innehavaren vid domstol. I sådana fall är det av praktiska skäl erforderligt att det finns någon inom riket som är behörig att ta emot delgivning av stämning och andra meddelanden av domstolen.

Prioritet

Enligt 8 § första stycket mönsterskyddslagen får regeringen förordna att en ansökan om registrering av mönster, som tidigare angivits i ansökan om skydd i utlandet, i vissa avseende skall anses gjord samtidigt med ansökan i utlandet, om sökanden yrkar det. Av samma bestämmelse framgår att denna s.k. konventionsprioritet har betydelse vid tillämpning av bestämmelserna om nyhetshinder (2 § mönsterskyddslagen) och för användarrätt (6 § mönsterskyddslagen). I förordnandet skall anges de närmare villkoren under vilka prioritet får åtnjutas.

Bestämmelserna om prioritet grundas på Pariskonventionen. Bestämmelserna i Pariskonventionen tillkom i syfte att göra det möjligt att få skydd för ett mönster i flera länder utan att behöva göra ansökningarna samtidigt. Genom prioritetsbestämmelserna undgår man bl.a. att en egen ansökan i ett land utgör nyhets hinder för en senare ansökan i ett annat land.

Förordnande enligt 8 § andra stycket mönsterskyddslagen har meddelats i 8–11 §§ mönsterskyddsförordningen. Som villkor för att prioritet skall medges föreskrivs att mönstret skall ha angivits i ansökan om mönsterregistrering eller om skydd för nyttighetsmodell i främmande stat som är ansluten till Pariskonventionen. Patent- och registreringsverket kan i de fall myndigheten finner skäl för det även medge att prioritet får åtnjutas för en ansökan gjord i en stat som inte är ansluten till Pariskonventionen. Vidare måste skydd för mönstret sökas i Sverige inom en tid av sex månader från ansökningsdagen i den främmande staten. Sökanden måste begära prioritet i den i Sverige inlämnade ansökan, ange var och när den tidigare ansökan gjordes samt, så snart det kan ske, lämna uppgift om den tidigare ansökans nummer.

Mönsterskyddslagen i dess nuvarande lydelse innehåller således inte några bestämmelser om när prioritet kan åtnjutas, fränsett att prioritet får grundas endast på en ansökan gjord i ett annat land än Sverige. De materiella bestämmelserna rörande rätten till prioritet är i stället meddelade i 8 § första stycket mönsterskyddsförordningen. I samband med Sveriges anslutning till den Europeiska patentkonventionen gjordes den bedömningen att de materiella bestämmelserna om när prioritet kan åtnjutas bör anges i lag (se prop. 1977/78:1 del A, s. 207). Skälet för detta var att det av regeringsformen följer att viktiga privaträttsliga regler skall anges i lag.

14.3 Överväganden

14.3.1 Ombudskrav

Regeringens förslag: Det skall inte längre vara obligatoriskt för utländska *sökande* att ha ett ombud med hemvist i Sverige. Patent- och registreringsverket skall dock kunna kräva att sökanden skaffar sig ett ombud i Sverige för att ta emot delgivningar. Bestämmelsen om ombud för utländska *innehavare* av en mönsterrätt behålls oförändrad.

Utredningens förslag överensstämmer i huvudsak med regeringens.

Remissinstanserna: *Patent- och registreringsverket* har förordnat att i samband med kungörelsedelgivning, handlingen kungörs på sätt regeringen meddelar. *Svenska föreningen för industriellt rättsskydd (SFIR)* har ifrågasatt om utredningens förslag med delgivningsombud är tillräckligt långtgående för att vara förenligt med EG-rätten. *Svenska patentombudsföreningen (SPOF)* har framfört att det borde vara tillräckligt att ombudet har hemvist i EES.

Skälen för förslaget: Med anledning av att kommissionen till Sverige överlämnat en formell underrättelse, i vilken kommissionen angav att bestämmelserna i 12 § patentlagen var oförenliga med EG-fördragets

bestämmelser om etableringsfrihet och fri rörlighet för tjänster, infördes den 1 januari 2001 ändringar i 12 § patentlagen och 5 kap. 4 § växtförädlarrättslagen (se prop.2000/01:13).

Ändringarna innebär att bestämmelserna om ombudskrav för *patentsökande* och *sökande* av växtförädlarrätt samordnades. Vidare innebär ändringarna att Patent- och registreringsverket respektive Växsortnämnden i fortsättningen skulle kunna kräva att en utländsk sökande skaffar ett ombud i Sverige för att ta emot delgivningar, men inte för något annat ändamål. Det obligatoriska kravet på ombud togs alltså bort och bestämmelsen utformades som en delgivningsbestämmelse.

I princip gör sig samma argument gällande för ändringar av mönsterskyddslagen som för patentlagen och växtförädlarrättslagen. Eftersom samma skäl ligger bakom bestämmelserna om ombudskrav i de olika lagarna på det industriella rättsskyddets område, bör bestämmelserna i de olika lagarna vara enhetliga. Bestämmelserna i mönsterskyddslagen bör därmed utformas i enlighet med de ändringar som har gjorts i patentlagen och växtförädlarrättslagen. Såvitt gäller den närmare bakgrunden till och skälen för ändringen hänvisas till regeringens överväganden i prop. 2000/01:13.

14.3.2 Prioritet

Regeringens förslag: I mönsterskyddslagen (1970:485) anges uttryckligen att prioritet skall medges också från ansökningar om mönsterregistrering eller om nyttighetsmodell som gjorts i en stat som är ansluten till Världshandelsorganisationen (WTO). Vidare anges uttryckligen den tid inom vilken prioritet får åtnjutas, dvs. sex månader. De föreskrifter om de närmare förutsättningarna för rätten till prioritet som i dag finns i mönsterskyddsförordningen (1970:486) förs över till mönsterskyddslagen (1970:485).

Utredningens förslag överensstämmer i huvudsak med regeringens. Utredningens förslag innehåller dock inte något förslag om att föra över *samtliga* de föreskrifter om prioritet som i dag finns i mönsterskyddsförordningen till mönsterskyddslagen.

Remissinstanserna har tillstyrkt eller i huvudsak inte haft någon erinran mot utredningens förslag. Några remissinstanser har haft synpunkter på några detaljer när det gäller utformningen av förslaget. *Stockholms tingsrätt* och *Patentbesvärslagen* har erinrat om den avvägning som gjordes i prop. 2000/01:13 med anledning av lagrådets synpunkter om reglering av bestämmelserna om prioritet vid patentansökningar m.m. i lagform.

Skälen för regeringens förslag: Som framgått tidigare har ändringar nyligen gjorts i patentlagen och växtförädlarrättslagen som innebär att prioritet även skall medges för en ansökan om patent eller växtförädlarrätt som gjorts i en stat som är medlem i WTO (prop. 2000/01:13).

Ändringarna föranleddes av att TRIP:s-avtalet (se ovan under avsnitt 3.2.5) anses medföra en skyldighet för medlemsstaterna att medge

prioritet från en ansökan om patent eller motsvarande som gjorts i en annan medlemsstat i WTO.

Eftersom TRIP:s-avtalet också omfattar mönsterskydd bör prioritet medges även från en ansökan om mönsterskydd eller nyttighetsmodell som har gjorts i en annan medlemsstat i WTO. Mönsterskyddslagen bör således ändras i detta avseende.

Som framgått ovan finns de materiella bestämmelserna om när prioritet kan åtnjutas i dag i mönsterskyddsförordningen (1970:486). I det lagstiftningsärende som föregick ändringarna i patentlagen och växtförädlarrättslagen (prop. 2000/01:13) framförde Lagrådet, mot bakgrund av regeringsformens bestämmelser, att det är ett ofrånkomligt krav att föreskrifterna om de villkor som en sökande skall uppfylla för att få rätt till prioritet finns i lag. Synpunkten grundar sig på den omständigheten att påföljden av att föreskrifterna inte iakttas är av civilrättslig art och av stor betydelse för sökanden; rätten till prioritet går förlorad. Regeringen delade Lagrådets bedömning och föreslog att bestämmelserna om prioritet i patentkungörelsen (1967:838) och växtförädlarrättsförordningen (1997:383) fördes in i patentlagen respektive växtförädlarrättslagen.

Motsvarande argument görs sig gällande när det gäller rätten till prioritet vid ansökan om mönsterregistrering. Regeringen föreslår därför att samtliga föreskrifter om prioritet som i dag finns i mönsterskyddsförordningen förs över till mönsterskyddslagen.

15 Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser

Regeringens förslag: Ändringarna i mönsterskyddslagen (1970:485) föreslås träda i kraft den 1 juli 2002. De blir tillämpliga även på redan ingivna ansökningar och redan registrerade mönster. I vissa särskilt angivna situationer skall dock äldre bestämmelser tillämpas. En ansökan om registrering som har getts in före den 28 oktober 2001 skall vad gäller registreringsförfarandet och registreringsförutsättningarna behandlas och avgöras enligt äldre bestämmelser. Bestämmelserna i 2 a och 4 a §§ skall vidare inte tillämpas på mönster som har registrerats på grundval av ansökningar ingivna före ikraftträdandet. De nya villkoren för mönsterrätt skall inte utgöra grund för hävande av en registrering beviljad enligt de gamla bestämmelserna. En mönsterregistrering för vilken skyddstiden om 15 år har löpt ut efter den 27 oktober 2001 får förlängas för ytterligare två femårsperioder om ansökan om förnyelse ges in före den 31 december 2002. Den som har påbörjat ett utnyttjande av ett mönster, som tidigare fått ske fritt men som nu fordrar mönsterhavarens samtycke, får fortsätta utnyttjandet trots att ensamrätten fått en vidare omfattning enligt den nya lagstiftningen.

Utredningens förslag överensstämmer i huvudsak med regeringens.

Remissinstanserna har i huvudsak inte haft något att erinra mot utredningens förslag.

Skälen för regeringens förslag: De nödvändiga anpassningarna av svensk rätt till direktivet skulle enligt artikel 19.1 ha trätt ikraft senast

den 28 oktober 2001. Regeringen föreslår att lagändringarna träder i kraft den 1 juli 2002.

Genom de föreslagna ändringarna kommer förutsättningarna för mönsterrätt, rättens omfattning och innehåll samt frågan om när den kan förklaras ogiltig att få annat innehåll.

Det är en allmän princip inom immaterialrätten att en ny lag blir tillämplig också på rättigheter som uppkommit dessförinnan (se exempelvis prop. 1966:40 s. 259 angående patentlagen). Därigenom undviker man att två parallella skyddssystem blir gällande för lång tid framöver. I den mönsterskyddsrettsliga lagstiftningen har dock denna huvudregel i viss mån frångåtts tidigare (se prop. 1969:168 s. 265 ff.).

Utgångspunkten för de regler som är föranledda av mönsterdirektivet är – i likhet med vad som generellt gäller inom immaterialrätten – att de skall tillämpas även på mönsterrätt som sökts eller förvärvats före ikraftträdandet. Detta gäller under förutsättning att annat inte föreskrivs i direktivet. Eftersom implementeringsfristen inte har iakttagits har i viss mån behov uppstått att införa vissa särskilda övergångsbestämmelser för att enskilda inte skall gå miste om rättigheter de skulle ha fått om direktivet hade genomförts i tid.

Enligt artikel 2.1 a i mönsterdirektivet skall direktivet tillämpas på mönsterrätter som är registrerade av medlemsstaternas centrala immaterialrättsmyndigheter eller internationella avtal med rättsverkan i en medlemsstat. Varje medlemsstat får dock enligt artikel 11.8 bestämma att hinder för registrering eller grund för ogiltigförklaring som gällt i den medlemsstaten före den dag då direktivet skulle ha varit genomfört skall tillämpas på mönsterrätter för vilka ansökan lämnats in före denna dag och på registreringar av sådana. Enligt artikel 12.2 gäller vidare att om vissa handlingar, som är förbjudna enligt direktivet, inte var förbjudna enligt lagstiftningen i en medlemsstat före den dag då direktivet skulle ha varit genomfört, kan de rättigheter som är knutna till mönsterrätten inte åberopas för att förhindra att någon som hade påbörjat sådana handlingar före den dagen fortsätter med detta.

Som har framgått tidigare har Patent- och registreringsverket en balans när det gäller behandlingen av ansökningar om mönsterregistrering uppgående till uppskattningsvis ett år. På grund härav kommer ansökningar som har getts in före den 28 oktober 2001, dvs. den dag då direktivet skulle ha varit genomfört, inte att behandlas förrän efter ikraftträdandet. Fråga uppkommer därmed om man bör införa en regel om att äldre bestämmelser, vad gäller skyddsförutsättningarna, bör tillämpas på ansökningar ingivna före denna dag. En övergångsbestämmelse med nu diskuterat innehåll har som nämnts ovan uttryckligt stöd i artikel 11.8 i direktivet. Det kan förutsättas att sökande som gett in en ansökan om registrering före den 28 oktober 2001 har utgått från att ansökan skall behandlas enligt den vid den tidpunkten gällande lagen. På grund härav bör en sådan övergångsbestämmelse införas. Det förefaller därutöver rimligt att även bestämmelserna om *registreringsförfarandet* tillämpas på dessa ansökningar. Dessa skall därmed officialprövas och kungöras för invändning före registrering i enlighet med de äldre bestämmelserna. Regeringen föreslår därför en övergångsbestämmelse om att ansökningar ingivna före den 28 oktober 2001 skall, vad gäller

registreringsförfarandet och registreringsförutsättningarna, behandlas och avgöras enligt äldre bestämmelser (punkten 3).

I detta sammanhang bör särskilt beaktas att de nya bestämmelserna i vissa avseenden innehåller en skärpning av reglerna för erhållande av mönsterrätt. Detta innebär att det är möjligt att vissa ansökningar kan bifallas om äldre bestämmelser tillämpas men måste avslås med tillämpning av de nya reglerna. Det kan t.ex. vara fallet då fråga är om icke synliga beståndsdelar i en sammansatt produkt och mönster till mekaniska sammankopplingar. I dessa fall bör de gamla bestämmelserna tillämpas på ansökningar ingivna före ikraftträdandet. En övergångsbestämmelse med detta innehåll föreslås därför i punkten 4.

De ändrade villkor för förvärvande av mönsterrätt, som direktivet medför, bör inte utgöra grund för hävande av en registrering för vilken de lagliga förutsättningarna var uppfyllda när beslutet fattades. I så fall skulle ju mönsterhavaren berövas en lagligen förvärvad mönsterrätt och det kan inte anses godtagbart. Detta är i enlighet med vad som sagts ovan förenligt med direktivet. Regeringen föreslår därför att en särskild övergångsbestämmelse för detta fall införs i punkten 5.

För att innehavare av en registrering som hade kunnat åberopa direktivets regler om rätt till förlängning av skyddstiden om direktivet hade genomförts i tid, inte skall gå miste om denna möjlighet bör en särskild bestämmelse införas som hanterar denna situation (punkten 6). En registrering som har löpt ut efter den 27 oktober 2001 bör därför få förnyas för ytterligare två femårsperioder till sammanlagt maximalt 25 år under förutsättning att ansökan om förnyelse görs före den 31 december 2002. Den nya skyddsperioden löper från utgången av föregående period.

Åtgärder som inte fordrade mönsterhavarens tillstånd när de vidtogs bör inte kunna angripas med åberopande av de nya bestämmelserna. Det gäller verksamheter som tidigare kunnat bedrivas fritt därför att själva åtgärden inte omfattades av ensamrätten. Den som har börjat utnyttja ett mönster genom åtgärder som tidigare fått ske fritt bör få fortsätta verksamheten utan hinder av att ensamrätten utökas. Ett sådant undantag från huvudregeln är tillåtet enligt artikel 12.2. En övergångsbestämmelse med detta innehåll föreslås därför i punkten 7.

16 Ekonomiska konsekvenser, m.m.

<p>Regeringens bedömning: Regeringens förslag bör inte medföra några nämnvärda kostnader för det allmänna eller för enskilda. Förslagen får inte heller några konsekvenser för miljön eller jämställdheten</p>

Utredningens bedömning överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna har inte haft något att erinra mot bedömningen.

Skälen för regeringens bedömning: Inledningsvis kan konstateras att de som kommer att påverkas av förslagen i huvudsak är registreringsmyndigheten, dvs. Patent- och registreringsverket, och de enskilda formgivare och företag som skyddar sina mönster genom en registrering enligt mönsterskyddslagstiftningen. Det bör framhållas att

det inte med fullständig säkerhet går att förutse det genomslag regeringens förslag kan få med avseende på sådant som antalet ansökningar, invändningar i ansökningsärenden eller processer om hävande av beviljade registreringar.

Som framgått av regeringens förslag leder genomförandet av mönsterdirektivet till betydande ändringar i mönsterskyddslagen. Förutsättningarna för skydd blir delvis fler och annorlunda utformande. De kommer bl.a. att ställa andra krav på Patent- och registreringsverket.

De ändrade förutsättningarna för skydd skulle, med nuvarande system av officialgranskning vid registreringen, medföra ökade kostnader för Patent- och registreringsverket, främst i form av behov av personalförstärkningar. Genom regeringens förslag om en begränsning av officialgranskningens omfattning kommer denna effekt dock att motverkas. Ett visst genomslag kan dock det förändrade regelverket få genom att det nuvarande invändningsförfarandet bibehålls. I dag görs invändning endast i ett fåtal ärenden av de ca. 2500 ansökningar som görs årligen. Även med en förhållandevis betydande ökning av antalet invändningar bör regeringens förslag, enligt av Patent- och registreringsverket gjorda beräkningar, inte leda till några omedelbara kostnadsökningar. Som anförts i avsnitt 13.3.1 ovan är det till och med möjligt att den begränsade förprovning som nu föreslås kommer att leda till minskade kostnader för Patent- och registreringsverket. Det bör även framhållas att intresset för den nyhetsgranskning av mönster Patent- och registreringsverket i dag tillhandahåller mot avgift kan komma att öka.

Det kan antas att en minskad officialgranskning av ansökningar om mönsterskydd leder till en viss ökning av processer vid allmän domstol om hävande av beviljade registreringar. Antalet sådana processer har dock sedan mönsterskyddslagen trädde i kraft varit mycket lågt. Det rör sig om ett tiotal processer per år. Även om antalet processer skulle öka något torde därför påverkan på de allmänna domstolarnas arbetsbörda bli försumbar.

I viss mån kan förslagen sägas påverka små företags arbetsförutsättningar på ett positivt sätt. Detta genom att det kommer att bli lättare och ta kortare tid för de företag, som skyddar formgivning genom mönsterrätt, att erhålla en registrering. Det är tveksamt om den i förhållande till i dag begränsade officialprovningen kommer att innebära någon större praktisk skillnad vad gäller skyddets hållbarhet. Redan i dag ger nämligen den officialprovning som utförs en i allt större utsträckning illusorisk säkerhet. Det system som föreslås av regeringen kommer i stället skapa en större flexibilitet genom att sökanden kan välja vilka resurser som kan vara värda att ta i anspråk för att undersöka om mönstret är nytt.

Regeringen bedömer att förslagen inte kommer att medföra några konsekvenser för den kommunala självstyrelsen, brottsligheten, det brottsförebyggande arbetet, för sysselsättningen och offentlig service i olika delar av landet, jämställdheten mellan kvinnor och män eller för möjligheterna att nå de integrationspolitiska målen. Inte heller medför förslagen några konsekvenser för miljön.

17 Författningskommentar

1 §

I denna lag avses med

1. mönster: en produkts eller produktfels utseende, som bestäms av själva produktens detaljer eller av detaljer i produktens utsmyckning särskilt vad gäller linjer, konturer, färger, former, ytstrukturer eller material,

2. produkt: ett industriellt eller hantverksmässigt framställt föremål, inbegripet delar som skall monteras till en sammansatt produkt, förpackningar, utstyrelse, grafiska symboler och typsnitt, men inte datorprogram,

3. sammansatt produkt: en produkt som genom att den är sammansatt av flera utbytbara beståndsdelar kan tas isär och på nytt fogas samman.

Paragrafen innehåller definitioner av för lagens tillämpning centrala begrepp. Genom bestämmelsen genomförs artikel 1 i mönsterdirektivet.

I 1 § 1 räknas vissa detaljer upp som kan ha betydelse för att bestämma en produkts eller produktfels utseende. Uppräkningen är inte uttömmande. Det intryck dessa detaljer sammantaget ger en betraktare bestämmer produktens eller produktfels utseende. Genom användningen av uttrycket utseende markeras att det endast är sådana detaljer som kan förnimmas visuellt som får betydelse.

Enligt definitionen görs ingen åtskillnad mellan prydnads- och nyttomönster. Det krävs alltså inte några särskilda estetiska kvaliteter hos ett mönster för att detta skall omfattas av definitionen i 1 § 1. Till skillnad från nuvarande definition av mönster i 1 § mönsterskyddslagen (1970:485) görs inte någon uppdelning mellan en förebild för en varas utseende och ornament. I direktivtexten nämns dock ornament i den exemplifierande uppräkningslistan. I lagtexten har i stället för ornament valts det mer moderna och "talande" begreppet utsmyckning. Vidare utvecklas ovan att "produktfel" måste anses omfatta även icke omsättningsbara delar (se avsnitt 6.3.2). Ornament (utsmyckning) kommer därmed även framöver att kunna åtnjuta skydd.

Av 1 § 2 framgår vad som utgör en produkt. Uppräkningen av sådant som kan utgöra produkter är inte uttömmande. Begreppet "produkt" svarar delvis mot uttrycket "vara" i den nuvarande lydelsen av mönsterskyddslagen. Att märka är dock att begreppet "produkt" omfattar en något vidare krets av föremål än begreppet "vara". Exempelvis kan även företeelser av en icke-fysisk karaktär, t.ex. grafiska symboler och typsnitt, utgöra produkter. Under uttrycket grafiska symboler får anses falla även sådant som den layout som förekommer på en dators bildskärm (t.ex. s.k. ikoner, enskilda eller sammansatta, eller menyer som kan förekomma på bildskärmen).

I 1 § 3 ges en beskrivning av vad som utgör en sammansatt produkt. En sammansatt produkt skall således vara sammansatt av flera beståndsdelar. Dessa beståndsdelar skall vara så utformade att de kan bytas ut, så att produkten kan tas isär och på nytt fogas samman. Exempel på sammansatta produkter är bilar, många hushållsprodukter och vissa möbler.

1 a §

Den som har skapat ett mönster (formgivaren) eller den till vilken formgivarens rätt har övergått kan genom registrering enligt denna lag få ensamrätt till mönstret (mönsterrätt).

Paragrafen är ny och svarar delvis mot den nuvarande lydelsen av 1 § andra stycket mönsterskyddslagen (1970:485). Bestämmelsen är en följd av artiklarna 1 a, 3.1 och 12.1 i mönsterdirektivet.

Av skäl som anförs i avsnitt 9.3.1 har 5 § om ensamrättens innehåll ändrats i ett principiellt viktigt hänseende. Sålunda har det tidigare sättet att ange ensamrättens innehåll genom att räkna upp de former av yrkesmässigt utnyttjande som omfattas av ensamrätten ersatts av en generell utformad bestämmelse. Av det skälet har uttrycket ”yrkesmässigt utnyttja” utgått i bestämmelsen som nu förs in i 1 a §.

I övrigt är förändringarna i förhållande till 1 § andra stycket mönsterskyddslagen av språklig och redaktionell karaktär.

2 §

Mönsterrätt kan någon få endast om mönstret är nytt och särpräglat.

Ett mönster anses som nytt om inget identiskt mönster har gjorts allmänt tillgängligt före dagen för registreringsansökan eller, om prioritet åberopas enligt 8 – 8 d §§, före prioritetdagen. Mönster skall anses som identiska trots att de skiljer sig åt, om skillnaderna föreligger endast i oväsentliga avseenden.

Ett mönster anses ha särprägel om en kunnig användares helhetsintryck av mönstret skiljer sig från helhetsintrycket av varje annat mönster som har gjorts allmänt tillgängligt före den dag som anges i andra stycket. Vid bedömningen av om mönstret har särprägel skall hänsyn tas till det variationsutrymme som funnits för formgivaren vid framtagandet av mönstret.

Av paragrafen, som genomför artiklarna 3.2, 4 och 5 i mönsterdirektivet, följer att ett mönster skall vara nytt och särpräglat för att kunna få skydd. Dessa krav utgör de allmänna skyddsförutsättningarna och behandlas i avsnitt 7.3.1.

I andra stycket regleras när ett mönster skall anses som nytt. Kravet på nyhet innebär att ett mönster inte kan registreras om ett tidigare identiskt mönster blivit allmänt tillgängligt före ansöknings- eller prioritetdagen. Även inte allmänt tillgängliga mönster kan emellertid i vissa fall utgöra hinder mot en mönsterrätt, se 4 § andra stycket. Vad som närmare avses med uttrycket ”allmänt tillgängligt” framgår av 3 och 3 a §§. Med det i paragrafen använda uttrycket ”prioritetdagen” åsyftas den dag från vilken prioritet räknas i enlighet med bestämmelserna i 8 – 8 d §§.

Av tredje stycket framgår vad som avses med särprägel. Värderingen av om mönstret är särpräglat skall ske med utgångspunkt från det helhetsintryck en kunnig användare får av mönstret i förhållande till tidigare mönster. Den relevanta tidpunkten för denna bedömning är ansökningsdagen eller, om prioritet åberopas, prioritetdagen. Jämförelsen skall göras med vart och ett av de mönster som blivit allmänt tillgängliga före denna tidpunkt. Kravet på särprägel torde i stort motsvara det krav på väsentlig skillnad som gäller i dag.

Vid värderingen av om mönstret är särpräglat skall beaktas det variationsutrymme som funnits för formgivaren vid framtagandet av mönstret. Detta utrymme kan ha varit begränsat t.ex. på grund av mönstertätheten i en viss bransch men också på grund av att produkten i sig inte tillåter så många variationer. För att bättre beskriva vad som åsyftas har vissa förändringar gjorts i lagtexten jämfört med direktivtexten. Någon saklig skillnad är dock inte avsedd.

2 a §

Ett mönster till en beståndsdel i en sammansatt produkt, anses vara nytt och särpräglat endast om

1. beståndsdel eller del därav, när den har fogats in i den sammansatta produkten, förblir synlig vid normal användning av den produkten, och

2. mönstret till det som syns i sig uppfyller kraven på nyhet och särprägel i 2 §.

Med normal användning avses slutanvändarens användning med undantag för underhåll, service och reparationsarbeten.

Paragrafen är ny och innehåller viss särreglering av skyddsförutsättningarna för mönster som registreras för beståndsdelar i en sammansatt produkt. Bestämmelserna i paragrafen avser att genomföra artiklarna 3.3 och 3.4 i mönsterdirektivet och behandlas i avsnitt 7.3.3.

En beståndsdel eller en del därav kan bli föremål för skydd endast om den förblir synlig vid normal användning av den sammansatta produkten och mönstret till det som syns i sig uppfyller kraven på nyhet och särprägel. Bestämmelsen tar sikte på såväl hela beståndsdelar som mönster som avser en del av en beståndsdel. Kravet på synlighet bör inte ställas alltför högt, eftersom det då skulle leda till att en orimligt stor andel mönster inte skulle kunna skyddas. Det kan inte krävas att beståndsdel *alltid* skall vara synlig vid normalt bruk. Exempelvis måste delar på undersidan av en produkt eller som av någon annan anledning inte alltid syns kunna skyddas om de i övrigt uppfyller kraven för skydd.

Det bör påpekas att det i artikel 3.4 för närvarande förekommer ett översättningsfel genom att uttrycket ”inte” felaktigt förekommer i sista stycket. En rättelseprocedur har inletts för att rätta till detta fel i direktivtexten.

3 §

Ett mönster skall anses ha blivit allmänt tillgängligt om det har offentliggjorts i samband med ett registreringsförfarande eller på annat sätt. Detsamma gäller om mönstret har förevisats, använts i yrkesmässig verksamhet eller annars har blivit känt.

Trots det som sägs i första stycket anses ett mönster inte ha blivit allmänt tillgängligt

1. om fackkretsarna inom den aktuella sektorn inom den Europeiska ekonomiska samarbetsområdet i sin normala näringsverksamhet inte rimligen kunde ha fått kunskap om de åtgärder som nämns i första stycket före dagen för registreringsansökan, eller om prioritet åberopas enligt 8 – 8 d §§, före prioritetdagen.

2. om mönstret har blivit känt endast till följd av att det har visats för någon annan efter ett uttalat eller underförstått krav på att mönstret skall hållas hemligt.

Paragrafen handlar, liksom 3 a §, om när ett mönster skall anses som allmänt tillgängligt och behandlas i avsnitt 7.3.2. Paragrafen genomför artikel 6.1 i mönsterdirektivet.

Första stycket i paragrafen motsvarar 2 § andra stycket första meningen mönsterskyddslagen (1970:485) i dess nuvarande lydelse.

I 3 § används uttrycket ”ett registreringsförfarande” medan det i direktivet talas om att mönstret blivit offentliggjort i samband med registrering. Enligt de bestämmelser som gäller för allmänna handlingars offentlighet blir en ansökan om mönsterregistrering offentlig vid det tillfälle den inkommer till Patent- och registreringsverket. De handlingar i en ansökan som utvisar mönstret kan dock med stöd av 19 § mönsterskyddslagen hållas hemliga under en period av sex månader. En förutsättning för detta är att sökanden i ansökningen begär att dessa handlingarna skall hållas hemliga. Mot denna bakgrund är det missvisande att använda uttrycket ”registrering”.

Av andra stycket följer att ett mönster, trots att förutsättningarna enligt första stycket är uppfyllda, i vissa fall inte skall anses ha blivit allmänt tillgängligt. Skälen för valet av uttrycket ”fackkretsar” redovisas i avsnitt 7.3.2. Regeringen har vidare valt att använda begreppet ”åtgärder” i stället för ”omständigheter”. Någon saklig skillnad är inte avsedd med detta. Eftersom direktivet skall genomföras även av de stater som ingår i det Europeiska ekonomiska samarbetsområdet är det fackkretsarna i detta område som är relevanta. Begreppet ”gemenskapen” i direktivet har därför bytts ut mot ”Europeiska ekonomiska samarbetsområdet”.

Vidare följer av andra stycket att mönstret inte skall anses ha blivit allmänt tillgängligt om det har visats för annan efter ett tyst eller uttalat krav på att mönstret skall hållas hemligt. Det kan exempelvis tänkas att formgivaren förevisar mönstret för enskilda personer. Något krav på att en överenskommelse om hemlighållande skall föreligga mellan formgivaren och den han visar mönstret för finns inte utan det räcker, som framgår av ordalydelsen, med en ensidig förklaring från formgivaren.

3 a §

Ett mönster anses inte heller ha blivit allmänt tillgängligt om det har blivit känt inom en period av tolv månader före den dag som anges i 2 § andra stycket, förutsatt att mönstret har offentliggjorts eller annars gjorts känt

- 1. av formgivaren,*
- 2. av någon annan till följd av uppgifter som formgivaren tillhandahållit eller åtgärder som formgivaren vidtagit, eller*
- 3. till följd av missbruk i förhållande till formgivaren.*

Vad som sägs om formgivaren i denna paragraf gäller även den som formgivarens rätt har övergått till.

I paragrafen, som är ny och genomför artiklarna 6.2 och 6.3 i mönsterdirektivet, regleras ytterligare ett undantag från huvudregeln när ett

mönster skall anses ha blivit allmänt tillgängligt. I enlighet med direktivet införs nämligen en ettårig s.k. nyhetsfrist. Bestämmelsen ger bl.a. sökanden möjlighet att testa det kommersiella värdet av ett visst mönster innan ansökan om registrering sker, utan att nyheten därmed går förlorad.

Nyhetsfristen innebär även att annan än formgivaren kan göra ett mönster allmänt tillgängligt utan att det påverkar nyheten, om det sker till följd av uppgifter som tillhandahållits eller åtgärder som vidtagits av formgivaren. Lämnar formgivaren uppgifter om mönstret till ett nyhetsmedium, som sedan publicerar mönstret, behöver detta alltså inte innebära att nyhetskravet *inte* är uppfyllt.

Det bör i sammanhanget anmärkas att bestämmelsen endast avser en begränsning av nyhetskravet. Den medför följaktligen inte någon prioriteringsrätt eller förlängning av den prioriteringsrätt som kan erhållas med stöd av lagen.

4 §

Ett mönster får inte registreras

1. om mönstret strider mot goda seder eller allmän ordning,

2. om i mönstret utan tillstånd intagits *statsvapen, statsflagga eller annat statselement, statlig kontroll- eller garantibeteckning, annan beteckning som hänstämmer på svenska staten och därigenom ger mönstret en officiell karaktär, svenskt kommunalt vapen eller sådan internationell beteckning som åtnjuter skydd enligt lagen (1970:498) om skydd för vapen och vissa andra officiella beteckningar eller något som lätt kan förväxlas med vapen, flagga, emblem eller beteckning som nu nämns.*

Hinder mot mönsterrätten föreligger om mönstret strider mot ett äldre mönster för vilket registrering söktes tidigare men som inte var allmänt tillgängligt före den dag som anges i 2 § andra stycket, om det äldre mönstret framgår av en ansökan om registrering eller av en registrering i Sverige eller vid Byrån för harmonisering inom den inre marknaden (varumärken och formgivning), och om det äldre mönstret sedermera har gjorts allmänt tillgängligt.

Hinder mot mönsterrätten föreligger vidare om mönstret utan tillstånd innehåller

a) *någon annans i Sverige skyddade firma eller varukännetecken eller något som kan uppfattas som ett kännetecken som i näringsverksamhet har inarbetats i Sverige för annan,*

b) *någon annans porträtt eller något som kan uppfattas som annans släktnamn, konstnärsnamn eller likartat namn, om inte porträttet eller namnet uppenbart syftar på någon sedan länge avliden person,*

c) *något som kan uppfattas som titel på annans här i riket skyddade litterära eller konstnärliga verk i fall då titeln är egenartad eller något som kränker annans upphovsrätt till sådant verk eller annans rätt till fotografisk bild som åtnjuter skydd i Sverige.*

Som en följd av förslaget om begränsning av registreringsmyndighetens officialprövning till att avse endast vissa hinder mot mönsterrätten (se vidare avsnitt 13.3.1), har paragrafen delats upp i flera stycken. I första stycket anges hinder som omfattas av registreringsmyndighetens officialgranskning. Första stycket motsvarar i princip punkterna 1 och 2 a enligt

nuvarande lydelse av paragrafen. I första punkten har dock ordet *utnyttjande* tagits bort. Skälen för denna ändring redovisas under avsnitt 8.3.1. Ändringen är en följd av artikel 8 i mönsterdirektivet.

Andra stycket i paragrafen motsvarar delvis nuvarande 2 § andra stycket första meningen mönsterskyddslagen (1970:485) och genomför artikel 11.1 d i mönsterdirektivet. Bestämmelsen behandlas i avsnitt 8.3.3. Av bestämmelsen följer att äldre inte allmänt tillgängliga ansökningar om mönsterregistrering eller registreringar beviljade efter sådana ansökningar kan utgöra hinder mot mönsterrätten trots att kravet på nyhet i 2 § var uppfyllt. Den del av bestämmelsen i nuvarande 2 § andra stycket första meningen som avser inte allmänt tillgängliga ansökningar om patent eller varumärkesregistrering har tagits bort. De närmare skälen för denna ändring lämnas i avsnitt 8.3.3.

Tredje stycket motsvarar delvis punkterna 2 b – d enligt den nuvarande lydelsen av paragrafen. I syfte att uppnå överensstämmelse med artikel 11. 2.a i direktivet har dock vissa ändringar gjorts. Det skall således inte längre vara ett hinder mot en mönsterrätt att mönstret utan tillstånd innehåller något som kan uppfattas som en beteckning på stiftelse, ideell förening eller liknande sammanslutning. De närmare skälen för ändringarna redovisas under avsnitt 8.3.4. Det registreringshinder som stadgas i 4 § 2 e har vidare utgått som en följd av artikel 11 i direktivet.

De hinder mot mönsterrätten som behandlas i andra och tredje stycket i denna paragraf kommer inte att omfattas av registreringsmyndighetens officialprövning (se 14 § och avsnitt 13 ovan). Därför används begreppet ”hinder mot mönsterrätten föreligger”. De nämnda hindren utgör således ytterligare grunder för upphävande av en registrering, utöver de som redan har behandlats i 1 – 3 a §§. I 31 § anges samtliga grunder för upphävande.

4 a §

Mönsterrätt får inte omfatta sådana detaljer i en produkts utseende

1. som uteslutande är bestämda av produktens tekniska funktion, eller
2. som måste återskapas exakt till formen och dimensionerna för att den produkt som mönstret avser skall gå att mekaniskt ansluta till eller placera i, kring eller mot en annan produkt så att båda produkterna fyller sin funktion.

Trots det som sägs i första stycket 2 kan mönsterrätt omfatta mönster som tillåter att sinsemellan utbytbara produkter kan fogas samman ett upprepat antal gånger eller förbindas med varandra inom ett system uppbyggt av moduler.

Paragrafen är ny och behandlas i avsnitt 7.3.3 respektive 7.3.4. Den genomför artikel 7 i mönsterdirektivet.

I första stycket 1 behandlas detaljer i en produkts utseende som uteslutande är bestämda av produktens tekniska funktion. Av bestämmelsen följer att man inte kan få mönsterskydd för detaljer som på grund av produktens tekniska funktion inte går att variera. Om detaljen i fråga saknar betydelse för mönstrets helhetsutseende omfattas således detaljen som sådan inte av mönsterrätten. Är detaljen avgörande för helhetsutseendet leder detta däremot till att mönstret inte kan skyddas genom

mönsterrätt. Detsamma gäller enligt första stycket 2 sådana detaljer som utgör mekaniska sammankopplingar.

Andra stycket innehåller ett undantag från begränsningen i möjligheterna att erhålla mönsterrätt för mekaniska sammankopplingar. Mönsterrätt kan nämligen, enligt bestämmelsen, omfatta mönster som tillåter att sinsemellan utbytbara produkter kan sammanfogas ett upprepat antal gånger med varandra *eller* förbindas med varandra inom ett modulsystem. Sådana mönster är alltså skyddsbara i sin helhet även om den detalj som måste återskapas exakt har betydelse för helhetsutseendet.

Någon definition av begreppet ”modul” finns inte i direktivet. Exempel på sådant som kan omfattas av undantaget kan vara LEGO-klotsar eller stolar som ansluts till varandra i rader.

5 §

Mönsterrätt innebär, med de undantag som anges i 7, 7 a och 7 b §§, att ingen får utnyttja mönstret utan samtycke av den som är innehavare av mönsterrätten (mönsterhavaren). *Förbudet mot utnyttjande omfattar särskilt att tillverka, bjuda ut, marknadsföra, införa till eller utföra från Sverige eller använda en produkt som mönstret används på eller ingår i eller att lagerhålla en sådan produkt för ändamål som nu sagts.*

Mönsterrätten omfattar varje annat mönster som jämfört med det registrerade mönstret inte gör ett annat helhetsintryck på en kunnig användare (skyddsomfång). *Vid prövning av mönsterrättens skyddsomfång skall hänsyn tas till det variationsutrymme som funnits för formgivaren vid framtagandet av mönstret.*

Paragrafen avser att genomföra artiklarna 9 och 12.1 i mönsterdirektivet.

I första stycket har gjorts den ändringen att mönsterrätten uttrycks genom en generell formulering. Således följer av första stycket att mönsterrätten omfattar all användning av mönstret. Som framgår av paragrafen anges emellertid vissa undantag från mönsterrätten i 7 – 7 b §§. Mönsterrätten kommer därmed att i princip motsvara de former av utnyttjande som i dag förbehålls mönsterhavaren.

De exempel på utnyttjanden som anges i paragrafen är inte uttömmande. Det bör framhållas att mönsterhavaren genom de föreslagna ändringarna inte ges en ovillkorlig rätt att utnyttja sitt mönster. Möjligheterna att använda mönstret kan exempelvis vara begränsad av annan lagstiftning, t.ex. de bestämmelser som finns om tekniska egenskaper på byggnadsverk och om arbetarskydd enligt arbetsmiljölagstiftningen.

I andra stycket regleras mönsterrättens skyddsomfång. Den ändring som har gjorts i andra stycket medför att mönsterrätten inte längre är begränsad till de produkter mönstret är registrerat för och därmed likartade produkter. Bestämmelsen korresponderar med 2 § tredje stycket.

7 §

Från mönsterrätten undantas utnyttjanden

1. för privat bruk och utan vinstsyfte,
2. i experimentsyfte, eller
3. som innebär återgivning i syfte att citera eller undervisa, förutsatt att sådana utnyttjanden är förenliga med god affärssed och inte oskäligt inkräktar på ett normalt utnyttjande av mönstret samt på villkor att källan anges.

Paragrafen, som genomför artikel 13.1 i mönsterdirektivet, är ny och innehåller undantag från mönsterrätten. Bestämmelsen behandlas i avsnitt 9.3.2.

I första punkten görs undantag för handlingar som företas för privat bruk och utan vinstsyfte. Det bör anmärkas att handlingen måste vara företagen både för privat bruk och utan vinstsyfte för att bestämmelsen skall bli tillämplig. Den praktiska effekten av undantaget blir i huvudsak densamma som den nuvarande begränsningen av mönsterrätten till ett yrkesmässigt utnyttjande av ett mönster.

Av andra punkten framgår att handlingar som avser själva mönstret och som företas i experimentsyfte inte omfattas av mönsterrätten. En likartad bestämmelse finns i 3 § tredje stycket 3 patentlagen.

I tredje punkten har begreppet ”återgivning” valts i stället för det i direktivet använda begreppet ”efterbildning”. Skälen för detta redovisas i avsnitt 9.3.2. Vidare har begreppet ”oskäligt inkräktar” valts i stället för ”omotiverat skadar”. Detta är nämligen det begrepp brukar användas på svenska för det engelska begreppet ”unduly prejudice”. Någon saklig skillnad är inte avsedd i förhållande till direktivtexten.

7 a §

Från mönsterrätten undantas vidare utrustningen på fartyg och luftfartyg hemmahörande i främmande stat när ett sådant fartyg tillfälligt kommer in till Sverige. Detsamma gäller införsel till Sverige av reservdelar och tillbehör för reparation av sådana fartyg samt arbete med reparation av sådana fartyg.

Paragrafen motsvarar delvis nuvarande 7 § och den förordning som utfärdats med stöd av bestämmelsen. Paragrafen har dock ändrats för att bättre motsvara artikel 13.2 i mönsterdirektivet. Ändringarna innebär att bestämmelsen nu avser även fartyg och att kravet på ömsesidighet har utgått. Skälen för ändringarna utvecklas i avsnitt 9.3.2.

7 b §

Mönsterrätten omfattar inte utnyttjandet av en produkt, om den har bringats i omsättning inom det Europeiska ekonomiska samarbetsområdet av mönsterhavaren eller med dennes samtycke.

Paragrafen motsvarar nuvarande 5 § tredje stycket. Begreppet vara har dock bytts ut mot produkt. Paragrafen motsvarar artikel 15 i mönsterdirektivet.

8 §

Har ett mönster angetts i en ansökan om mönsterregistrering eller om skydd för en nyttighetsmodell i en främmande stat, som är ansluten till Pariskonventionen den 20 mars 1883 om skydd för den industriella äganderätten (Pariskonventionen), och söks registrering av mönstret i Sverige inom sex månader från ansökan i den främmande staten, skall ansökan i Sverige vid tillämpningen av 2 § anses gjord samtidigt med ansökan i den främmande staten (prioritetsdagen). Detsamma skall gälla om mönstret har angetts i en sådan ansökan, som har gjorts i en stat som är ansluten till, eller ett område som är anslutet till, avtalet om upprättandet av Världshandelsorganisationen (WTO-avtalet).

Samma prioritet får åtnjutas också från en ansökan om registrering som avser någon annan stat eller något annat område, om motsvarande prioritet från en svensk ansökan medges där den tidigare ansökan har gjorts och om där gällande lagstiftning i huvudsak stämmer överens med Pariskonventionen.

En sökande som vill åtnjuta prioritet skall begära detta i ansökan om registrering. Sökanden skall därvid lämna uppgifter om var och när den åberopade ansökan gjordes. Sökanden skall också, så snart det kan ske, uppge numret på den tidigare ansökan.

Paragrafen innehåller bestämmelser om rätt att räkna prioritet från en tidigare ansökan om mönsterregistrering eller nyttighetsmodell.

Ändringen innebär, förutom att bestämmelsen i 8 § mönsterskydds-förordningen förs över till själva lagen, att prioritet skall medges också från en ansökan i en stat som är medlem i WTO. De fall där Patent- och registreringsverket kan få anledning till att ta ställning till om en annan stat är att jämföra med en konventionsstat torde bli ytterst få. Detta mot bakgrund av det stora antalet stater som är anslutna till Pariskonventionen eller medlemmar i WTO. I övrigt har endast språkliga ändringar gjorts.

8 a §

Registreringsmyndigheten kan förelägga sökanden att inom viss frist styrka begärd prioritet genom att ge in följande handlingar.

- 1. Ett bevis om sökandens namn och om ingivningsdagen utfärdat av den myndighet som har mottagit ansökan.*
- 2. En av samma myndighet bestyrkt kopia av ansökan och därvid fogad bild som visar mönstret.*

Den förelagda fristen får inte löpa ut tidigare än tre månader från ingivandet av ansökan här i riket.

8 b §

Prioritet kan grundas endast på den första ansökan som mönstret har angetts i.

Om den som har gjort den första ansökan eller hans eller hennes rättsinnehavare senare till samma myndighet har gett in en ansökan som avser samma mönster, får den senare ansökan åberopas som prioritetsgrundande. Detta gäller dock bara om den tidigare ansökan när den senare ansökan ges in

1. har återkallats, avskrivits eller avslagits utan att ha blivit allmänt tillgänglig och
2. inte kvarlämnar någon rätt som grundas på den eller har utgjort grund för någon rätt till prioritet.

Om någon har fått prioritet på grund av en senare ansökan enligt andra stycket, får den tidigare ansökan inte längre åberopas som grund för prioritet.

8 c §

Vid ansökan om samregistrering enligt 11 § kan prioritet erhållas för ett eller flera av mönstren.

Prioritet kan vid sådan ansökan åberopas från flera tidigare ansökningar. Detta gäller även om de tidigare ansökningarna har getts in i olika länder.

Paragraferna – som är nya i mönsterskyddslagen (1970:485) – innehåller föreskrifter om de närmare villkoren för att en sökande skall få rätt till prioritet. Bestämmelserna finns i dag i 9 – 11 §§ mönsterskyddsförordningen (1970:486) och förs nu över till mönsterskyddslagen. De närmare skälen för detta finns beskrivna ovan i avsnitt 14.3.2. Endast redaktionella ändringar har gjorts.

8 d §

Om föreskrifterna i 8 – 8 c §§ inte iakttas, gäller inte rätten till prioritet.

Paragrafen är ny. Den motsvarar delvis 8 § andra stycket och 9 § andra stycket i mönsterskyddsförordningen (1970:486).

10 §

Den som vill ansöka om registrering av ett mönster skall göra detta skriftligen hos registreringsmyndigheten.

Ansökan skall innehålla uppgifter om vem som har skapat mönstret, om den produkt eller de produkter som mönstret begärs registrerat för och bildmaterial som visar mönstret. Söks registrering av annan än formgivaren, skall sökanden styrka sin rätt till mönstret.

Om sökanden innan mönstret kungörs enligt 18 § inger även en modell, skall modellen anses visa mönstret.

I övrigt skall ansökan uppfylla de föreskrifter som meddelas med stöd av 49 §. Sökanden skall också betala i 48 § föreskrivna ansöknings- och tilläggsavgifter.

Paragrafen, som reglerar vad en ansökan om registrering av mönster i formellt hänseende skall innehålla, har ändrats genom att kravet på nyhetsförsäkran har tagits bort.

I förtydligande syfte har även i fjärde stycket lagts till att en ansökan, utöver vad som föreskrivs i lagen, även skall uppfylla de formella krav som kan föreskrivas av regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, av registreringsmyndigheten.

I övrigt har endast ändringar av språklig karaktär gjorts. En sådan ändring är att uttrycket bild har ersatts av bildmaterial som är ett mer

adekvat uttryck i sammanhanget. Normalt sett ges nämligen ett flertal bilder av mönstret in i samband med en ansökan om registrering.

11 §

En ansökan får omfatta flera mönster, om de *produkter* för vilka mönstren söks registrerade hör till *samma klass enligt Locarnoöverenskommelsen av den 8 oktober 1968 om upprättande av en internationell klassificering för mönster*.

I paragrafen finns bestämmelser om samregistrering. Det nuvarande kravet på att varorna skall höra samman med avseende på tillverkning och bruk har tagits bort. I stället föreskrivs att de produkter mönstren avser skall höra till samma klass enligt Locarnoöverenskommelsen om internationell klassificering av mönster. De närmare skälen för ändringen anges i avsnitt 13.3.4. Vidare har förbudet mot samregistrering av ornament tagits bort. Bestämmelsen innebär således att ornament nu kan samregistreras under samma förutsättningar som mönster i övrigt.

Enligt Locarnoöverenskommelsen är produkter ordnade i huvudklasser och underklasser. Med klass i första stycket avses huvudklass. Som exempel kan nämnas att ett mönster till en sopskyffel i klass 07-05 och sopborste i klass 04-01 som i dag kan samregistreras, förutsatt de är avsedda att användas som ett set, inte kommer att kunna samregistreras eftersom de inte hör till samma *klass*. Däremot kommer exempelvis mönster till stolar, soffor och sängar kunna samregistreras då de hör till samma klass, nämligen klass 6.

12 §

Registreringsmyndigheten får förelägga en sökande som inte har hemvist i Sverige att för sig ställa ett ombud med behörighet att ta emot delgivning i ärendet och med hemvist här i landet, samt att anmäla ombudet hos myndigheten. Om sökanden inte följer föreläggandet, får delgivning ske genom att handlingen sänds med posten till sökanden under dennes senaste kända adress. Delgivning anses ha skett när detta har blivit fullgjort.

Paragrafen, som behandlas i avsnitt 14.3.1., reglerar i vilken utsträckning en sökande som inte har hemvist i Sverige måste företrädas av ett ombud. Ändringarna motsvarar de ändringar som nyligen har gjorts i patentlagen och växtförädlarrättslagen (se SFS 2001:1158 och prop. 2000/01:13). Bestämmelsen har gjorts fakultativ. Det är således endast när registreringsmyndigheten finner det påkallat som ett ombud måste anvisas av en utländsk sökande. Är sökanden lätt att nå och har han goda språkkunskaper torde det sällan finnas skäl för myndigheten att ställa ett sådant krav.

Det krav som kan ställas är, till skillnad mot den nuvarande lydelsen av mönsterskyddslagen (1970:485), att ombudet är behörigt att ta emot delgivning i ärendet. Registreringsmyndigheten kan alltså inte som hittills kräva att ombudet skall ha behörighet att företräda sökanden i allt som rör ansökningen.

Kravet på att ombudet skall ha hemvist i Sverige kvarstår oförändrat.

Konsekvensen av att en sökande inte följer ett föreläggande att ställa ett ombud för sig är att delgivning får ske genom att handlingen med posten sänds till sökanden under dennes kända adress. Paragrafens sista mening innehåller en bestämmelse om när delgivning i dessa fall skall anses ha skett. Denna överensstämmer med den motsvarande bestämmelse som finns i 45 § andra stycket mönsterskyddslagen.

Ett föreläggande enligt denna paragraf bör givetvis innehålla en upplysning om följden av att sökanden inte följer föreläggandet, dvs. att delgivning då får ske genom att handlingen sänds med posten till sökanden under dennes senaste kända adress.

13 §

En ansökan om registrering anses inte gjord förrän sökanden lämnat in bildmaterial eller en modell som visar mönstret.

På sökandens begäran får mönstret i en ansökan ändras om mönstret efter ändringen bibehåller sin identitet och uppfyller förutsättningarna för skydd enligt denna lag.⁷

I första stycket har vissa ändringar av språklig karaktär gjorts. Beträffande uttrycket bildmaterial hänvisas till vad som tidigare anförts i anslutning till 10 §.

I andra stycket föreskrivs uttryckligen att ett mönster i en ansökan får ändras under vissa förutsättningar. Bestämmelsen avser endast ändring av ett mönster på ansökningsstadiet och kan bli tillämplig dels då mönster ändras på sökandens initiativ, utan att något hinder konstaterats av registreringsmyndigheten, dels då mönstret ändras efter att registreringsmyndigheten har vägrat registrering. I det senare fallet kan ändring ske antingen hos registreringsmyndigheten eller, om myndighetens beslut om vägrad registrering har överklagats, i patentbesvärsrätten. Förutsättningarna för ändring är som anges ovan att mönstret bibehåller sin identitet. Ändringsmöjligheten är därmed mycket begränsad eftersom det endast kan röra sig om fall där helhetsutseendet av mönstret inte ändras. Det torde därmed i praktiken knappast bli fråga om att lägga till något i ett mönster utan endast att ta bort något.

Förbudet mot ändring av en ansökan till att avse annan vara har tagits bort med anledning av att mönsterrättens skyddsomfång enligt mönsterdirektivet inte är begränsad till de i ansökan uppgivna varorna (se artikel 9 och avsnitt 9.3.3 ovan).

14 §

Registreringsmyndigheten skall undersöka om ansökan uppfyller de krav som avses i 10, 11 och 13 §§. Registreringsmyndigheten skall också undersöka om en ansökan avser ett mönster enligt 1 § 1 och om det finns något hinder mot registrering enligt 4 § första stycket.

Uppfyller ansökan inte de krav som avses i första stycket, skall registreringsmyndigheten förelägga sökanden att inom viss tid komplettera eller ändra sin ansökan. I föreläggandet skall sökanden upplysas om att ansökan kan komma att avskrivas om han inte svarar i rätt tid.

Yttrar sig sökanden inte i rätt tid över ett föreläggande enligt andra stycket, skall registreringsmyndigheten avskriva ansökan.

Registreringsmyndigheten skall återuppta en avskriven ansökan, om sökanden inom två månader efter utgången av förelagd tid kompletterar eller ändrar sin ansökan och betalar fastställd återupptagningsavgift. En ansökan kan återupptas endast en gång.

I paragrafens första stycke behandlas dels den formella granskning som skall ske av en ansökan, dels omfattningen av registreringsmyndighetens officialgranskning av materiella hinder.

Någon begränsning i den formella granskningen av en ansökan gäller givetvis inte. Patent- och registreringsverket skall se till att en ansökan uppfyller samtliga de formella krav som ställs på en ansökan. Dessa krav, bland vilka kan nämnas att ansökningsavgift är betald och att ansökan innehåller bildmaterial som visar mönstret, framgår av tidigare paragrafer i lagen, av mönsterskyddsförordningen samt av eventuella tillämpningsföreskrifter utfärdade av Patent- och registreringsverket.

Den granskning av materiella hinder mot registrering som Patent- och registreringsverket ex officio skall utföra omfattar en prövning av att ansökan innehåller ett mönster som uppfyller i lagen uppställd definition på ett mönster, att mönstret inte strider mot goda seder eller allmän ordning och att mönstret inte utan tillstånd innehåller ett statsvapen eller annan officiell beteckning. Övriga skyddsförutsättningar skall alltså, som utvecklas i avsnitt 13, inte prövas av myndigheten vid registrering. Dessa kan däremot bli föremål för prövning senare av registreringsmyndigheten i samband med ett invändningsförfarande eller av domstol vid en talan om ogiltigförklaring av en registrering, se 20 och 31 §§.

I andra stycket regleras vad följderna är av att en ansökan inte uppfyller de formella krav som ställts upp eller att något annat hinder mot registrering föreligger. Föreligger en brist i något av dessa avseenden skall Patent- och registreringsverket förelägga sökanden att inom viss tid komplettera eller ändra sin ansökan.

I tredje stycket anges att ansökan skall avskrivas om sökanden inte i rätt tid yttrar sig över ett föreläggande. Bestämmelsen motsvarar delvis andra stycket av paragrafen enligt den nuvarande lydelsen.

Fjärde stycket svarar i sak mot tredje stycket i paragrafens nuvarande lydelse. Det har dock gjorts vissa redaktionella ändringar.

18 §

Är ansökningshandlingarna fullständiga och har registreringsmyndigheten inte efter granskning enligt 14 § första stycket funnit något hinder mot registrering, skall mönstret tas in i registret och en kungörelse om det utfärdas.

Den som vill invända mot registreringen skall göra det skriftligen hos registreringsmyndigheten inom två månader från kungörelsedagen.

Registreringsmyndigheten skall underrätta innehavaren av mönstret om invändningen och ge denne tillfälle att yttra sig, om invändningen inte är uppenbart obefogad.

Återkallas invändningen får invändningsförfarandet ändå fullföljas, om särskilda skäl föreligger.

De ändringar som har gjorts i paragrafen är en följd av att invändningsförfarandet läggs efter registreringen (se avsnitt 13.3.3).

Mönstret skall alltså registreras så snart ansökningshandlingarna är fullständiga och om registreringsmyndigheten vid granskningen inte funnit något hinder för registrering. Därefter har den som vill göra invändning två månader på sig att göra det. Innehavaren skall underrättas om invändningen och beredas tillfälle att yttra sig över den.

18 a §

Invändning får göras endast av

1. den som anser sig vara berättigad till mönstret, om invändningen grundas på att registreringen har meddelats i strid med 1 a §,

2. den som ansöker om eller innehar rättigheten, om invändningen grundas på att registreringen har meddelats i strid med 4 § andra eller tredje stycket, eller

3. den person eller den organisation som berörs av rättigheten, om invändningen grundas på att registreringen har meddelats i strid med 4 § första stycket 2.

I övriga fall råder ingen begränsning i möjligheten att framställa invändning.

Paragrafen är ny och är en följd av artikel 11.3–5 i mönsterdirektivet.

Av bestämmelsen följer att rätten att göra invändning är begränsad i de fall någon av de rättigheter som avses i paragrafen åberopas till stöd för att en registrering skall upphävas.

I de fall annan grund åberopas råder inga begränsningar i rätten att framställa invändning.

20 §

Registreringsmyndigheten skall efter invändning häva en registrering helt eller delvis, om registreringen skett i strid med 1 – 4 a §§ eller 13 § andra stycket och det fortfarande finns hinder mot mönsterrätten.

Registreringsmyndigheten skall avslå invändningen, om det inte finns något hinder mot mönsterrätten.

En registrering får hävas delvis endast om innehavaren yrkar det eller medger ett yrkande om det och mönstret i ändrad form bibehåller sin identitet och uppfyller förutsättningarna för skydd enligt denna lag.

När registreringsmyndighetens beslut om en invändning har vunnit laga kraft, skall det kungöras. Om beslutet innebär att registreringen helt eller delvis hävs, skall en anteckning om det göras i registret.

Paragrafen handlar om registreringsmyndighetens prövning av invändningar. Den nya ordningen innebär att invändningsförfarandet kommer att ligga i tiden efter registreringen.

Föreligger det något hinder mot registreringens bestånd skall den hävas helt eller delvis. I annat fall skall invändningen avslås. De omständigheter som kan föranleda att registreringen hävs helt eller delvis är desamma som kan medföra ogiltighet enligt 31 §. Eftersom registreringsmyndigheten endast kommer att göra en begränsad officialprövning kommer flertalet av förutsättningarna för mönsterrätt endast kunna prövas vid invändningsförfarandet eller vid en senare ogiltighetstalan i domstol.

21 §

Talan mot slutligt beslut av registreringsmyndigheten i ett ärende angående ansökan om registrering av mönster får föras av sökanden, om beslutet gått honom emot. *Ett slutligt beslut om en invändning mot registrering får överklagas av mönsterhavaren och invändaren, om det har gått den som vill klaga emot. Återkallar invändaren sin talan, får denna ändå prövas, om särskilda skäl föreligger.*

Mot beslut, varigenom begäran om återupptagning enligt 14 § fjärde stycket avslagits eller yrkande om överföring enligt 17 § bifallits, får talan föras av sökanden. Den som framställt yrkande om överföring får föra talan mot beslut varigenom yrkandet avslagits.

I första stycket har bestämmelserna om överklagande i anledning av en invändning ändrats. Ett slutligt beslut om invändning får alltså överklagas av mönsterhavaren och invändaren, om det gått den som vill överklaga emot.

I andra stycket hänvisas till 14 § fjärde stycket i stället som i den nuvarande lydelsen av samma paragraf till tredje stycket. Detta som en konsekvens av ändringarna i den paragrafen.

24 §

Mönsterregistrering gäller för en eller flera femårsperioder, räknat från den dag då ansökan om registrering gjordes. *Registrering som gäller för en kortare period än tjugofem år kan på begäran förnyas för ytterligare femårsperioder till sammanlagt tjugofem år, räknat från den dag då ansökan lämnades in.* Varje sådan period löper från utgången av föregående period.

För mönster som avser en beståndsdel, som används för att reparera en sammansatt produkt så att den återfår sitt ursprungliga utseende, gäller registreringen aldrig för mer än högst tre femårsperioder.

Ändringarna i paragrafen är en följd av artiklarna 10 och 14 i mönsterdirektivet.

I första stycket har den ändringen gjorts att skyddstiden utsträckts till 25 år. Vidare gäller att sökanden redan vid ansökningstillfället kan begära en skyddstid som omfattar flera perioder om fem år. Sökanden kan exempelvis redan vid ansökningstillfället begära en skyddstid på 25 år.

Andra stycket är nytt och reglerar giltighetstiden för mönster till beståndsdelar som är avsedda att användas för reparera en sammansatt produkt så att den återfår sitt ursprungliga utseende. Giltighetstiden för sådana mönsterregistreringar skall på grund av övergångsbestämmelsen i artikel 14 i direktivet fortfarande vara maximalt 15 år. Vid registrering eller vid ansökan om förnyelse sker, som framgår av 14 § och 25 § mönsterskyddslagen (1970:485), ingen prövning av om ett visst mönster är sådant att skyddstiden maximalt kan vara 15 år. För de fall där tveksamhet råder om registreringens maximala giltighetstid kan emellertid den som avser att i sin verksamhet utnyttja en sådan beståndsdel föra en fastställsetalan mot mönsterhavaren med stöd av 41 § andra stycket mönsterskyddslagen. På detta sätt kan den som avser att driva

verksamhet, och som är beroende av möjligheten att använda det mönster en registrering avser, få till stånd en prövning av om skyddstiden löpt ut efter 15 år. Domen skall sedan den vunnit laga kraft sändas till Patent- och registreringsverket och anteckning om den tas in i mönsterregistret.

26 §

Har mönsterhavare medgivit annan rätt att utnyttja mönstret (licens), får denne överlåta sin rätt vidare endast om avtal träffats *om det*.

Ingår licensen i en rörelse får den dock överlåtas i samband med överlåtelse av rörelsen, om ej annat avtalats. I sådant fall svarar överlåtare alltjämt för att licensavtalet fullgöres.

27 §

Har mönsterrätt övergått på annan eller har licens upplåtits eller överlåtit, skall på begäran och mot fastställd avgift anteckning därom göras i mönsterregistret. Visas att licens som antecknats i registret upphört att gälla, skall anteckningen avföras.

Första stycket *skall även tillämpas* i fråga om rätt som avses i 32 § andra stycket.

Har samregistrering skett, kan övergång av mönsterrätt antecknas endast i fråga om samtliga mönster.

I mål eller ärende om mönsterrätt anses den som mönsterhavare, vilken senast blivit införd i mönsterregistret i denna egenskap.

I paragraferna har vissa mindre följdändringar gjorts på grund av den ändrade lydelsen av 5 § mönsterskyddslagen (1970:485) och med hänsyn till att bestämmelserna om tvångslicens har utgått.

Genom att mönsterrättens innehåll förändrats (se avsnitt 9.3.1) har uttrycket ”yrkesmässigt” tagits bort ur 26 § första stycket.

I 27 § andra stycket har den ändringen gjorts att uttrycket ”tvångslicens” har utgått. I övrigt har endast redaktionella ändringar gjorts.

31 §

Allmän domstol skall på talan därom häva en registrering *av ett mönster helt eller delvis om registreringen skett i strid med 1–4 a §§ eller 13 § andra stycket* och det fortfarande finns hinder mot mönsterrätten.

En registrering får hävas delvis endast om innehavaren yrkar det eller medger ett yrkande om det och mönstret i ändrad form bibehåller sin identitet och uppfyller förutsättningarna för skydd enligt denna lag.

Registreringen får inte hävas på den grunden att den som fått registreringen endast varit berättigad till en viss andel i mönsterrätten.

När domen vunnit laga kraft skall den sändas till registreringsmyndigheten för anteckning i mönsterregistret.

I första stycket har den ändringen gjorts att en registrering kan hävas helt eller *delvis*. Vidare har som en följd av att mönster föreslås kunna bli ändrade en ytterligare grund för hävning förts in i bestämmelsen. Till följd av att registreringsmyndigheten inte längre skall granska samtliga hinder mot mönsterrätten vid registrering har ordet ”registreringen” bytts ut mot ”mönsterrätten”.

I andra stycket anges under vilka förutsättningar en registrering kan hävas delvis. Bestämmelsen behandlas ovan i avsnitt 11.3.2. Förutsättningarna svarar mot vad som föreskrivs om ändring av mönster i en ansökan om registrering i 13 §. En registrering får således hävas delvis endast om mönstret efter ändringen behåller sin identitet samt skydds-förutsättningarna enligt lagen i övrigt är uppfyllda.

Tredje stycket svarar mot första stycket andra meningen i den nuvarande lydelsen av bestämmelsen. Endast den redaktionella ändringen har gjorts att bestämmelsen placerats som ett eget stycke.

I fjärde stycket föreskrivs att domen skall sändas till Patent- och registreringsverket för anteckning i mönsterregistret när den vunnit laga kraft. Patent- och registreringsverket skall därvid inte göra någon prövning av mönstrets registrerbarhet.

31 a §

Talan om hävning av en registrering får föras endast av

1. den som anser sig vara berättigad till mönstret, om talan grundas på att registreringen har meddelats i strid med 1 a §,

2. den som ansöker om eller innehar rättigheten, om talan grundas på att registreringen har meddelats i strid med 4 § andra eller tredje stycket, eller

3. av den person eller organisation som berörs av rättigheten, om talan grundas på att registreringen har meddelats i strid med 4 § första stycket 2.

I övriga fall får talan föras av var och en som lider förfång av registreringen.

Talan som grundas på någon av bestämmelserna i 4 § första stycket får föras även av den myndighet som regeringen bestämmer.

Talan, som avses i första stycket 1, skall väckas inom ett år efter det att käranden fått kännedom om registreringen och de övriga omständigheter på vilka talan grundas. Var mönsterhavaren i god tro när mönstret registrerades eller när mönsterrätten övergick på honom, får talan inte väckas senare än tre år efter registreringen.

Paragrafen är ny. Den genomför artikel 11.3–5 i mönsterdirektivet.

I första stycket regleras vissa fall av begränsningar i rätten att föra talan om hävning av en registrering.

Första stycket 1 svarar mot 31 § andra stycket första meningen i den nuvarande lydelsen av paragrafen. Endast redaktionella ändringar har gjorts.

Första stycket 2 reglerar det fall när en registrering kränker en annan rättighet som avses i 4 § andra eller tredje stycket. I dessa fall kan talan endast föras av den som innehar rättigheten. Har exempelvis i mönstret tagits in ett varumärke som sökts registrerat före det att ansökan om mönsterregistrering lämnades in, eller före prioritetsdagen, om prioritet åberopas, kan talan endast föras av den som innehar rätten till varumärket. På samma sätt förhåller det sig med upphovsrättsligt skyddade litterära och konstnärliga verk. Om det i mönstret utan tillstånd har tagits in ett sådant verk som åtnjuter skydd enligt upphovsrättslagen kan alltså endast innehavaren av rätten till verket föra talan om hävning.

I första stycket 3 föreskrivs att endast den person eller organisation som berörs av användningen av sådana statsvapen m.m. som använts i ett mönster i strid med i 4 § första stycket 2 får föra talan om hävning på en sådan grund.

Paragrafen i övrigt, dvs. andra t.o.m. fjärde styckena svarar mot 31 § andra och tredje stycket i dess nuvarande lydelse. Endast redaktionella ändringar har gjorts.

31 b §

Allmän domstol kan förklara en mönsterrätt ogiltig även efter att den har upphört eller uppgivits.

För sådan talan skall bestämmelserna i 31 a § tillämpas.

Paragrafen är ny och anger att en mönsterrätt kan förklaras ogiltig även sedan den upphört. Detta kan exempelvis ske till följd av att förnyelse inte skett eller om den maximala skyddstiden har löpt ut eller om mönstret har uppgivits. Paragrafen avser att genomföra artikel 11.9. Begreppet ogiltigt används här i stället för hävas eftersom registreringen redan har upphört.

32 §

Har mönster registrerats för annan än den som är berättigad därtill enligt 1 a §, skall rätten på talan av den berättigade överföra registreringen på honom. Talan skall väckas inom tid som anges i 31 a § fjärde stycket.

Har den som fränkännes registrering av mönster i god tro börjat utnyttja mönstret yrkesmässigt här i riket eller vidtagit väsentliga åtgärder därför, får han mot skäligt vederlag och på skäliga villkor i övrigt fortsätta det påbörjade eller igångsätta det tillämnade utnyttjandet med bibehållande av dess allmänna art. Sådan rätt tillkommer under motsvarande förutsättningar innehavare av licens som är antecknad i registret.

Paragrafen har ändrats i första stycket. Eftersom bestämmelsen i 1 § delvis har förts över till 1 a § hänvisas nu till den paragrafen. Vidare görs hänvisning nu till 31 a § fjärde stycket som en konsekvens av de ändringar som föreslås beträffande 31 §.

38 §

Utnyttjar någon i strid med 5 § mönster, som avses med ansökan om registrering, efter det att handling som visar mönstret blivit allmänt tillgänglig, äger vad som sägs om mönsterintrång motsvarande tillämpning i den mån ansökan leder till registrering. Till straff får dock icke dömas och ersättning för skada på grund av utnyttjande som sker innan mönstret kungjorts enligt 18 § får bestämmas enligt 36 § andra stycket.

Bestämmelsen i 36 § tredje stycket äger icke tillämpning, om ersättningstalan väckes senast ett år efter det mönstret registrerades.

Bestämmelsen har i första stycket ändrats med anledning av att mönsterrätten i 5 § anges generellt och således inte längre begränsas till vissa i

lagen särskilt angivna former av *yrkesmässigt* utnyttjande. Ordet ”yrkesmässigt” har därmed tagits bort.

39 §

Om en registrering av ett mönster har hävts eller förklarats ogiltigt genom ett beslut eller en dom som har vunnit laga kraft, får rätten inte döma till påföljd eller besluta om annan åtgärd enligt 35–38 §§.

Föres talan om mönsterintrång och gör den mot vilken talan föres gällande att mönsterregistreringen bör hävas, skall rätten på hans yrkande förklara målet vilande i avbidan på att frågan om registreringens hävande slutligt prövas. Är talan härom icke väckt skall rätten i samband med vilandeförklaringen förelägga honom viss tid inom vilken sådan talan skall väckas.

Första stycket i bestämmelsen har ändrats som en följd av att ett invändningsförfarande kan leda till att en registrering hävs helt eller delvis. I sådant fall gäller samma regler som om en registrering hävts genom en dom som vunnit laga kraft. Vidare har ”eller förklarats ogiltigt” införts för att täcka in även den i 31 b § angivna situationen, då en mönsterrätt förklaras ogiltig sedan den upphört.

42 §

Den som vill väcka talan om hävande av mönsterregistrering *eller* om överföring av registrering skall anmäla detta till registreringsmyndigheten samt underrätta var och en som enligt mönsterregistret innehar licens att utnyttja mönstret. Vill licenstagare väcka talan om mönsterintrång eller om fastställelse enligt 41 § första stycket, skall han underrätta mönsterhavaren därom.

Underrättelseskyldighet enligt första stycket anses fullgjord, när underrättelse i betald rekommenderad försändelse sänts under den adress som antecknats i mönsterregistret.

Visas icke, när talan väckes, att anmälan eller underrättelse skett enligt första stycket, skall käranden ges tid därtill. Försitter han denna tid, får hans talan icke upptagas till prövning.

43 §

Finnes ej enligt rättegångsbalken behörig domstol för talan om bättre rätt till mönster, om hävande av mönsterregistrering, om överföring av sådan registrering, om rätt som avses i 32 § andra stycket, om ersättning enligt 40 § andra stycket eller om fastställelse enligt 41 §, *väcks* talan vid Stockholms tingsrätt.

44 §

Avskrift av dom eller slutligt beslut i mål som avses i 16, 31–32, 35–38 eller 41 § sändes till registreringsmyndigheten.

Paragraferna har ändrats med hänsyn till att bestämmelserna om tvångslicens utgår ur mönsterskyddslagen (1970:485).

Övergångsbestämmelser

1. Denna lag träder i kraft den 1 juli 2002.

2. De nya bestämmelserna skall tillämpas även på mönster som är registrerade vid tidpunkten för ikraftträdandet eller som registreras på grund av ansökningar som har gjorts innan dess, om inte annat följer av vad som föreskrivs nedan.

3. En registreringsansökan som getts in före den 28 oktober 2001 skall, vad gäller registreringsförfarandet och förutsättningarna för registrering, behandlas och avgöras enligt äldre bestämmelser.

4. Bestämmelserna i 2 a och 4 a §§ skall inte tillämpas på mönster som har registrerats på grund av ansökningar som har getts in före ikraftträdandet.

5. Frågan om hävande av registrering av ett mönster som har registrerats enligt äldre bestämmelser skall bedömas enligt de äldre bestämmelserna.

6. En mönsterregistrering för vilken skyddstiden om 15 år har löpt ut före ikraftträdandet men efter den 27 oktober 2001 kan på begäran förnyas för ytterligare femårsperioder till sammanlagt 25 år räknat från den dagen då ansökan om registrering gjordes, om ansökan om förnyelse ges in före den 31 december 2002.

7. Om någon före ikraftträdandet har börjat utnyttja ett mönster på ett sätt som inte fordrade samtycke av innehavaren av mönsterrätten enligt äldre bestämmelser men som fordrar sådant samtycke enligt denna lag, får han eller hon trots de nya bestämmelserna fortsätta den planerade verksamheten. Sådan rätt har under motsvarande förutsättningar även den som vidtagit väsentliga åtgärder för att utnyttja mönstret.

Övergångsbestämmelserna behandlas i avsnitt 15. De genomför artiklarna 2.1 a), 2.1 c), 11.8 och 12.2 i direktivet.

I punkt 2 anges huvudregeln om att lagändringarna blir tillämpliga även på mönster som har registrerats eller för vilka registrering sökts före ikraftträdandet.

Utgångspunkten är alltså att mönsterskyddslagen i dess ändrade lydelse även är tillämplig i fall där registrering sökts eller beviljats före ikraftträdandet. I vissa fall medges undantag från denna huvudregel som framgår av de följande punkterna.

Av punkt 3 framgår att ansökningar inlämnade före den dag då direktivet skulle ha varit genomfört, dvs. den 28 oktober 2001 skall, vad gäller registreringsförutsättningarna och registreringsförfarandet, behandlas och avgöras enligt äldre bestämmelser. Detta innebär att dessa ansökningar inte kommer att påverkas av de skärpningar som i vissa avseenden sker i möjligheterna att registrera mönster. Förutom registreringsförutsättningarna skall även de äldre bestämmelserna vad gäller registreringsförfarandet tillämpas på ansökningar ingivna före den 28 oktober 2001. Detta innebär att dessa skall officialgranskas enligt äldre bestämmelser och kungöras för invändning före registrering.

Av punkten 4 framgår att de bestämmelser som medför att kraven på registrering skärps i förhållande till vad som gäller i dag, nämligen de bestämmelser som avser beståndsdelar i en sammansatt produkt, mönster uteslutande bestämda av teknisk funktion och mönsterrätt till

sammankopplingar, inte skall tillämpas retroaktivt på ansökningar som getts in före ikraftträdandet men efter den 27 oktober 2001. Eftersom dessa ansökningar inte kommer att officialgranskas i enlighet med de nya bestämmelserna kommer bestämmelserna i 2 a och 4 a §§ inte att aktualiseras vid ansökningsförfarandet utan endast i ett senare hävningsförfarande.

Av punkt 5 följer att de ändrade villkoren för registrering av ett mönster inte kan utgöra grund för hävning av en registrering för vilken de lagliga förutsättningarna var uppfyllda när beslutet fattades.

I punkt 6 regleras möjligheterna till förlängning för de registreringar som löpt ut före ikraftträdandet men vilka skulle ha omfattats av rätten till förlängning om direktivet hade genomförts i rätt tid.

I punkt 7 stadgas för visst fall en för användarrätt. Genom de nya bestämmelserna utvidgas ensamrättens omfattning. Den som börjat att utnyttja ett mönster genom åtgärder som tidigare fått utföras utan mönsterhavarens samtycke får fortsätta verksamheten utan hinder av att ensamrätten utökas.

